



GIPUZKOAKO PSE- EEren HAUTESKUNDE- PROGRAMA





| | | |
|----------|--|----|
| 1 | SARRERA | 5 |
| 2 | GURE KONPROMISOA | 15 |
| 3 | GURE PROPOSAMENAK | 22 |
| 3.1 | GIZARTE-POLITIKAK ETORKIZUNeko INBERTSIO ESTRATEGIKO GISA..... | 22 |
| 3.1.1 | Gizarte-zerbitzuak | 23 |
| 3.1.2 | Politika feministak, berdintasunerako politikak..... | 33 |
| 3.1.3 | Giza eskubideak..... | 36 |
| 3.1.4 | Garapenerako lankidetzak | 36 |
| 3.1.5 | Gazteria | 38 |
| 3.1.6 | Kirolak..... | 41 |
| 3.2 | EKOonomia ETA ENPLEGUA | 46 |
| 3.2.1 | Enplegua..... | 46 |
| 3.2.2 | Ekonomia..... | 51 |
| 3.2.3 | Ogasuna eta finantzak..... | 61 |
| 3.2.4 | Fiskalitatea | 62 |
| 3.3 | JASANGARRITASUNA ETA MUGIKORTASUNA..... | 69 |
| 3.3.1 | Jasangarritasuna..... | 69 |
| 3.3.2 | Mugikortasuna eta garraio publiko jasangarria | 78 |
| 3.3.3 | Azpiegiturak..... | 86 |
| 3.3.4 | Lurraldearen antolamendua | 87 |
| 3.4 | KULTURA | 94 |
| 3.4.1 | Kultura..... | 94 |
| 3.4.2 | XXI. mendeko euskara, testuinguru eleaniztun bat | 96 |
| 3.5 | GOBERNANTZA ETA FUNTZIO PUBLIKOA | 97 |



1 SARRERA

Duela lau urte, Gipuzkoako herritarrei egindako programa-proposamenaren hasieran, honako hau esaten genuen: “Mundua azkartu egin da, bizi ditugun aldaketak zorabiagarriak dira eta gizarte-, ekonomia- eta ingurumen-erronkak globalak dira, gizateria osoari eragiten diote. Benetako iraultza digital, migratzaile, demografiko eta zientifikoetan murgilduta gaude. Eta gipuzkoarrok ez gara inongo erronka globaletatik at, metamorfosi sakoneko garai honetan zein egiteko jokatu nahi dugun erabaki behar baitugu. Ez dugu inoiz ziurgabetasuna handiagoa izan, eta, horregatik, funtsezkoa da lidergo sendoak, gobernu egonkorak eta ideiak dituzten taldeak izatea”.

Izan ere, azken 4 urte hauetan bizitako guztiaren ondoren, hitz profetikoak iruditzen zaizkigu. Zeren, legegintzaldi hau hasi eta gutxira, 2019ko maiatzeko Batzar Nagusietarako hauteskundeetatik sortutako Foru Aldundiak 2020rako Gipuzkoako Plan Estrategikoa eta Aurrekontu Orokorrak onartu zituenean, 2020ko martxoaren 14ko alarma-egoeraren adierazpenak plan guztiak nahasi zituen, gauza, proiektu eta ekimen asko berriro pentsarazi zituen, eta botere publiko guztiak lehentasun berriak ezarri behar izan zituzten agenda politikoan, pandemiaren erronkari aurre egin behar ziotelako, noski.

Zifrak txarrak ziren; zerga-bilketa eta BPGd-a inoiz ez bezala jaitsi ziren. Baina zifra txar horien erdian erabaki politiko onak hartu ziren Gipuzkoan: politika sozialak eta ekonomia sustatu eta bultzatzeko politikak blindatzea, eta garraio publikoan murrizketarik ez aplikatzea; hori guztia kolektibo ahulenak babesteko eta jarduera ekonomikoari eta ahalik eta lanpostu gehienei eusteko. Hasiera-hasieratik, Aldundiak pertsona ahulenak eta kalteberenak babesteko konpromisoa hartu zuen, inor atzean ez uzteko.

Testuinguru horretan, Gipuzkoako sozialistok gure lan- eta anbizio-zigilu berezia inprimatu diogu Foru Gobernuari legegintzaldi honetan.

Baina beste zerbait ere egin dugu: benetako politika egin dugu, gehien behar zutenen beharrei erantzunez, eta batez ere enpresa txiki eta ertainez osatutako gure enpresa-



ehuna babestuz eta lagunduz. Gidatu gaituen printzipioa inor atzean ez uztea izan da, bat etorritik LEGEGINTZALDIKO ERRONKA ESTRATEGIKOA izandakoarekin, hau da, DESBERDINTASUNEN AURKAKO BORROKAREKIN; Gipuzkoa desberdintasun-tasa txikienak dituen lurraldeetako bat izatea lortzeraino.

Eta hemen gaude 4 urte geroago. Ziur aski, ezer ez da funtsean aldatuko, eta ezerk ez du berdina izaten jarraituko; galdutako aukerak, sufrimendu-istorioak, iraupen luze ondorioak dituzten gaixoak eta, batez ere, pertsonen oroimen intimoan jarraituko duten hildakoak. Baina, era berean, herritar gehien erantzunarekin geratu ginen, osasun-agintarien eta agintari politiken arauak eta gomendioak bete baitzituzten, gainerako pertsonak babesteko eta gure bizimodu normal eta arruntera itzuli ahal izateko.

Hemen gaude 4 urte geroago, Errusiak Ukraina inbaditzeak eragindako Europako gerra batean murgilduta. Inflazio izugarri baten eta baliabide energetikorik ezaren bidez ikusten hasten dira gerra horren ondorioak.

Jean Claude Junckerrek orain dela urte batzuk zioenez: “Erronka garrantzitsuak ditugu aurrean gure segurtasunerako, gure herrien ongizaterako, Europak gero eta mundu multipolarragoan bete beharko duen zereginerako. Europa batu horrek bere patua itxuratu eta bere etorkizunaren ikuspegia zehaztu behar du. Europari beti hobeto joan zaiolako gure etorkizuna elkarrekin eraikitzeko behar den batasunari, irmotasunari eta konfiantzari eutsi dionean”. Bizi-bizi dago gai hori gaur egun.

Izan ere, Spinelli eta Rossi-ren ikuspegiarekin hasitako ibilbidea zapuztu egin da Errusiaren Ukrainako inbasioarekin. Ikuspegi horren arabera, Europan aliatuek eta etsaiek bat egingo zuten, bertan “antzinako zentzugabekeriak” inoiz errepikatuko ez zirela ziurtatzeko. Arazoak mahai baten inguruan konponduko ziren etorkizun baketsu eta partekatutako batekin amets egin zen.

Eta, europarrak garen aldetik, ezin dugu atzerapauso bat bera ere onartu bigarren mundu-gerraren ondoren hasitako bide horretan. Bide horren asmoa zen indar armatuen orde legearen indarra ezartzea, eta bide horrek, gure iragan nahasia gorabehera, bake



iraunkorra ekarri zuen, baita munduko ekonomiarik oparoenetako batean askatasunean bizi diren 500 milioi pertsonako Batasun zabaldu bat ere.

Ez genuke ahaztu behar aurreko belaunaldien sakrifizioa. Giza duintasuna, askatasuna eta demokrazia lortzea zaila izan da, eta ez genieke inola ere haiei uko egin behar.

Eta, nahiz eta Batasuna sarritan krisialdietatik eta huts egindako hasieretatik abiatuta eraiki izan den, bidegurutzeetan, Europa beti egokitu da eta eboluzionatu egin du.

Egia da EB ez zela egon bere eta gure itxaropenen mailan, gerraostetik hona inoiz izan duen krisi finantzario, ekonomiko eta sozial larrienari aurre egin behar izan ziolako, baina egia da, era berean, hori zuzendu egin dela pandemiaren krisiarekin eta Errusiaren Ukrainako inbasioak ekarritako krisiarekin.

Izan ere, krisi horiei emandako erantzunak erabat desberdinak izan dira 2008ko krisi ekonomiko eta finantzarioari emandako erantzunarekin alderatuta, bai Pedro Sánchez presidente sozialistaren aurrerapen-gobernuaren aldetik, bai Europar Batasunaren aldetik.

Espainiako aurrerabideko gobernuak, hasiera-hasieratik, “murrizketen” aurrean, EZKUTU SOZIAL bat ezartzearen alde egin zuen, pertsona kalteberenak eta Covidaren krisi honek gehien kaltetutako pertsonak babesteko. Ezkutu horrek biltzen ditu, besteak beste, ABEEE – aldi baterako enplegu-erregulazioko espedienteak; etxegabetzeak etetea, alokairuaren ordainketa atzeratzea, hornidurak mozteko debekua; sektore ekonomiko kaltetuenentzako laguntzak; LGS – lanbide arteko gutxieneko soldataren igoera edo Lan Erreforma —azken horretan ez dugu gobernuko bazkide EAJren babesik, eta emaitza ukaezinak izaten ari da prekaritatearen aurkako borrokan—; eta beste asko.

Eta EBk, iraganean egin ez bezala, neurriak jarri zituen abian finantzaketa publikoaren kolpeari eusteko, enplegua suntsitzea geldiarazteko eta produkzio-sarea babesteko ekimenak abiarazteko aurrekontu-marjina eman zuen, arriskua partekatzeko maila handia-



goak onartu zituen eta oso diru kopuru handiak ematea onartu zuen, inoiz ez bezala; INBERTSIO FUNTSA izan zen Pedro Sánchez Espainiako Gobernuak presidentek Europar egindako lorpenetako bat.

Horregatik, Jean Claude Juncker bezala, ziur gaude egoera hau gaindituko dugula batuta bagaude eta Europa ekonomikoki ez ezik sozialki ere indartzen badugu.

Eta, bide horretan guztian, balio batzuek gidatu gaituzte, ezkerren balioek, gaur egun duela mende erdiko berberak diren balio horiek; desberdintasunaren aurkako borrokara eta justizia soziala bilatzera bideratutako balioek.

Balio horiek alderdi gisa dugun historiaren gauzarik onenen artean daude: askatasuna, bakea, berdintasuna, elkartasuna, justizia soziala, ingurumena eta pluralismoa. Balio utzinezinak dira, gure historia eratu dutenak eta etorkizuneko gizartea indartzeko defendatzen jarraitzen dugunak.

Eta egia da gure historian akatsak daudela, bai, baina asmatzeak askoz gehiago dira, eta, batez ere, balio horien defentsan erreferente izan diren eta ondare ahaztezina utzi diguten lankideez betetako historia dugu.

Eta, bide luze horretan, **AKORDIOAREN** balioak gidatu gaitu. Izan ere, desberdinen arteko akordioa da, gizarte modernoek eta gero eta konplexuagoek planteatzen dizkiguten erronkei erantzuteko, Gipuzkoako interes orokorrak hobeto zerbitzatzeko, lehenetsunak ezarrita eta Lurraldearen interes estrategikoak lehenetsita, eta Gipuzkoako herritar guztien mesede komunerako lan egiteko, sentikorrak izanik eta gehien behar gaituztenen larrian jarrita. Horregatik egon gara alderdi sozialista foru-gobernuan legegintzaldi honetan eta aurrekoan.

Baina ez gara beti gobernu izan. Hainbat gobernuaren aurkako oposizioa ere izan gara urte askotan. Eta oposizio gisa jardun dugu, gobernuaren ekintza kontrolatuz, ekintza horren jarraipena eginez eta gobernu guztiekin akordioak adostuz. Jendearen bizitza hobetu genezakeela uste izan dugun guztietan, adostu egin dugu. Guztiekin. Inoiz ez dugu ulertu oposizioa izatea gobernuak egiten duen guztiari aurka egitearen sinonimotzat. Beti ulertu



dugu akordioa ona dela egonkortasuna eman daitekeen edonon, pertsonen bizitza hobetzeko ekarpena egin daitekeen edonon. Horregatik, PSE-EE herri hau eta gure Lurraldea hobetu dituzten akordioetan egon da, jakinda Autonomia Erkidegoan adostasunak eta egonkortasun politikoak erraztu egin dutela aurrerapen-ikuspegia duen estrategia bizi bat ezartzea.

Izan ere, ukaezina da gure alderdiak Euskadin historian zehar euskal herritarrekiko izandako konpromiso sozialista. Euskal Herriko alderdirik zaharrena gara eta gure historia luzea eta gogorra da. Berdintasun sozialaren eta askatasunen aldeko eta gure herrialdearekiko konpromisoaren aldeko borroka tinkoaren historia. Eta apalki uste dugu gure herrialdearekiko konpromiso aktiboaren arrastoa, gaur egungo Euskadiren eraketan, historian inprimatuta dagoela.

Ziur asko, gure historia dela-eta, guztiz jakitun gara gizarteak, guztiok, larritasunez bizi ditugula gozatzeko eta datozen belaunaldiei etorkizun hobea uzteko itzaropenak lausotzen dituzten ziurgabetasun-egoera horiek. Eta azkenaldian ez garela ziurgabetasunetik irteten. Baina historia une gogorrez josita dago, ziurgabetasunez eta kezka betetako uneez. Eta guztiak gainditzen joan gara.

Esate baterako, nola ez gogoratu 70eko hamarkadaren amaiera; diktaturako 40 urteren ondoren erakunde-sare oso bat eraiki behar izateaz gain, Euskal Herriak industria-gainbehera larriari, langabezia handiari eta ETAREN terrorismoaren eragin basatiari aurre egin behar izan zionean. Orduz geroztik, hazkunde eta eraldaketa ekonomikoko prozesu garrantzitsua izan da.

Edo, krisialdi ekonomiko sakonaren ondoren, 80ko hamarkadan sortutako aberastasunari esker, Euskadin eredu sozioekonomiko orekatu eta solidario bat eraiki zenean. Eredu hori euskal gizartearentzat ongizatea sortzen saiatzen zen, aurrerabide ekonomikoan oinarrituta, baina desberdintasun sozial handiak egon ez zitezen zainduz betiere. Hortik sortu da gizarte-ongizateko sare bat, hezkuntzaren, osasungintzaren eta gizarte-zerbitzuen zutabeetan oinarritua. Horren ondorioz, Euskal Herrian beste lurralde batzuetan baino desberdintasun- eta pobrezia-maila txikiagoak ditugu.

Edo industrializazioaren aldeko apustuak Autonomia Erkidegoari enpresa-esperientzia eta -ekimena, eskulan kualifikatua eta babes-sistema finantzario bat eman zizkionean. Sistema horrek, industria-espezializazioarekin eta gero eta nazioartekotze handiagoarekin batera, zientzia-, teknologia- eta berrikuntza-sare garrantzitsu bat garatu zuen.

Historia hau guztia AKORDIOEZ josita dago, gure herria gaur egun dena bihurtu duten akordio onez.

Orain, oinarri horren gainean eraikitzeko erronkari egin behar diogu aurre, gure lehiakortasun inklusiboa mantentzeko eta handitzeko, **trantsizio demografiko-sozialaren, energetiko-ingurumenekoaren eta teknologiko-digitalaren** testuinguruan. Ziurgabetasunekin batera datozen trantsizio azkarrak dira, Europan eta zenbait kolektibotan, hala nola gazteen artean, desberdintasuna areagotzen ari den testuinguruan.

Europa, Gipuzkoa bezala, azkar ari da zahartzen eta bizi-itxaropena aurrekaririk gabeko mailetara iristen ari da. Europa munduko eskualde zaharrena izango da 2030ean, 45 urteko batez besteko adinarekin. Familia-egitura berriak, aldaketa demografikoak, urbanizazioa eta lan-bizitzaren aniztasun handiagoa eragina izaten ari dira gizarte-kohesioa eraikitzeko moduan.

Agertoki demografiko berriak planteatzen dizkigun erronkek funtsezko lotura izango dute gizartearen zahartzearekin, zainketen inguruko aldaketa kulturalarekin, gizarte- eta osasun-sistemen indartzearekin eta migrazio-mugimenduekin. COVID 19ak eragindako osasun-krisiaren ondorioz, **“zainketek”** gure bizitzan zuten zentraltasuna krisi honetan agerian geratu da, sektorearen hauskortasuna frogatu den bezainbeste. Une erabakigarri batean gaude, eta zainketen esparruak egungo eta, batez ere, etorkizuneko beharrei erantzuteko eraldaketa-prozesu bati egin behar dio aurre. Prozesu hori kalitatezko enplegua sortzeko aukera baliotsua bihur daiteke.

Europan, Gipuzkoan bezala, emakumeen benetako berdintasuna lortzeko oraindik esparru guztietan dauden oztopoak ezabatzen jarraitu behar dugu. Erronka hori

garrantzitsua da, herritarren erdian talentua baliatzeko aukera emateaz gain, agindu etiko eta morala delako. Ez da jasagarria biztanleriaren erdiaren eskubideak errespetatzen ez dituen gizartea. Berdintasuna giza eskubideen kontua da, eta herrien gobernu onerako eta garapen sozial eta ekonomikorako funtsezko elementua. Izan ere, zalantzarik gabe aurrerapausoak eman diren arren, emakumeen aurkako diskriminazioak bere horretan jarraitzen du, emakumeen aurka egiten den indarkeria barne; haren agerpenik larriena. Konponbidea berdintasuna gizarte demokratiko ororen balio eta helburu gisa orokortzea da: **berdintasuna behar dugu, berdintasuna oinarrizko baldintza gisa eta bizitzarako eta politikarako eskakizun etiko gisa.**

Europar, Gipuzkoan bezala, belaunaldi batean buruan, langile europar ertaina bizitza osorako lana izatek bere ibilbide profesionalean zehar hainbat lan izatera igaro da. Gainera, biztanleria gutxitzen ari den une honetan, haren **talentuaren** potentzial guztia baliatu behar dugu, eta, aldi berean, beste jatorri batzuetako pertsonak sartu behar ditugu.

Horrekin batera, **ekonomia inklusiboagoa, lehiakorragoa, erresilienteagoa eta etorkizunerako prestatuagoa** behar dugu. Azken urteotako bilakaerak zalantzan jarri du gobernuen ahalmena inor atzean ez uzteko promesa betetzeko eta belaunaldi bakoitzak aurrekoa baino bizi-baldintza hobekak izan dituzan bermatzeko, eta egungo gazte helduen belaunaldiak gurasoenak baino bizi-baldintza okerragoak izateko arriskua dago. Ezin dugu onartu inoiz izan den adin-talderik trebatuena galtzea eta belaunaldien arteko desberdintasunak haren etorkizuna kondentatzen uztea.

Europar, Gipuzkoan bezala, **ingurumen- eta klima-presio** gero eta handiagoetara egokitzen jarraitu behar dugu, eta presio horien ondorioak ezin zaizkio jadanik inori ezkutatu. Beraz, gure ekonomiaren deskarbonizazioaren eta isuri kaltegarrien murrizketaren aldeko apustua egin behar dugu. Gure industriak, gure hiriek eta gure etxeek beren funtzionamendua eta energia-iturriak aldatu beharko dituzte, gizartearen oinarrizko beharrei erantzun ahal izateko eta, CO2 isurketak murriztearekin batera.

Trantsizio energetiko-klimatikoak, emisioen murrizketari dagokionez Parisko akordioak zorrotz aplikatzen baditugu, eragina izango du BPGd-an 2030ean, eta hazkunde-puntu



gehigarri bat ekarriko du Europako batez bestekoarentzat, eta 1,2koa Espainiarentzat. Horrek eragin positiboa izan dezake enpleguaren sorreran, besteak beste jarduera hauen inguruan: energia-efizientzia, ekonomia zirkularra, material berrien sorkuntza, ekodiseinua edo mugikortasun jasangarri eta adimenduna. Argi dago arlo horretan ere kompetentzia profesional berriak beharko direla, eta sektore batzuk birmoldatu beharko direla, ingurumen-kontzientzia handiagoa izango duen gizarte baten eskakizunetara egokitzeko.

Europan, Gipuzkoan bezala, egungo enplegu asko ez ziren existitzen duela hamarkada bat, eta datozen urteetan beste batzuk sortuko dira. **Teknologiaren** erabilera handiagoak **eta automatizazioak** planteatzen dituzten erronkek enplegu eta sektore guztiei eragingo diete. Hortaz, beharrezkoa izango da trebakuntzan inbertsio masibo bat egitea eta etengabeko hezkuntza- eta ikaskuntza-sistemak sakon birplanteatzea, baita gizarte-eskubide berriak hedatzea ere, lan-munduaren bilakaerara egokitzeko.

Era berean, **digitalizazioak** gizartearen geruza guztiak hartuko ditu, eta ezin ditugu baztertu egoera horretara egokitzeko zailtasun handienak dituzten pertsonak: adibidez, adinekoak, beren egunerokoan “iraultzatik” kanpo geratzen direla nabaritzen ari baitira eta bide horretan lagundu behar baitaie.

Trantsizio teknologiko digitalaren ondoriozko aldaketek kompetentzia- eta antolaketa-eraldaketak ekarriko dituzte erakundeetan, eta eskatuko dute produkzio-sektoreek inbertitzea gaitasun digitalak hobetzeko, hala nola adimen artifiziala, zibersegurtasuna edo 5G eta 6G sareak. Pandemian telelanak izandako hedapen azkarra kontuan izanda, antolaketan aldaketa garrantzitsuak aurreikus daitezke: Europen 43 milioi lan inguru egin daitezke telelanaren bidez, neurri handi batean behintzat. Digitalizazioari lotuta, automatizazio-prozesu gero eta handiagoari aurre egin beharko zaio. Prozesu horrek ondorio positiboak izango ditu pertsonentzat nekagarriagoak diren baina produkzio-sektore guztietan enplegua galtzeko arrisku handia dakarten jardueren murrizketan.

Eta hori guztia elkarrekin egin behar dugu. Eta egingo dugu.



Eta, horretarako, ezinbestekoa da Gipuzkoako giza kapitala indartzea, langileak kualifikatzea eta ahalduntzea, Unibertsitateekin eta Lanbide Heziketarekin batera estrategia indartzea eskatzen duen prestakuntzaren bitartez, garapen ekonomikoaren beharrei erantzuteko, prestakuntza dualaren alde eginez; langileen profilak hobetzea; ez deslokalizatzearen aldeko apustua egitea; enpresa txiki eta ertainei berrikuntza-zerbitzuak eskaintzea; eta, gazteen talentua garatzearekin batera, talentua erakartzea.

Ezinbestekoa da pertsonen gaitasunak trantsizioen eskutik joatea, trantsizio horiek gaitasun berriak eskatuko dituztelako eta etorkizuneko profilen beharrei aurrea hartu beharko diegulako, haiek proaktiboki eta pixkanaka egokitzen joateko.

Gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden pertsonak integratuko dituzten prestakuntza-politikak ere bultzatu behar ditugu, haien seme-alabentzako aukerarik eza betikotzea saihesteko, eta talentua erakartzeko eta atxikitzeke eta familia eta lana bateragarri egiteko politiken bidez. Era berean, beharrezkoa da lankidetzarako, talde-lanerako eta aniztasuna ezaugarri duten inguruneetan jarduteko gaitasunak sortzen jarraitzea.

Horren guztiaren abiapuntu izan behar du lan-baldintza duinak eta gure bizitzak garatu ahal izateko behar bestekoak izateak.

Esan bezala, ez dira gutxi gizarte gisa aurrean ditugun erronkak. Ez dira soilik Gipuzkoako erronkak, Europako gainerako herrialdeekin eta mundu osoarekin partekatzen ditugun erronkak dira: erronka demografikoa, genero-berdintasunarena, lan duin eta duinduarena, desberdintasunaren, mendekotasun energetikoaren eta klima-aldaketaren aurkako borrokarena, gizartearen digitalizazioarena eta berrikuntza eta ikerketarena.

Hori guztia, gainera, testuinguru geopolitiko zalantzarri batean kokatzen da: gerrak, terrorismoa, mundu osoan militarizazioa areagotzea, zibererasoak edo eraso mota tradizionalagoak direla-eta, mundua gero eta tirabiratsuagoa da. Globalizazioa denon mesederako izan dadin konfiguratzeak gero eta erronka handiagoa ekarriko du, eta, horren ondorioz, etorkizun hobea nahi dutenen migrazioak ugarituko dira.



Orain, inoiz baino gehiago, bete-betean jabetzen gara munduko gainerako herrialdeekin zeinen lotuta gauden. Eta ezinezkoa izango da gizarte gisa planteatzen zaizkigun erronkei erantzutea elkarrekin egiten ez badugu; ezinezkoa da banaka egitea.

Testuinguru horretan, uste dugu sozialdemokrazia dela Europako balioak eta printzipioak defenda ditzakeen eta egungo eta etorkizuneko erronkei aurre egin diezaiekeen ideologia bakarra.

Hurrengo orrialdeetan, zure denbora preziatuaren zati bat uzten badiguzu, erronka eta aupada horiei guztiei nola erantzun nahi diegun zehaztuko dugu.

2 GURE KONPROMISOA

Gipuzkoako sozialistok agerraldia egingo dugu hurrengo Foru Hauteskundeetara, Gipuzkoaren etorkizuna aurrerapenean, berdintasunean eta justizia sozialean eraikitzen jarraitzeko.

Koalizio-gobernuan Foru Aldundian egin dugun lanaz harro, uste dugu Gipuzkoako gizarteak alternatiba politiko aurrerakoia, barneratzailea eta integratzailea eskatzen duela datozen urteetarako.

Gipuzkoako sozialistok buru-belarri murgildu gara gure ekintza politikoan, Gipuzkoa bizikidetzarako, aniztasunerako eta aurrerapen sozialerako gune bihurtzeko. Egonkortasunerako eta adostasunerako gune bat, politika baztertzaileratik eta maximalismo nazionalistetatik ihesi.

Gipuzkoako gizartearekiko apustu eta konpromiso hori indartu behar dugu, guztiontzako Gipuzkoa bat eraikitzeko, inor baztertuta sentituko ez dena. Etika publikoa, gardentasuna eta herritarren parte-hartzea nagusi izango diren Gipuzkoa bat. Berdintasunean aurrera egiten jarraituko duen Gipuzkoa bat, gizarte-desberdintasunak murriztuko dituzten eta gizarte-aurrerapena sustatuko duten politika publikoak bultzatuta.

Gipuzkoako Foru Aldundia lideratu nahi dugu, aurrerapen- eta elkartasun-balioetan oinarritutako Gipuzkoa jasangarriago bat sustatzeko, pertsonen arazoei irtenbideak emango dituen eta hazkunde ekonomiko justua bultzatuko duen Gipuzkoa bat.

Gipuzkoako Foru Aldundia lideratu nahi dugu, elkarrizketaren eta adostasunaren aldeko apustua eginez, egonkortasuna bermatzeko, egonkortasunik gabe ez baitago aurrerapenik.

Gure apustua argia da: Gipuzkoan dagoen gehiengo sozial aurrerakoi horren buru izan nahi dugu, gizartea ilusionatuko duen eta bere nahiak islatuko dituen proiektu politiko baten inguruan. Gizartea zatitzen eta ahultzen duten identitate-gaietatik urrun dagoen proiektu bat, gizarte-aurrerabidean, elkartasunean eta berdintasunaren eta justizia sozialaren balioetan aurrera egiteko politiketan zentratzen dena. Sozialdemokraziaren



balio historikoetatik, giza eskubideen errespetutik, askatasunetik, berdintasunetik eta elkartasunetik diseinatutako proiektua.

Lurralde Historikoaren etorkizuneko erronkak kolektiboki detektatu eta aurreratuko dituen Gipuzkoa nahi dugu, erronka horiei aurre egiteko modua diseinatuko duena, erantzun posibleak esperimentatuko dituen eta emaitzak Foru Aldundiaren politika publikoetan aplikatuko dituen.

Izan ere, 2015etik, PSE-EEK eta EAJk zuzentzen duten gobernuak aurreko belaunaldiek markatutako ildoari jarraitu dio, eta, Etorkizuna Eraikiz ekimenaren esparruan, Lurraldearen erronkei erantzun nahi dieten hainbat proiektu bultzatu ditu, gizartearekin batera 'etorkizuna eginez'.

Etorkizuna Eraikiz ekimenean jasotako proiektuek Euskal Herriko eta Gipuzkoako tradizio bati erantzuten diote: dibertsifikazioa, berrikuntza, ekintzailtza eta egungo gertaerarako beharrezko egokitzapen gero eta azkarragoa, epe luzerako estrategiekin konbinatuta.

Erronka sozial handiak herrialde-estrategia gisa integratzeak garapen sozial eta ekonomikorako aukera bat ere badakar, desberdintasunak areagotzen ari diren testuinguru batean. Testuinguru horretan, ekonomiari erronka gisa aurre egin behar zaio, ez bakarrik erronka lehiakor gisa, baizik eta, batez ere, etorkizuneko belaunaldiak kontuan hartuko dituen ongizate inklusibo eta jasangarriaren zerbitzura dagoen erronka gisa.

Legegintzaldi honetan, **ingurumenarekiko errespetua eta klima-aldaketaren aurkako borroka** jarri dira Lurraldeko agenda politikoaren buruan, sozialisten eskutik, eta haiek arazo gisa ikustetik aukera gisa ikustera igaro gara.

Ingurumen eta Obra Hidraulikoetako Departamentuak apustu argia egin du Gipuzkoarako trantsizio ekologiko baten alde, eta, beste ekintza askoren artean, honako haiek bultzatu ditugu: Klima Aldaketaren aurka Borrokatzeko Gipuzkoako lehen Estrategia —Gipuzkoa Klima 2050—; azpiegitura berdeen plangintza eta hobekuntza —horren adibide grafikoena da Zumarragan kokatuko den Plastikoaren Ekonomia Zirkularraren Berrikuntza



Poloa—; herritarren eta gure saltokien eta enpresa txiki eta ertainen trantsizio energetikoa, udalekin batera, herritarren eta industrien komunitate energetikoen eta district heating-en aldeko apustu argia —eredu energetiko berri bat, jasangarria, berdea, berriztagarria, baina, batez ere, justua, inor atzean utziko ez duena—; Gipuzkoako Jasangarritasun Energetikoaren Estrategia 2050: lehen Borondatezko Karbono Funtsa eta, Mugikortasun Departamentuarekin batera, garraiobideak eta mugikortasun jasangarria sustatzera bideratutako politikak.

Diodanaren adibide bat da Ingurumen Departamentua **Hidrogenoaren Euskal Korridorean** sartu dela garraio publikoaren deskarbonizazioaren aldeko apustuan. Horri esker, hidrogeno berdeko planta bat izango dugu CMZren instalazioetatik datorren biogasetik abiatuta.

Eta konpromiso irmoa dugu mugikortasun iraunkorra lantzen jarraitzeko, dimentsio guztietan: berdeagoa, ekologikoagoa, unibertsalagoa, sozialagoa, inklusiboagoa eta berdintasunezkoagoa. Horren adibide dira: mugikortasun elektrikoa bultzatzea, egungo flotak pixkanaka autobus hibridoekin ordezkatuta; Mugi txartela hobetzearen aldeko apustua egitea, MUGI sistema erreferentzia bihurtuta Estatuan eta Europan; eta garraio publikoa gero eta gehiago erabiltzea, garraio publiko gehiagoren eta hobearen aldeko apustu argian, herritarrek eta planetak eskatzen diguten eta, batez ere, gure herritarrek merezi duten ingurumen-jasangarritasuna bultzatzeko.

PSE-EEK **garraio publikoarekin** konprometitu da politikoki eta aurrekontuei dagokienez, gipuzkoarrentzako mugikortasun-eskubidearen konfigurazioa sendotuta, Foru Aldundiaren mende dauden gizarte-politiketarako eskubideen zorroko beste edozein bezala. Sozialisten konpromisoaren adibide bat da irailaren 1etik aurrera MUGIrekin egindako bidaiei % 50eko deskontua aplikatu izana.

Udalekin lankidetzan, **bizikleta bidezko mugikortasun** baliagarriaren aldeko apustua ere indartu da, bizikleta-bide munizipalak egiteko, eta Gipuzkoako datuak lurralde aurreratuenen eta nabarienen artean jarri dira, ez bakarrik Estatuaren gainerakoarekin alderatuta, baita inguruko beste herrialde batzuen aldean ere.



Lurralde-antolamenduan, funtsezko mugarrietako bat udalerriei emandako dirulaguntzak berreskuratzea izan da, beren plangintzak indarreko araudietara egokitzeko eta klima-aldaketaren aurkako borrokan ingurumen-helburuekin lerrokatzeko, baita hirigintza inklusiboa eta berdintasunezkoa babesteko eta sustatzeko ekimenak abian jartzea ere.

Aipamen berezia merezi du **Pasaialdearen berroneratze integralaren** aldeko apustu estrategikoak, Gipuzkoako sozialistok Gipuzkoako Foru Aldundian eta Pasaiaiko Udalean gidatu dugun Pasaiaiko badiako herritarrekiko konpromiso politiko eta zibikoa, Gipuzkoako eta Euskadiko ingurune degradatuenetako baten errealitate hiritarra, ekonomikoa, kulturala eta soziala eraldatzen hasia dena.

Azken bi legegintzaldi hauetan, aurrerapauso handia eman da Pasaiaiko badiaren biziberritzean, urte askotan lortu ez zen Portuko Plan Bereziaren inguruan erakundeen eta herritarren arteko adostasun politikoa lortuta. Sozialistok ekarpen erabakigarria egin dugu konplizitateak ehuntzeko, jarrerak bateratzeko eta interesak, askotan kontrajarriak, uztartzeko Pasaiaiko Portu Agintaritzaren, portuan lan egiten duten enpresen, Pasaiaiko, Errenteriako, Lezoko eta Oiartzungo udalen, Oarsoadea eskualdeko agentziaren, Gipuzkoako Foru Aldundiaren, Eusko Jaurlaritzaren eta eragile ekonomiko, sozial, herritar eta kulturalen artean. Horretarako, herritarrentzako espazio publikoak berreskuratzea ahalbidetzen ari diren inbertsioak, proiektuak eta jarduerak abiarazi ditugu, hala nola: Ondartxo eta Albaola pasealekua; Lonja inguruko plaza; Adinberri zahartze-zentroa eta Ospitaletxoko aparkalekua eraikitze aukera emango duen egokitze juridiko eta administratiboa; Trintxerpeko behin-behineko aparkalekua; ibiltzeko estalkia Herrerako pabiloietan; Herrera eta Trintxerpe arteko oinezkoen lotune berria; bidegorri berriak Lezon eta Oiartzunen; eta enplegua eta jarduera ekonomiko berriak sustatzeko politikak.

Kulturaren arloan, Aldundiak jarraitutako ildoak kulturaren kontzepzio batean oinarritu da, eta kontzepzio horren oinarrian balio hauek daude: kultura memoria gisa, gaitasun kritiko gisa, demokrazian sakontzeko, elkarbizitzarako faktore gisa, pluraltasuna integratzeko eta adierazteko elementu gisa; azken batean, gizartea eraldatzeko palanka gisa.



Horrela, orain arte ikusi ez den programa bat jarri da abian. Programa horren bidez, Gipuzkoako ikasleak praktika kulturalen hezi nahi dira, ikastetxeekin elkarlanean, eta publiko berriak sortu, berdintasunaren eta lurralde-orekaren printzipioetatik abiatuta, Kultur Eskola programaren bidez. Eta, pandemiak sektore kulturalen dituen ondorioak di-rela eta, irmotasunez lagundu da ekimenak garatzen, aberastasuna eta enplegua sortzeaz gain, Gipuzkoako herritarrei jakinduria eta gozamina eskaintzen dizkieten ekimenak, Piztu Kultura programaren bidez. Elías Querejeta zinema eskola bere bosgarren promoziora iritsi da, eta bertan ikasleen prestakuntza dagoeneko erreferentea da nazioartean, duen kalitateagatik.

Lurraldeko ondasun kulturalen egoeraren jarraipena egiteko ezinbesteko tresna gisa eta sektorerako oso garrantzitsua den enplegu-haztegi gisa finkatu da ondarea kontserbatzeko plana.

Kirola sustatzearen aldeko apustu sendoa egiten jarraitu da, herritar guztiek kirola egiteko duten eskubidea indartzeko helburuarekin, eta jarduera fisikoarekiko atxikimendua sortzea sustatu da, ez bakarrik adin txikietan —Eskola Kirola—, baita helduetan ere —Mugimend Gipuzkoa—. Hala, erronka gisa ezarri dugu biztanleria aktiboa handitzea eta sedentarismoari aurre egitea. Baina, bereziki, sozialisten apustua azpimarratu nahi dugu, emakumeen kirola bultzatu baitugu, bai haren praktikan, bai agerikotasunean —Emakumeok Mugimenduan—.

Era berean, aipagarria iruditzen zaigu Gipuzkoak baldintzarik gabe lagundu diela **lankidetzako** politikei gurea baino egoera txarragoan dauden herrialdeekin; are gehiago, aintzat hartu behar denean bizi ditugun uneen konplexutasuna eta garapenerako lankidetzaren etorkizunari buruz dauden zalantzak. Gizateriak aurre egin behar dien arazo larriek erakundeen konpromiso politiko eta finantzario garrantzitsua eskatzen dute haiei aurre egiteko, eta sozialistok geure egiten dugu konpromiso hori.

Egindako jardueren artean, 2020-2030 Lankidetzeta Plana prestatu da, Gipuzkoako Lankidetzeta Mahaia abian jarri da, Afrikari eta osasun-proiektuei arreta berezia emateko laguntza-oinarri berriak abian jarri dira, COVIDak eta Ukrainako Gerrak eragindako



larrialdi-egoerei erantzun zaie, eta foru-aurrekontuak % 0,7ra igotzeko helburuan aurrera egiteko bidean jarraitu da.

Gipuzkoako **gazteei** zuzendutako politikak ere bultzatu ditu PSE-EEK Foru Aldundian. Haien zeregin nagusia da Gaztematika Sarearen bidez gazteak sustatzeko politikak koordinatzea. Hala, Gipuzkoako udalerrri gehienetan haur eta nerabeentzako zerbitzu-sare bat finkatzea lortu da.

Legegintzaldi honetako mugarrietako bat izan da gazteei, gurasoei eta profesionalei zuzendutako TREBA Gazteak prestakuntza- eta ahalduntze-programa abian jartzea.

Horixe da Foru Gobernuan sozialistek landu eta egindakoaren gure kontakizuna.

Eta horrek guztiak ez du esan nahi inolako arazorik gabeko Arkadia zoriontsu batean bizi garenik, ez horixe. Esan nahi du sozialistok atsedetik gabe lan egiten dugula gizarteak aurrera egin dezan eta pertsona guztientzat egin dezan. Badakigu ez dugula denontzat eritmo berean eta modu berean lan egiten, eta errealitate hori gure kezketako bat da. Hori zuzentzeko, jakin badakigulako herrikide askok arazoak dituztela, gaizki pasatzen dutela, horretarako, zure laguntza eskatzen dugu. Gipuzkoa bidezkoagoa, solidarioagoa eta berdintasunezkoagoa lortzeko lanean jarraituko dugu.

Ziur aski, ez da garaia bete ditugun promesa guzti-guztiak gogoratzeko, baina bai azpimarratzeko, guretzat, Gipuzkoako sozialistontzat, hauteskunde-programa batean islatzen duguna herritarrekin hartutako betebeharrak morala dela. Herritarren arteko itun bat.

Dena den, badakigu ezin diogula heldu bakarrik, ezta edonola ere, etorkizunerako nahi dugun Gipuzkoa honen eraikuntzari. Beraz, Gipuzkoako gainerako eragileak eta gizarte zibila izango ditugu gurekin, gobernatzeko lana herritar guztiekin etengabeko elkarriketan egin dadin: politika partekatuak, tokiko esparrutik esparru globalera doazenak.

Horretarako guztirako, Gipuzkoan etorkizun hobea, inor atzean utziko ez duen etorkizuna, eraikitzeko proposamena arretaz irakur dezazun nahi genuke. Eta, zure babesarekin, zuen babesarekin, politika ona eginez, lortuko dugu.



3 GURE PROPOSAMENAK

3.1 GIZARTE-POLITIKAK ETORKIZUNEKO INBERTSIO ESTRATEGIKO GISA

Sozialistok gure ekintza politikoan beti eman diegu lehentasuna GIZARTE-POLITIKEI. Guretzat, gizarte-politikak dira gizarte-desberdintasunak murriztea eta gizarte-kohesioa indartzea helburu dutenak, baita arazo konplexuei, iraupen luzekoei eta konponbide kontraesankor eta osatugabea izan ohi dutenei, horiek ez baitaude gizarte-zerbitzuen ekintzaren mende soilik, eta arazo horietarako konponbide egokitzat zein hartzen den eta konponbide hori noiz lortu den zehaztea eta ezartzea zaila delako.

Horrela, PSE-EEK eta EAJ-PNVk 2019-2023 legegintzaldirako sinatutako Foru Gobernuaren Akordioak helburu partekatu eta saihetsezin gisa ezartzen zuen “babes-sistema egokitzea, gizartearen behar berriei eta gizartearen eta mundu globalizatuaren ondoriozko erronkei errespetuz, justiziaz eta erantzukizunez erantzuteko, haien bideragarritasuna eta etorkizuneko ongizatea bermatuta”, eta uste dugu gure presentzia erabakigarria izan dela helburu hori lortzeko eta gure gizarte-zerbitzuen eredua sendotzeko.

Egia da Covid-19aren pandemiak sistemaren ahulezia batzuk azaleratu dituela eta gizarte-politiketarako hainbat erronka planteatu dituela. Baina egia da, era berean, krisialdi bat betiere baliatu beharra dagoela ezarritakoari aurre egiteko eta aldaketa eta bilakaera sustatzeko, aukera eta erronka berriak ezarrita.

Besteak beste, krisiak argi utzi du gizarte-zerbitzuak ez direla kolektibo ahulenei edo kalteberenei zuzendutako programa sorta edo politika sektorial bat soilik, baizik eta herritar guztien eskura dauden zerbitzuak direla, beren bizitzako edozein unetan erabili ahal izango dituztenak, edonork behar baititzakegu zainketak gure bizitzan zehar.

Hori horrela izanik, hurrengo foru-gobernuak **gizarte zahartuago baterako trantsizioa** kudeatu beharko du, eta Gipuzkoako **ongizatearen gizartearen finantzaketa ziurtatu**, erronka nagusi gisa; izan ere, Bauman-ek dioen bezala, “demokraziarik ezin da egon gizabanakoak bizitzaren gorabeheretatik babestuko dituen estatu sozialik gabe, dela

gerora sortutako inguruabarrengatik (hala nola langabeziagatik), dela adinaren berezko inguruabarrengatik (adibidez, erretiroagatik edo gaixotasunagatik”.

3.1.1 Gizarte-zerbitzuak

Trantsizio sozio-demografikoari dagokionez, GIPUZKOA ZAINKETEN ABANGOARDIAN KOKATU nahi dugu: zerbitzuetan oinarritutako zainketa-eredu batetik pertsonengan oinarritutako zainketa-eredu batera igaro, egungo eta etorkizuneko beharrei erantzuteko.

Zainketa egokia da pertsonak gure politiken erdigunean jartzen dituen, beren behar eta helburu pertsonalak asetzera bideratzen dituen, autonomia sustatzen saiatzen dena, pertsonak bere bizitzaren ahalik eta kontrol handiena izaten jarrai dezan.

Zainketa-eredu berriarekin batera, adinekoen egoitzen eredu berria dago, biztanleriaren zahartzeak eragingo dituen arreta- eta zainketa-sistamarako presio berriei erantzuten diena.

Kontuan hartuta, gainera, 65 urtetik gorako pertsonen % 82k nahiago dutela beren etxe-etan zahartzea, eta % 3,1 besterik ez direla egoitzetan bizi; trantsizio demografikoak eragina duela familien konfigurazio sozialean eta zainketaren kulturaren; eta, egoiliarren % 74k uste dutela egoitzek kalitate onargarria dutela, badago hobetzeko tartea.

Agertoki berri horri erantzuteko, hona gure proposamenak ↓

- **Langileen ratioak hobetzea**, zerbitzua arrazoizko kalitateaz emateko. Izan ere, egoiliar gehienek mendekotasun-maila handiak dituzte, eta horrek zorrotzagoak egiten ditu eskatutako arreta eta zainketak.
- Horrekin batera, zainketak ematen dituzten langileen **lan-baldintzak hobetu** behar dira, antolamendu-giroari eta arretaren kalitateari eragiten baitiete. Zainketa-eredu berri baterako trantsiziora egokitutako lan-baldintzak.
- **Prestakuntzaren** arloko erronkei erantzutea. Beharrezkoa da sektoreak karrera profesionala garatzeko duen erakarpén-ahalmena hobetzea, zainketarako bokazio-



prestakuntza bultzatzea eta sektoreko profesionalen kopurua areagotu dadin sustatzea, unibertsitate-prestakuntzako eskaintza interesgarri batekin.

- Berrikuntza funtsezko gakoa da zainketa-eredua aldatzeko, baita ingurumen-kudeaketaren arloko berrikuntza ere.
- Teknologia berriak erabili eta implementa daitezzen bultzatzea.
- Boluntariotzarekiko loturak sendotzea.
- Gizarte- eta osasun-sistemen arteko koordinazioa hobetzea.
- Egoiliarrekin, familiekin, profesionalekin eta komunitatearekin parte hartzeko ereduak indartzea.
- Egoitza-zentroak zainketa-eredu berrira egokitzea pixkanaka, eta hura proiektu berrietan sartzea, beharren arabera egokitu daitezkeen espazioekin, gela indibidual eta indibidualizatuekin, zainketa pertsonalizatuarekin, ikuspegi inklusiboaren inguruan antolatutako zentroekin (ez bakarrik familiei dagokienez, baita boluntariotzari eta hurbileko komunitateari dagokienez ere), birziklatzera, energia aurreztera eta ingurumen-eraginkortasunera bideratutako zentroekin eta zentro berritzaileekin.

Horrekin lotuta, konpromisoa hartzen dugu Irungo Arbeseko, Lasarte-Oriako, Usurbilgo, Elgoibarko, Ordiziako eta Pasaiaiko Adinberriko egoitza-zentroeiei bultzada irmoa emateko.

Gipuzkoan ongizatearen gizartearen finantzaketa bermatzeari dagokionez, ezin dugu GIZARTE-ZERBITZUEN GASTUARI, FINANTZAKETARI ETA JASANGARRITASUNARI buruz hitz egiteari utzi, hau da, gizarte-zerbitzuen sistemak finantza publikoen jasangarritasunari begira planteatzen dituen benetako erronkak dimentsionatzeari buruz.

Proiektzio demografikoen eta arreta-eskakizun berrien ondorioz, galdera ez da, hainbeste, zerbitzu publiko jakin batzuegatik zenbat ordain dezakegun, baizik eta zerbitzu horien bidez zer emaitza lortu nahi ditugun eta nola lor ditzakegun ahalik eta modu eraginkorrean.



Zalantzarik gabe, datozen urteetarako aurreikusitako gizarte-zerbitzuen eskaria handitzeak berekin ekarriko du, epe ertain eta luzera, gizarte-babesaren sektore horretara baliabide ekonomikoen bolumen handiagoa bideratzeko beharra.

Beraz, gizarte-zerbitzuen sistemak finantza publikoen iraunkortasunari begira planteatzen dituen erronka errealak testuinguruan kokatu eta dimentsionatu behar dira, eta, horretarako, honako hauek hartu behar dira kontuan:

- 65 urtetik gorako biztanleriak nabarmen egingo du gora datozen hiru hamarkadetan, eta 80 urtetik gorakoak ere bai.
- Gipuzkoak, gainera, Estatuko gainerako lurraldeek baino biztanleria zahartuagoa du, eta 2030erako espero den jaiotza kopurua 1,41 da emakume bakoitzeko.
- Aurreikuspenen arabera, migratzaileen etorrera nabarmen handituko da datozen urteetan, eta, migrazio- eta ugalkortasun-joerek biztanleriaren zahartzea neurri batean arinduko luketen arren, ez lirateke nahikoa izango egoera hori lehengoratzeko.
- Aurreikusten bada ere adineko pertsonen partaidetza-tasa nabarmen handituko dela, pentsio-sistemaren konfigurazioan aldaketak izango direla eta enplegurako joera handiagoa egongo dela, lan-eskaintza nabarmen murriztea espero da.
- Covid-19aren krisiaren eragin ekonomikoak, Errusiak Ukraina inbaditu izanak eragindako gerraren eraginarekin batera, aparteko ziurgabetasun handiak sorrarazten ditu.
- Zainketa informolarekin zuzenean lotutako bi eraldaketa nagusiak dira, lehenik eta behin, zainketa-premiak dituen adineko biztanleriaren hazkundera eta, bigarrenik, zainketa informal mota hori tradizioz bere gain hartu izan duen biztanleriaren jaitsiera.
- Kontuan hartuta mendetasunaren eragina handiagoa dela adin handieneko taldeentzat, biztanleria-egitura zahartzen den heinean zainketa-premiak dituzten pertsonen kopurua areagotzea espero da, eta, horrekin batera, iraupen luzeko zainketetara bideratutako baliabideen kopurua handitzea.



Hortaz, faktore guztiak ebaluatzen saiatuz gero, aurreikusten da zahartzeari lotutako gizarte-zerbitzuetan, hau da, iraupen luzeko zainketan, gastua edo, hobeto esanda, **gizarte-inbertsioa** etengabea, iraunkorra eta garrantzi handikoa izango dela.

Eta gizarte-inbertsioa diogu, kontuan hartu behar delako, halaber, mendetasunari arreta emateko zerbitzuetako gastuak enplegua eta hazkunde ekonomikoa sortzean duen eragina, eta jarduera horietara bideratutako gastuaren itzulera (zerga eta kotizazio gisa).

Gastu edo inbertsio sozial horri aurre egiteko, **HERRIALDE MAILAKO AKORDIO** handi bat behar da, foru-aldundiek eta udalek, berez, ezin izango dietelako beti eta edozein inguruabarretan gizarteak planteatzen dizkigun beharrei erantzun.

Gipuzkoako sozialistok prest gaude akordio hori bilatzeko, Patxi López lehendakariaren gobernuaren 2009-2012 legegintzaldian egin genuen bezala. Horretarako, konpromisoa hartzen dugu Euskadin oraindik egiteke dagoen eztabaida lasai eta serio bat irekitzeko **gizarte-babeseko eta gizarte-zerbitzuetako sistemaren BIDERAGARRITASUNAREN ETA JASANGARRITASUNARI** inguruan, murrizketarik gabe, eta horretan ez da baztertu behar Foru Ogasunaren diru-bilketarako ahalmena handitzea. Bestetik, gizarte-zerbitzuetako inbertsio publikoa bultzatuko dugu, gizarte-zerbitzuen zorroko prestazioak eta zerbitzuak modu eraginkorren unibertsalizatzea lortzeko.

Euskal sozialistentzat ezinbestekoa den beste erronka bat **desberdintasun sozialen aurkako borroka** da. PSE-EErentzat **ERRONKA ESTRATEGIKOA** bat izan da hori, eta bada oraindik; Gipuzkoa desberdintasun-tasa txikiak izango dituen lurraldeetako bat izan dadin lortzea, inor atzean ez uzteko.

Horretarako, tresna bat **ELKAR-EKIN PLANA** izan da: 30.000 eta 35.000 pertsona artean gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan daude Gipuzkoan.

Plan hori sortu zen gizarte-bazterketaren inguruko politikak antolatzeko eta **GIZARTERATZEA** helburuari modu eraginkor eta efizientean helduko zioten estrategia berriak bultzatzeko. Plan horrek Gipuzkoako agenda politikoan gizarteratzea ezarriko zuen eta auzolanaren ondoriozko ekintzan oinarrituko zen.



Izan ere, planaren leitmotiva izan da gizarteratze-prozesuetan inplikaturako eragileen arteko lana eta elkarreragina, haien izaera publikoa edo pribatua kontuan hartu gabe.

Hasieratik argi genuen desberdintasunak eta pobrezia bereziki emakumeei, gazteei eta haurrei eragiten dietela, eta arriskuan jartzen dituztela aukera-berdintasuna, belaunaldien arteko justizia eta ezagutzaren ekonomian gerora izango dugun lehiakortasuna; Gipuzkoan ez gara inor ahazteko bezainbeste.

Beraz, kalteberatasun-egoeran dauden kolektiboetan jarriko dugu fokua, ez soilik ekitate eta justizia sozialeko kontua delako, baizik eta desberdintasunen aurka eta gizartearen kohesioaren alde borrokatzeko funtsezko estrategia gisa.

Gure helburua lortzeko,

- Aldundiak bazterketa-egoera larrian dauden pertsonen zuzendutako proiektuen garapenean duen zeregin aktiboa bultzatuko dugu, Lurraldeko udalekin lankidetzan. Eta hala egingo dugu, baliabide komunitario guztiak premia handienak dituzten pertsona taldeen aukeretara egokitzeko lan eginez, pertsona horiek beti baliabideetara egokitu behar duten arte itxaron gabe; lurralde osoa inplikatuko dugu kronifikazio-arrisku argian dauden pertsonen gizarte-desberdintasunen aurkako eta gizarteratzearen aldeko borrokan; politika eraginkorrakoak eta pertsonetikiko konprometituagoak bultzatuko ditugu, ikuspegi pertsonalizatuago eta berritzaileago batetik; eta laguntza eskainiko diegu behar duten pertsona guztiei, gizarte-bazterketako egoera batetik edo hura jasateko arriskutik ateratzeko.
- Arreta berezia jarriko dugu **haur eta gazteen babesean**. Adingabe eta nerabeentzako arretak markatu behar du gure agenda: ahulenak dira eta gure lurraldearen etorkizuna ordezkatzeko dute. Horregatik, Aldundiak arreta berezia jarriko du babesgabetasuneko eta tratu txarreko egoeren prebentzioan eta ebaluazioan, baita adingabeak egoitza-arretako programetan hartu behar diren egoeretan ere. Gure ustez, adingabeei arreta emateko ditugun baliabideak etengabe ebaluatu behar dira, garatzen ari diren beste ekimen batzuk ezagutzeaz eta, hala badagokio, abian jartzeaz gain.



- Hurrei arreta emateko plan bat egingo dugu.
- Haurrentzako harrera-familien sistema bultzatu eta indartuko dugu, haren modalitate guztietan, eta baliabide ekonomiko, tekniko eta profesionalak emango dizkiegu familia horiei, beren eginkizunak behar bezala bete ditzaten eta babes-sistemaren barruan dauden Gipuzkoako haurrak modu egokian hazi eta garatu ahal izan daitezten, dituzten behar fisikoei, hezkuntzakoiei, sozialei eta emozionalei erantzungo dieten familia-esparru seguruetan.
- Gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonentzako arreta hobetuko dugu, eta, horretarako, arreta-sarea pixkanaka zabalduko dugu, **Elkar-Ekin** Planean jasotako politikak eta ekintzak indartuta. Helburua da pertsona horientzako arreta hobetzea, aukerak sor daitezen bultzatzea eta gizarte-babeseko sistemen arteko koordinazioa sendotzea: gizarte-zerbitzuak, osasungintza, enplegua, hezkuntza eta etxebizitza.
- Elkar-Ekin II. Planaren hedapena bultzatuko dugu.
- **ELKAR LANEAN Estrategia** bultzatuko dugu. Estrategia horren helburu nagusia enplegu duina lortzea da: enplegu-estrategia bat da, bazterketa-egoeran eta bazterketa-arriskuan dauden pertsonen kalitatezko lan inklusiboaren bidez aukera berriak eskaintzeko. Izan ere, gure ustez, lana da gizarteratzea lortzeko biderik onenetakoa.
- Ildo horri jarraituz, enpleguko sailekin batera, Gipuzkoako sozialistok enplegua eta lan-munduratzeko enpresak sortzera bideratutako proiektu berriak bultzatuko ditugu, arlo soziala eta ekonomikoa hurbiltzeko erronkari erantzuteko, eta enpresek gizarteratzean lehiakortasun-faktore bat ikus dezaten.
- Gainera, ezkutuko enplegua azalertzera eta **kalitatezko enplegua** sortzera bideratutako politikak bultzatuko ditugu **gizarte-zerbitzuen eta zainketaren ekonomiaren esparruan**, arlo horretan ekonomia alternatibo eta solidarioaren formulak eta ikuspegi komunitariodun hurbileko zerbitzuak bultzatuta, horiek Lurraldeari eta bizitzaren jasangarritasunari lotutako enplegua sortzen baitute.



Egia da Gizarte Babeserako Euskal Sistema kalitate handikoa dela eta jauzi kualitatibo handia eman dugula gizarte-prestazioak eskubide-sistema gisa ulertzeko garaian. Baina gauza batzuk hobetu egin behar dira, hala nola erakundeen arteko lankidetzak, eta indartu egin behar da hirugarren sektoreko erakundeen protagonismoa, kontuan hartuta erakunde horiek lan egin dutela, ekarpenak egin dituztela eta gerora baliabide publiko bihurtu denari aurrea hartu diotela.

Horretarako, ↓

- Kezkatzen gaituen gai bat da, desberdintasunen aurkako borrokarekin batera, eta babes instituzionaletik kanpo gera daitezkeen **inoren kargura ez dauden gazte migratzaileen integrazioa**. Hirugarren sektorearekin eta instituzio eskudunekin batera lan egingo dugu, bestela inolako etorkizunik ez duten gazte migratzaileen integrazioa lortzeko, eta irudimentsuak izango gara integrazio hori lortuko duten programak edo proiektuak asmatzeko.
- Horrekin batera, krisiek eragin handiena duten eta egoera ahulenean dauden kolektiboetako bat **pertsona atzerritarrena** da. Gizarteak hauteman dezakeenaz bestera, atzerritarrek gizarte-babeseko sistemaren bidez jasotzen dutena baino askoz gehiago ematen diote euskal ekonomiari. Baina, horrekin batera, azpimarratzekoa da, halaber, biztanleria atzerritarrak euskal demografian duen eragin sozial argia, azken urteotan biztanleria ez baita murriztu. Era berean, etorrerak hobekuntza argia ekarri du zenbait adierazletan, hala nola jaiotza-tasan, mendekotasun-tasan edo zahartze-tasan. Haiekin batera politika inklusiboak diseinatzearen alde egingo dugu.
- Asilo- eta babes-politikei dagokienez, asilo- eta babes-eskubidearekin konprometitu gaude, eta, bereziki, kalteberatasun handieneko egoeran daudenekin (haurrak, nerabeak, emakumeak...).

Ihes egitera behartutako pertsonak babestea erantzukizun globala eta tokikoa da.

Horregatik, erakunde publikoen barruan honako hauek bultzatzeko konpromisoa hartzen dugu:



- Konplexutasun handiko gai batean, asilo- eta babes-politiketan alegia, ahaleginak batzea. Politika horiek, migrazio-politikekin batera, gure garaiko gizarteek aurre egin beharreko erronkarik handienetako bat dira.
- Behar berrien arabera, erantzun-sistema harmonizatua bermatzeko behar diren erreformak egitea, hartzaileri tratu-berdintasuna bermatzeko diena, gutxieneko estandarrekin, bai zerbitzuak emateari dagokionez, bai profesionalak prestatzeari dagokionez. Horren guztiaren helburua da erantzun komuna, solidarioa eta kalitatezkoa ematea gure foru-erakundeetan, arreta berezia jarriko duena haur eta nerabeen babesean eta inklusioan, premiazko inguruabar humanitarioetan dagoen kolektiborik kalteberenetako bat osatzen baitute.
- Foru Aldunditik nazioarteko babes-sistemako edozein instalazio eta baliabidetan baldintza duinak bermatzeko eskumena duten instituzioekin lanean jarraitzea.

Eta lurralde abegikorra izateko gure borondatea berresten dugu.

Bizitza-eredu independente baterantz joango gara, 2004an sortu zen programa hobetuta eta indartuta, desgaitasuna duten pertsonen askatasunez aukeratzeko duten eskubidea bermatzeko eta haiek instituzionalizatzea saihesteko. Helburu kualitatiboak bete ditu parte-hartzaileekin, baina bultzada kuantitatiboa behar du.

Horretarako, ↓

- Programan sartzeko baldintzak berrikusi eta eguneratuko ditugu.
- Halaber, Bizimodu Independentearen Programa “zabaltzea” ahalbidetuko duten neurriak ezarri beharko dira, haren irismena, estaldura eta eraginkortasuna handituta.
- Gainera, proiektu esperimentalak bultzatuko ditugu, ikuspegi berritzaile batetik, instituzionalizazioan oinarritutako eredua bizimodu independentearen eredura igarotzen laguntzeko.



- Era berean, eta instituzionalizazioan oinarritutako eredia gainditzen den bitartean, egoitza-zentroetan laguntza-eredua eraldatzen lan egingo dugu.
- Plan bat egingo dugu, sektoreko elkarteekin lankidetzan, desgaitasuna duten pertsonen premiei erreparatzeko eta horiei erantzuna emateko jardunbideak ezartze-arren.

Sortzen zaigun beste erronka bat da osasun mentaleko arazoei behar bezala nola erantzun. OMEk kuantifikatu duenez, konfinamenduaren eta pandemiaren ondoren, herritarren herenek osasun mentaleko arazoak dituzte estresaren eta antsietatearen ondorioz. Horrek berekin ekarri du osasun mentaleko zerbitzuetan agertutako eskaria handitzea, haur eta gazteen kasuan bereziki.

Osasun mentala euskal osasun-politikaren barruan dagoen arren, Gipuzkoako sozialistok badakigu gure gizarte-zerbitzuak behar dituzten pertsona asko bizi-egoera oso gogorrek eta estresagarriak jasaten ari direla. Bizi-historia zailak dituzten pertsonak dira, osasun-laguntzaren arreta eta jarraipena behar dituztenak osasun mentalaren arloan. Hala ere, buruko gaixotasun eta nahasmenduek gora egin duten arren, osasun mentaleko baliabideak ez dira handitzen ari, ezta errealitate horretara egokitzen ere, eta, tamalez, azken urteotan suizidio kopuru kezagarria bizitzen ari gara.

Egoera horiek kontuan hartuta, Osasun Sailarekin, Hezkuntza Sailarekin, Gazteriaren Foru Departamentuarekin eta udalekin batera (lehen mailako arreta gisa) lan egingo dugu osasun mentalaren problematikari ikuspegi desberdinetatik helduko dion agenda partekatu bat sortzeko, prebentzioa, detekzioa eta, bereziki, esku-hartzea oinarri hartuta.

Zehazki, suizidioen hazkundeari dagokionez, diagnostiko bat egingo dugu, arriskuko eta kalteberatasun handieneko populazioak identifikatzeko eta prebentzio, esku-hartze eta postbentzioko neurriak abian jartzen lan egiteko. Diagnostiko horretan, gaiarekin zerikusia duten erakunde guztiek parte hartuko dute.

Gizarte-zerbitzuetako berrikuntza-politikei dagokienez, sozialistentzat, etengabe berrikuntzen ari den eta lortutako emaitzetan oinarritzen den laguntza-eredu bat aplikatzeko metodologia bat txertatzea da sozialki berritzea. Horrela, arreta-formula berriak aplikatu ahal izango dira, artatutako pertsonen unera eta egoerara etengabe egokitzeke (adibidez, Housing First).

Bazterketa-modu berriak (arrakala digitala) edo gizarte- eta egoitza-bazterketa larria jasateko arriskuan dauden biztanleria-talde berriak azaleratzen ari diren testuinguru aldakor honetan, ezinbestekoa da instituzio eta erakundeen sormena sustatzea gizarte-arazo larriei aurre egingo dieten ekintzak garatzeko.

Gure konpromisoa izango da bultzatzen diren gizarte-politika guztietan berrikuntzaren ildotik lan egitea.

Berrikuntzaren aldeko apustu horretan, eta deskribatu dugun aldaketa- eta egokitzapen-testuingurua kontuan hartuta, uste dugu inoiz baino beharrezkoagoa dela gure unibertsitateak lankidetzan aritzea gizarte-zerbitzuetan, ikerketan eta gizarte-ekintzako etorkizuneko profesionalen konpetentzien hobekuntzan aurrera egiteko.

Esandako guztiaz gain, Gipuzkoako sozialistok KONPROMISOA HARTZEN DUGU:

- Aldundien, udalen, hirugarren sektoreko erakundeen eta ekonomia solidarioaren arteko **aliantza estrategikoak**, partaidetzan oinarritutako erabakiak, kudeaketa itundua eta elkarlaneko berrikuntza bultzatzeko.
- Programa eta ekimen berritzaileak bultzatzeko **gizarte-zerbitzuen politiken eta gainerako politika publikoen (osasuna, enplegua, etxebizitza, hezkuntza, familia, kultura, kirola, etab.) arteko koordinazioaren arloan**, politika publikoen zeharkako begirada integratua txertatuta.
- Arazoei aurrea hartzeko eraginkorra izatea ahalbidetzen diguten eta epe ertain eta luzera beharrezkoak diren baliabideak arrazionalizatzea ahalbidetzen diguten **prebentzio-politikak** bultzatzea: ongizate-sistema modernoek, aringarriak izateaz gain, prebentiboak ere izan behar dute.

- Behar duten pertsonen eta familien premietara egokitutako gizarte-zerbitzu hurbilekoak eta malguak ahalbidetzeko, azkar eta prebentzios jokatzuz.
- Esku-hartze komunitarioa sustatzeko, gizarte-kohesioa bultzatzeko trakzio-ardatz gisa, auzokideengan arreta berezia jarrita eta hala eskatzen duten pertsonen laguntza eta orientazioa emanda.
- **Esku-hartze sozialaren** esparruan, gizarte-sarea eta sektoreen arteko lankidetzaz bultzatzeko. Gipuzkoako hirugarren sektorea (ekimen eta esku-hartze sozialeko erakundeak) euskal gizartearen funtsezko aktiboa da, eta bere ekarpena ezinbestekoa da aldi berean bidezkoa eta solidarioa, berdintasunezkoa eta kohesionatua, demokratikoa eta parte-hartzailea izango den gizartea eraikitzeko.

3.1.2 Politika feministak, berdintasunerako politikak

Berdintasuna giza eskubideen kontua da, eta herrien gobernu onerako eta garapen sozial eta ekonomikorako funtsezko elementua.

Hortaz, emakumeen aurkako diskriminazioa giza eskubideen urraketa bat da, eta horren adierazpen larriena da emakumeen eta gizonen arteko desberdintasunaren eta botere-harreman asimetrikoen ondorioz emakumeen aurka egiten den indarkeria. Harreman asimetriko horien adibide dira, besteak beste, soldata-arrakala, pobreziaren feminizazioa edo erabakiak hartzeko esparruetan emakumeen azpiordezkapena. Beraz, berdintasunaren alorreko aurrerapen globalak emakumeen aurkako indarkeria desagerrarazteko bidean egindako aurrerapenak dira.

Konponbidea da berdintasuna gizarte demokratiko ororen balio eta helburu gisa orokortzea, eta, horretarako, beharrezkoa da gizonak inplikatzeko, herritarrak sentsibilizatzea eta prebentzioa eta detekzio goiztiarra hobetzea.

Emakumeen aurkako indarkeriarik gabeko gizarte berdinzale baten alde aurrera egiten jarraitu nahi dugu, eskari, erronka eta behar berriekiko sentikorra izango den planteamendu eraldatzaile batetik abiatuta, eta sentsibilitate guztiak integratuta, babes politiko,

tekniko eta herritar zabala bermatzeko, hori izango baita haren arrakastaren gakoetako bat.

Espanian eta nazioartean emakumeen aurkako indarkeria matxista desagerrarazteko eta berdintasun-politikak modu ireki eta esplizituan zalantzan jartzen dituzten jarrera politikoaren aurrean, PSE-EEK argi utzi nahi du pertsona guztien giza eskubideak bermatzeko apustua eta konpromisoa duela, inor atzean utzi gabe, eta hori guztia sinetsita emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna oinarritzko baldintza dela demokraziarako eta herrien garapen jasangarri bai gizatiar, bai sozial, bai ekonomikorako.

Sozialistok emakumeen eskubideak eta politika feministak defendatzen ditugu, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun erreala eta eraginkorra eta matxismorik gabeko gizarte bat lortzeko beharrezko tresna gisa: politika feministak, berdintasunerako politikak. Horretarako, konpromisoa hartzen dugu ↓

- Gizarte Politikako Departamentuarekin batera, emakumeei eta haurrei eragiten dieten desberdintasunei aurre egiteko, batez ere emakumeen eta beren ardurapean dauden adinekoen aurkako indarkeria dakarten guztiei, tratu txarren biktima diren adingabeen babesean eta zaintzan sakonduta. Gure ustez, genero-indarkeriaren biktima diren edo izan daitezkeen emakumeak artatzeko ditugun baliabideen etengabeko ebaluazioa egin behar da, eta, horrez gain, garatzen ari diren beste ekimen batzuk ezagutu eta, hala badagokio, abian jarri behar dira.
- Gipuzkoako politika publikoen osotasunean **genero-ikuspegia** txertatzeko beharra defendatzeko, eta, aldi berean, politika feministak lehenetsi eta ezartzeko —berreziki indarkeria matxistaren aurkako borrokan, soldata-arrakala ezabatzean eta laneko beste diskriminazio mota batzuk ezabatzean zentratutakoak—, baita erantzunkidetasuna erraztuko duten maskulinitate-eredu berriak sustatzeko ere.
- Gipuzkoako Foru Aldundiak eskumenak dituen esparruetan haurtzarotik eta bizialdi osoan **hezkidetza** sustatzeko, haur, hezkuntza-eragile eta familientzako hezkidetza-programak bultzatuta. Benetako hezkidetza, eta ez soilik haurren hezkuntza mistoa, egiten dela zainduko dugu.



- Indarkeria matxista prebenitzeko **prestakuntza afektibo-sexuala** bultzatzeko. Berdintasunezko harreman seguruetan heziko dugu.
- Lan-bizitza, eta familia-bizitza eta bizitza pertsonala **bateragarri egiten** lagunduko duten politikak sustatzeko, enpresa-erakundeen eta sindikatuen konplizitatea bi-latuta.
- **Denboraren erabilera arrazionalizatzea** sustatzeko, emakume eta gizonentzako denbora pertsonalak, lanekoak eta familiakoak modu orekatuan bateragarri egiteko bermearekin.
- **STEM** (zientzia, teknologia, ingeniariaritzza eta matematika) **ikasketetan emakumeen kopurua handitzeko ekintza positiboak** bultzatzeko.
- **Erabakiak hartzeko guneetan emakume profesionalen parte-hartzea** bermatzeko.
- **Ekintza positiboak** sustatzeko, lan-merkatuan oro har eta, bereziki, zainketen sektorean gertatzen diren **bereizketa horizontaleko eta bertikaleko egoerak zuzenduko** dituzten ekintzak.
- Lan-merkatuan emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko baldintza bereziak ezartzeko, **sektore publikoko kontratuei** buruzko legerian ezarritakoren arabera, beren eskaintzetan emakumeen eta gizonen arteko berdintasun eraginkorra sustatzeko neurriak jasotzen dituzten enpresentzat.
- **Dirulaguntzen politikaren** esparruan, emakumeen eta gizonen arteko aukera-desberdintasuneko egoera bat egoteagatik, dirulaguntzen oinarri arautzaileetan erakunde eskatzaileek berdintasuna benetan lortzeko jardueren balorazioa jasotzen duten esparruak zehazteko.
- Emakumeen ekintzailtza indartzeko. Emakumeek bidean hainbat oztopo estruktural topatzen dituzte, eta horiek, kristalezko sabaiekin gertatzen den bezala, zaildu egiten diete ekintzailtzaren arloan dituzten enpresa-proiektuak eta ideiak garatzea.

3.1.3 Giza eskubideak

Etorkizuna duen Gipuzkoa, gehienena, bizikidetzaren Gipuzkoa da. Gipuzkoaren etorkizuna, neurri handi batean, gizarteak errespetuz, aniztasuna onartuz eta inposiziorik gabe bizi ahal izatearen mende dago. Gipuzkoarrok urte askotan jasan izan ditugu desberdina zena desagerrarazi nahi zuten politikak, hainbeste bidegabekeria eta sufrimendu eragin zituztenak, lurraldea paralisi ekonomikoan murgiltzeaz eta gure ongizatea arriskuan jartzeaz gain.

Sozialistek Gipuzkoako Foru Aldundian egin duten ekarpen handia elkarbizitza-giroa normalizatzea izan da, ezberdinen arteko akordioa ahalbidetuz eta itunaren eta errespetuaren kultura finkatuz, ETAren terrorismoaren astindua zuzenean jasan zuten biktimen aitortzatik hasita.

Garatutako politika guztiak, beste balio batzuen artean, askatasunaren eta berdintasunaren defentsan eta pertsona guztien eskubideen babesean sartzen dira, hori baita bizikidetzeta justu eta baketsuaren bermerik onena.

Helburu dugun Gipuzkoan, pertsona guztiek askatasunean bizi eta beren aukerak adierazi ahal izango dituzte, berdintasun handiagoaz eta desberdintasunekiko errespetu handiagoaz. Eskubideetan berdinak izanik desberdinak izan gaitezkeen Gipuzkoa bat dugu helburu.

3.1.4 Garapenerako lankidetzeta

Kultura eta Lankidetzeta Departamentuak ibilbide argia du garapenerako lankidetzarekiko konpromisoan. Ildo horretatik, sozialistek plan estrategiko bat egin dute departamentuaren helburuak garapen jasangarrirako helburuetan proposatutakoetara egokitzeko, gizarte justuagoa, errespetuzkoagoa eta solidarioagoa lortzeko helburuarekin.

Gizateriak aurre egin behar dien arazo larriek —pobrezia eta giza gabezia, emakumeen aurkako indarkeria, gero eta desberdintasun handiagoak, ingurumenaren jasangarritasunik eza, gizakien eta babes bila dabiltzan pertsonen segurtasunik eza



areagotzea, etab.— instituzioen konpromiso politiko eta finantzario handia eskatzen dute beraiei aurre egiteko.

Gure erantzukizuna da lankidetzaren deszentralizatua deitutakoan jardutea, horrek aukera ematen baitigu bide hori hiru hamarkada baino gehiago egiten daramaten gizarte-eragileekin, GGKE – garapenerako gobernu kanpoko erakundeekin, kultura-erakundeekin, erakunde feministekin, unibertsitatekoekin, kirol-elkarteeekin, enprekin eta abarrekin lotzeko eta sareak ehuntzeko. Guztiok gaude inplikaturik. Guztioi dagokigu GJH – garapen jasangarriko helburuak Gipuzkoaren xede bihurtzea.

Aurrekoaren arabera, sozialistok honako proposamen hauek egin nahi ditugu: ↓

- Instituzioen arteko lankidetzaren indartzea.
- Gipuzkoa Kooperatzaile proiektua indartzea.
- Gipuzkoako lankidetzaren proiektuak ikusaraztea eta gizarteratzea.
- Gipuzkoako lankidetzaren prestatzea eta koordinatzea:
 - Proiektuak egiteko eta planifikatzeko aholkuak emanez.
 - GGKE-erakundeekin prestakuntza eskainiz.
 - Gipuzkoako Lankidetzaren Mahaia garatuz, gobernantzaren eta parte-hartzearen ikuspegi berri batetik eta 2030 Agendaren mandatutik abiatuta.
 - Lurraldeko GGKE-entzako laguntzen deialdia eginez.
 - Bilera sektorialak antolatuz, elkar ezagutzeko eta sektore garrantzitsuak Gipuzkoako lurraldearen, ekonomiaren eta gizartearen garapenean inplikatuz.
- Foru-aurrekontu propioaren % 0,7ko helburuari eustea.
- Gizarte-eraldaketan hezteko: Iparraldeko ongizate-eredu gisa eta Hegoaldeko gizarte-eraldaketarako ekintzak hedatzeko lehentasunezko gune gisa duen erreferentzialtasuna gainditzeko saiatu nahi dugu.

3.1.5 Gazteria

Gazteria Zuzendaritzaren zeregin nagusia da Gaztematika SAREaren bidez gazteak sustatzeko politikak koordinatzea. Elkarlan horri esker, azken urteotan Gipuzkoako udalerrri gehienetan haur eta nerabeentzako zerbitzuen sare bat finkatzea lortu da. Baina oraindik bidea dago egiteko.

Bestalde, azken urteotan hainbat ekimen soziokultural bultzatu dira, baita gazteentzako informazio-bulegoen sare bat ere, Interneten agerpenarekin neurri batean zalantzan geratu dena.

Hala ere, zerbitzu edo ekimen publikoak hedatzeko, antolamendu- eta duintze-lan bat behar da, beharrezko egonkortasun eta garrantzi soziala emateko. Horretarako, beharrezkoa da esku-hartze eredu partekatu eta adostu bat izatea eragile gazte, teknikari eta politikoekin. Hori da Gipuzkoako Foru Aldundiak datozen urteetan izango duen erronka handienetako bat.

3.1.5.1 Emantzipazio-politikak

Lan-merkaturako eta etxebizitzarako sarbidea erraztea da emantzipatzeko adina jaitsi ahal izateko erronka handienetako bat.

Eta, foru-erakundearen zuzeneko erantzukizunaren edo eskumenaren pean ez dauden arlo sektorialak diren arren, uste dugu beharrezkoa dela bitartekaritza profesionala, hurbiltasunetik eta konfiantzatik abiatuta. Horretarako, erakundeak gazteengana gerturatzeko behar adina hurbiltasun-zerbitzu publiko behar ditugu.

Horretarako, hona gure **proposamenak**: ↓

- **Emantzipazio-estrategia** bat garatzea, gazteen emantzipaziorako batez besteko adina murrizteko helburuan aurrera egiteko eta Aldundiaren politika guztietan gazteen ikuspegia txertatzeko.
- **Gazteria sustatzeko zerbitzu** bat sortzea, haur eta nerabeen kasuan dagoen bezala.
- Emantzipazioaren arloan **azterlanak** egitea.

- **TREBA GAZTEA** programa hazaraztea, hura gazte gehiagorengana helarazteko eta gipuzkoarren zerbitzurako tresna gisa finkatzeko.
- Gipuzkoako Bazkundearekin batera, **enplegu- eta mugikortasun-azokak** antolatzen laguntzea.

3.1.5.2 Gazteen osasun mentala eta emozionala

COVID-19aren pandemiaren ondorioz, gazteen eta, bereziki, nerabeen ongizate emozionalak eta osasun mentalak okerrera egin dute. Oso kolpe gogorra izan da; izan ere, adimen emozionala nerabezaroan garatzen eta finkatzen da batez ere, eta pandemiak bete-betean eragin du prozesu horretan.

Jakina da arreta psikologikoko zerbitzu publikoak urriak direla eta pribatuek gazte askok aurre egin ezin duten gastua dakartela.

Gure ustez, aurrerapauso bat emateko unea da, eta planteatzen dugu, haur eta gazteen sustapenaren esparruan, osasun mentalarri buruzko informazio- eta dibulgazio-neurriak abian jartzeaz gain —TREBA Gazteak programaren bidez egiten ari den moduan—, **abian jartzea Gipuzkoako nerabeen egoerari buruzko diagnostikoa egingo duen eta Gipuzkoako Foru Aldundiak garatu beharreko neurriak ezarriko dituen prozesu bat, zailtasun handienak dituzten nerabe eta gazteei zerbitzu bat emateko eta lagun egiteko.**

3.1.5.3 Gazteak: etorkizuneko erronkak eta enplegu berdeak

Euskadin badira planetak bizi dituen inguruabarrez eta haren etorkizunaz kezkatuta dauden gazteen mugimenduak, eta sozialistentzat lehentasuna da haien pentsamendua etorkizuneko politiken diseinuan txertatzea.

Haien beharrak entzun nahi ditugu, haiekin konektatu haien ikuspegia ulertzeko, eta haiekin batera trebatu eta jardun nahi dugu, haien “ez dugu esaten, beraiekin egiten dugu” lelopean, “gazteak klimaren alde” Think Tankean emandako pausoei jarraituz.

Horregatik, eta Ingurumen Departamentuarekin lankidetzan, konpromisoa hartzen dugu **ekintzailetzara zuzendutako gune bat** haien eskura jartzeko, Think Tank programaren



esparruan lurralde-arloko gogoetaren eta premiaren ondorioz sortzen diren proiektu experimental eta pilotuak gauzatu ahal izateko.

Sozialistok konpromisoa hartzen dugu, Think Tank klimatiko hori sortzeko ez ezik, Foru Aldundiaren ekintza klimatikoa bere osotasunean ebaluatuko duten gaztez osatutako aholku-batzorde bat sortzeko ere.

Era berean, **enplegagarritasun ekologikoa** hobetzeko lan egingo dugu. Datozen urteetan eraldaketa azkarra gertatuko da gure ekonomietan, industrietan eta ekoizpen- eta kontsumo-ereduetan. Net Zero anbizioak eskatuko du gure industrietan eta enpresek azkar jardutea, eta, horrekin batera, gure gazteek sektoreko ezagutza ekologikoa izan behar dituzte, erronka horiei erantzuteko.

Lurraldeko unibertsitateekin, ikasgela ekologikoekin eta lanbide-heziketako ikastetxeekin batera lan egingo dugu, **lan-merkatuko haztegi berde berrietan** enplegagarritasuna bermatzeko, profil teknikoen eskariari erantzuteko, talentuari eusteko eta gazteei aukera emateko gure lurraldean profesionalki hazteko, lan-baldintza justu eta berdintasunezkoetan.

Azkenik, trantsizio ekologikoan enplegagarritasuneko **bekak** bultzatzen eta indartzen jarraituko dugu.

Beste proposamen batzuk ↓

- Legegintzaldi honetan lurraldeko eskualde guztietara iritsi den “Gipuzkoan Gazte Tour” gazteentzako programa kulturala indartzea.
- Hainbat eragilerekin lankidetzan aritzea, gazteentzako programazio kulturala zabaltzeko.
- Ongizate sozioemozionalaren arloko lan-ildo berriak garatzea (jokabide-adikzioak, hezkuntza afektibo-sexualaren inguruko programa, etab.).
- Auzolanen dirulaguntzak sustatzea, gazteen proiektu komunitarioak sustatzeko.

- Bizimodu osasungarriak modu koordinatuan sustatzea gazteen artean.
- Gazteen asoziazionismoa eta heziketa-aisialdia sustatzea.

3.1.6 Kirolak

Gipuzkoako errendimendu-kirolak oso leku garrantzitsua betetzen du Espainiako kirolean (datu olinpikoak), eta hori gertatzen da dituen gabeziak gorabehera, goi-mailako kirola egiteko eta kirol-ekitaldi nazionalak eta nazioartekoak antolatzeko instalazio egokien parke bat izateari dagokionez. Gipuzkoako kirol-instalazioek Lurraldeko kirolean gertatzen denera egokituz joan behar dute; modernizatu, eraginkorragoak eta adimentsuagoak izan, eta Espainiako eta Europako ligetan ordezkatzeko gaituzten kirolari eta taldeei gune duinak eskaini behar dizkiete beren jarduera garatzeko, beren talentuak teknifikatzeko eta emaitzarik onenak lor ditzaten prestatzeko. Instalazioek eta horien erabilera-planek ez diote erantzuten sortzen ari den talentua garatzeko ingurune hobeezina izateko erronka nuklearrari, hau da, dagoeneko finkatuta dagoen talentuak bere arrakastak sendotzeko aukeratzeko duen espazioa eta errendimendurako laborategia izateko erronkari.

Horregatik:

Lurraldeko kirol-instalazioak eguneratuz joan dira, eta gizarte gisa ditugun erronka sozial, ingurumeneko eta kulturei erantzun diete: eta, neurri batean, kirol-instalazioak berritzeko eta eraldatzeko Gipuzkoako Foru Aldundiaren planei esker egin dute hori. Ingurumenaren ikuspegitik instalazio efizienteak dira, herritar guztientzat seguruak eta ehuneko ehun irisgarriak, kulturaren, adinaren, gaitasun fisikoaren, gaitasun kognitibo edo sentsozialaren, sozioekonomikoaren edo bestelako arloko baldintzatzailek gabekoak, kirol-jarduera fisikoa egiteko sarbidean desberdintasuna sor dezakeen inolako baldintzatzailek gabekoak, alegia.

Hala ere, zenbait instalazio urrun daude gutxienekoak betetzetik energia-efizientzian, segurtasunean eta irisgarritasunean, edo gaur egun erreferentzetatik jotzeko baldintza minimoak betetzetik. Erreferentzialtasuna eta abangoardia ez dira bata bestea gabe ulertzen. Gipuzkoak kirol-instalazio guztiak modernizatzeko erronka du, Lurraldean

sortzen ari den talentuaren zerbitzura, goi-mailako kirol- eta kultura-ekitaldiak erakarri ahal izateko, kirolzaleen gozamenerako.

Anoeta dauden kirol instalazioek —Illunbe, Txuri Urdin, Gaska, belodromoa, miniestadioa, etab.— instalazio abangoardistak, irisgarriak, seguruak eta efizienteak izateko oinarriak badituzte.

Aldi berean, lurralde-mailako instalazio berriak Lurraldeko hainbat tokitan agertuz joan daitezke, oraindik konpondu ez diren beharrei erantzuteko. Ur bizietako kanalaren proiektua errealitate bihurtu da dagoeneko. Gipuzkoak bultzatutako instalazio nazionala da, eta hari eutsiko diogu paperean ez ezik tokian bertan ere errealitate bihurtu arte. Usurbilgo ur bizien kanalak bezala, beste instalazio batzuek ere zentzua izan dezakete tokiko beharrei eta Lurraldearen estrategiei erantzuteko aukera duten beste udalerrri batzuetan. Irungo erabilera anitzeko pabiloiaz ari gara.

3.1.6.1 Irun: Eskubaloiairen eta nazioarteko kulturaren hiriburua

Tradizio handiko talde horietako bat, denboraldi bakoitzean Europako ametsaren alde borrokatzen jarraitzen duen Europako Txapelduna, Bidasoa da.

Irun, eskubaloiairen sorlekua da Gipuzkoan. Artalekun egiten den kirol-ekitaldi nazional edo nazioarteko bakoitza ekitaldi berezi bihurtzen da, une magikoz osatua; Irun eskubaloia baita. Maskulinoa edo femeninoa, era berean. Irunen eskubaloiarekiko zaletasuna hain da handia, non, jokatzeko duenak jokatzeko duela, zaleek beti erantzuten baitute, inoiz huts egin gabe.

Eta Bidasoak hazten jarraitu ahal izateko, txikienek jolasteko eta amets egiteko tokia izan dezaten, Irunek jauzia eman behar du. Espazioak berrasmatu: Artaleku haurrak jolasten eta ikasten ari diren bitartean hazten diren leku hori izaten jarraitzea. Jolasten ikasten dute lankide izaten, erabakiak hartzen, ulertzen aurrera egiteko beti beharko dutela bestea, eskuzabalak izaten, erantzunkideak izaten, solidarioak izaten....

Hori Artalekun gertatzen den bitartean, gipuzkoarrek partida bakoitzean taldearekin dardar egin ahal izateko, taldea European lehiakorra izan dadin edo Irun nazioarteko

eskubaloira hurbildu ahal izateko pabiloi apropos bat behar du Bidasoak, Irunek. Une honetan hori ez da posible, egungo instalazioa ez baita egokia.

Bidasoan pabiloi bat izatea Gipuzkoan kirolean lan egiten duten hobi berrientzako aukera ere bada, Irungo eta Gipuzkoako kirol-instalazioen sarea aberasteko eta, zalantzarik gabe, adierazteko nazioarteko espazioak bilatzen dituen kulturarentzat; Irun, zerbait bada, nazioartekoa eta Europara irekia baita.

3.1.6.2 Donostia: Anoeta, Gipuzkoako kirol-hiria

Kirol-hiri bat kirol-instalazioen batura baino gehiago da. Ongizate-estatuak eboluzionatzen duen ekosistema bat da. Kirol-jarduera fisikoaren ahalmen eraldatzailean eta zeharkakotasunean sinesten dugu. Biztanleriaren ongizaterako aktibo bat da.

Horregatik, kirol-hiri bat hiria bera denaren isla da. GIPUZKOAKO HIRIBURUA hirigaraikide bat izatea nahi badugu, biztanleen beharretara egokitua, aldaketetara moldatzen dena, joerak aprobetxatzen dituen eta aukerei aurrea hartzen diena herritarren bizi-premiei hobeto erantzuteko, Donostiako Kirol Hiriak ABANGOARDIA ere izan behar du, azken batean GIPUZKOAKO KIROL HIRIA ere badelako. Beraz, kirol-hiri horrek Lurraldean instalazio paregabeak izan behar ditu, ezinbestekoak baitira Gipuzkoan sortzen ari den talentua kontsakratu dadin eta podium nazionalak eta nazioartekoak egiteko tresnak izan ditzan.

Reale Arena, Paco Yoldi, arte martzialen teknifikazio-zentroa, belodromoa, Atano, miniestadioa, Gaska, Illunbe, Hegalak... GUZTIAK DIRA GIPUZKOAKO KIROL HIRIA den OSOTASUN horren PARTE.

Parteak modu bakartuan pentsatzeak errealitatea desitxuratzen du eta ikuspegi abangoardista galarazten digu. Kirol-hiri integratzailea, berritzailea eta kohesionatzailea nahi dugu, kirolaren zeharkakotasuna herritarren ongizaterako aktibo gisa defendatuko duena.

Proposatzen dugun hiri-ereduak eskatzen du: Anoeta inguruko instalazio guztiak modernizatzea; irisgarritasuna, segurtasuna, energia-efizientzia, benetako eskarira

egokitutako erabilera-planak, ingurunearen zaintza, eta plangintza programatiko eta urbanistiko integratzailea hobetzeko inbertsioak egitea.

Nola egingo dugu? Kirol-hiri garaikide eta erreferentziazko baterako foru-itun bat. Horretarako, Foru Aldundiak adostu egin behar du Donostia hiriaren erronkei eta foru-politika publikoei erantzungo dien kirol-hiriaren eredu bat, partaidetzazko gobernantza-plan bat eta epe luzerako plangintza bat planteatuta. Kirol-hiriaren eredu bat eta plangintza bat, Lurraldeko kirol-talentuarentzat hobetzeko aukerak sortuko dituztenak modalitate guztietan, eta, aldi berean, baliabide ekonomikoak emango dituen Donostia hiriko auzoko beste kirol-instalazio horiek hobetzeko. Osotasuna, zatien batura baino gehiago da, eta auzoak, beren instalazioekin, osotasunaren parte nuklearrak dira.

Lehengaia badugu, eta sinetsita gaude kirol-hiri moderno, garaikide, jasangarri eta seguruaren eredu bat sor dezakegula.

Aldi berean, Gipuzkoa kirolarekiko zaletasun handiko lurraldea da: itsas kirolak, mendikoak, indoor-kirolak, kanpoaldekoak...; minoritarioenetatik hasi eta ezagunenetaraino. Horietako batzuek espazio berriak behar dituzte hazten jarraitzeko.

Talentuan haztea eta piramidearen gailurrari eustea ezinbestekoa da oinarrian hazteko eta hurrek jolasteko eta kirola egiteko dituzten aukerak zabaltzen jarraitzeko. Izan ere, jolasten, entrenatzen edo lehiatzen direnean, pertsona gisa hazten dira, balioak irakasten dizkien eta konpetentzietan trebatzen dituen ingurune batean. **Eskola-adineko kirola eta berdintasunaren erronka**

Bizitzan, denak du berrasmatzeko eta joera berrietara egokitzeko beharra. Hori inspiratzen duten balio eta printzipioei eutsiz eta bere izaera pedagogikoari eta kirol antitzekoari eutsiz, eskola-adineko kirolak adostasun sozial zabala lortu behar du, hura lurralde-estrategiara goratzeko eta bere NORTASUNAREN parte izateko. Genero-berdintasuna, hizkuntza-berdintasuna, berdintasun ekonomikoa... estrategia horren erdigune izango dira. Eta estrategia horrek giza baliabide eta baliabide material askoz gehiago eskatzen ditu, eskola-kirola benetan bihur dadin hura izatea nahi duguna. ITUN SOZIAL bat kirolean, haurren eta nerabeen eskubideen alde, lehen mailako herritar gisa



haien giza garapenean eta talentuaren garapenean laguntzeko. Halaber, politika ekonomiko bat planteatuko dugu, kirol-jarduera fisikoa, batez ere eskola-adinean, herritar guztientzat eskuragarria izatea bermatuko duena.

Kirolean berdintasuna konkistatzeke dagoen errealitatea da oraindik. Estatuko edo nazioarteko ekitaldiei esker, emakumeek egiten duten kirola ikusaraziz, staff tekniko gisa kirol-sisteman sartu nahi diren emakumeentzako prestakuntza-planekin, emakumeek kirola egitea sustatzeko diskriminazio positiboko programekin edo erreferentziazko kirol-eragileak berdintasunean trebatuta, erabateko berdintasunerantz egingo dugu aurrera. Kirolean politika feministak arian-arian garatzeak paradigma-aldaketa bat eragiten du, eta gizarte justuago, kontzienteago eta askeago baterako bilakaera-aldaketa bat bermatzen digu.

3.2 EKONOMIA ETA ENPLEGUA

3.2.1 Enplegua

“Euskadiko enplegu-politika publikoen jatorrizko helburua da lan duina izateko eskubidea gauzatzea” (Enpleguaren Euskal Legearen Aurreproiektuaren 3. artikulua arabera).

Gipuzkoako sozialistok Gipuzkoako Foru Aldunditik lan egingo dugu helburu hori gure lurraldean gauza dadin.

3.2.1.1 Enplegua ziurgabetasun-esparru batean.

Azken hamarkadetan, lan-merkatuaren egitura goitik behera eraldatzen ari da, arrazoi hauen ondorioz: ekoizpen-inguruneen eskumenak eta antolaketa aldatzea eragiten ari diren automatizazio- eta digitalizazio-prozesuen ondorioz; enplegu garbiaren sorreran ekoizpen-prozesuen arteko harremana pixkanaka ahultzearen ondorioz; enplegua behar besteko kopuruan eta kalitatearekin jada sortzen ez duen lan-merkatuaren ondorioz; eta lan-merkatuaren gero eta dualizazio handiagoaren ondorioz —non kualifikazio handiena eta txikiena duten lanpostuak hazten diren gehien—.

Etengabeko eraldaketa-agertoki horrek ziurgabetasunak sortzen ditu langileengan, eta, hartara, langileek botere publikoei eskatzen diete elkartasun-erantzunak artikulatzen, atzean inor gera ez dadin.

Sozialistok, Euskal Autonomia Erkidegoko eta Espainiako gobernuen bidez, herritarrak babesteko eta gure herrialdea suspertzeko eta eraldatzeko politika publikoak bultzatu ditugu, gure herrialdea egungo eta etorkizuneko erronka sozioekonomikoetara egoki dadin eta zailtasun gehien dituzten pertsonen beharrei erantzun dakien.

Gaur egun, enpleguak pobreziaren aurka babesteko eta gizarte-bazterketa gainditzeko oinarritzko tresna izaten jarraitzen du, eta oraindik ere sozializatorako eta gizarteratzeko funtsezko elementua da, nahiz eta oraindik langile pobreak agertzen diren. Herritar gehien-gehienentzat, hau da, langile-klase ertaina osatzen dugun herritarrontzat, enplegua segurtasun- eta dirusarrera-iturria da, eta horregatik garrantzi handikoa da sozialistok, enpleguko politika publikoen bidez, herritar horien sustapenarekin eta babesarekin dugun konpromisoa. Konpromiso hori hiru elementutan oinarritzen da:



- Aukera-berdintasuna eta lan-munduratzeko berdintasuna
- Baldintza justuak
- Babesa eta gizarteratzea

3.2.1.2 Segurtasuna, ongizate ekonomikoa, gizarteratzea, helburu sozialistak

Sozialistok, Espainiako Gobernutik, Eusko Jaurlaritzatik eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren Gobernutik, gizarte osoarentzako zerbitzu publikoen bidez **segurtasuna** emateko lan egin dugu, batez ere zailtasunak dauden uneetan. **Ongizate ekonomikoa** herritar guztiengana iristearen alde lan egin dugu, lan-merkatua berritzearen bidetik, kalitate handiagoko enplegua ahalbidetzen ari den heinean. Espainiako Gobernutik, Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrera jarri dugu martxan, eta, Eusko Jaurlaritzatik, Diru-sarrerak Bermatzeko Lege berria prestatu dugu, premia gehien duten pertsonen eta familien gizarte- eta ekonomia-zailtasunei hobeto erantzun dakien eta pertsona guztiak **gizartera** daitezen.

Gipuzkoako Foru Aldunditik bide honetan lan egingo dugu:

- Segurtasuna areagotuko duten eta pertsonak erdigunean jarriko dituzten zerbitzu publikoak hobetzearen alde egingo dugu.
- Enpleguaren kalitatea, egonkortasuna eta duintasuna erraztuko duten enplegu-politikak garatuko ditugu.
- Gizarteratzeko eta lan-munduratzeko prozesuak dinamizatuko ditugu.

3.2.1.3 Gizarte-elkarrizketaren, elkarrizketa zibilaren eta erakundeen arteko lankidetzaren tresna.

Badakigu hori lan kolektiboa dela, eta lan horretan bat egin behar dutela eragile sozialek, enpresek eta sindikatuek, hirugarren sektoreko erakundeek eta Aldundiarekin batera lurraldean diharduten gainerako maila instituzionalek (Eusko Jaurlaritzak eta udalek). Gipuzkoako sozialiston asmoa da Gipuzkoako Foru Aldundiak gure lurraldean gidatzea solaskide sozialekin izan beharreko elkarrizketa.

Bestalde, azken urteotan, lan-merkatuan gero eta garrantzi handiagoa duten bestelako errealitate ekonomikoak sortu dira, hala nola ekintzailtza kolektiboa, enplegu-zentro bereziak edo lan-munduratzeko enpresak. Gipuzkoan kooperatibismoak izan duen garapena sustatu eta zaindu beharreko lurraldearen berezitasun bat da. Era berean, enplegu-zentro bereziei lagundu behar diegu, enplegu duina ematen baitiete desgaitasuna duten pertsoneri eta gizarteratze-enpresei —gizarte-arazoak dituzten pertsoneri lana eskaintzen dieten heinean—.Ekimen horiek guztiak kalitateko enpleguaren sorreran gero eta eragin handiagoa duten **ekonomia sozialaren** adibideak dira.

3.2.1.4 Eskumenen esparrua.

Lan-baldintzen esparrua ezartzeko eskumenak dituen Espainiako Gobernuak lan-erreforma onartu du, enpresaburuen eta sindikatuen erakundeekin adostasunarekin. Erreforma horrek lan-eskubideetan aurrera egiten du, eta gure lan-merkatuaren bereizgarri den partzialtasun handiarekin amaitu nahi du.

Eusko Jaurlaritzak enplegu-politika aktiboak aplikatu eta antolatzeko eskumenak ditu, eta Enpleguaren Euskal Legea prestatzen ari da. Lege horren bidez, Euskal Autonomia Erkidegoa izango da enplegu-politika aktiboak eskuratzeko eskubidea eskubide subjektibotzat aitortzen duen lehen erkidegoa, Europako Gutun Sozialak dioenaren ildotik. **Bi gobernuak eskubideetan aurrera egiten ari dira, sozialiston eskutik.**

3.2.1.5 Trantsizio digitala, trantsizio berdea eta aldaketa demografikoa.

Esan bezala, gaur egun munduan nagusi diren eta Euskadin eta Gipuzkoan ere inpaktu handia izango duten hiru joera hauek markatutako testuinguru globalean gaude: trantsizio-digitala, trantsizio energetiko-klimatikoa eta aldaketa demografikoak eragindako trantsizioa.

Hiru prozesu horiek aldaketak ekarriko dituzte lan-merkatuan, langileen eskumenen eskakizunetan, erakundeetan, enpresetan eta erakunde publikoetan.

Gipuzkoako sozialistok konpromisoa hartu dugu trantsizio horiek **ekonomia eta enplegua lehengoratzeko funtsezko palanka** bihur daitezen:



- Gure enpresen **egokitzapen digitala** sustatuko dugu, eta egokitzapen hori langileen birkualifikazioarekin batera egin dadin bultzatuko dugu —eten digitala gero eta handiagoa izan ez dadin eta baliabide gutxien dituzten pertsonak lan-merkatutik kanpo gera ez daitezten—.
- Gipuzkoako Foru Aldundiak azken bi agintaldietan Ingurumen Departamentuaren bidez bultzatu duen **ekonomia zirkularren** ereduan sakonduko dugu, eta sekto-reak enplegua sortzeko aukerak sustatuko ditugu.
- Pertsona ardatz duen eta enpleguaren arloan eta duintasun- eta kalitate-baldintzetan enplegu intentsiboa sortzeko gai izango den erantzukizun publikoko **zaintza-eredua** bultzatuko dugu.

Gure proposamenak

Gipuzkoan lan duinerako eskubidea gauzatze aldera, Gipuzkoako sozialistok proposatzen dugu:

- Enpleguaren Euskal estrategia garatuko duten **enplegurako lurralde-planak** artikulatzea, eta plan horiek Gipuzkoako lurraldearen gizarte, ekonomia eta laneko errealitatera egokitzea.
- Parte-hartzea eta tokiko erakundeekin eta Eusko Jaurlaritzarekin etengabeko elkarrikeria ahalbidetuko duen enpleguaren **governantza-eredua** bultzatzea, Gipuzkoan erakundeen ahaleginak uztartu daitezzen.
- **Sektoreen arteko lana sustatzea**, enplegu-politiken, sustapen ekonomikoko politiken, gizarte-politiken eta lurralde-garapenaren artean.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren politika publikoetan **enpleguaren ikuspegia** txertatzea, erakundearen jarduera guztietan balora dadin kalitateko enpleguaren sorreran eta erabileran duen inpaktua.
- **Enpleguaren Euskal Sarean** parte hartzea, eta pertsonen segurtasuna ematen dieten zerbitzu publikoak indartzea.



- Gizarte-zerbitzuen eta enplegu-zerbitzuen arteko lankidetzeta-mekanismoak ezartzea, pertsona guztiak gizarteratu eta lan-munduratu daitezen, hala nola **Elkar Lanean** estrategia.
- **Enplegua sustatzeko programak** abian jartzea, enplegu-plan publikoen bidez eta lankidetzeta publikoaren eta pribatuaren bidez.
- Gipuzkoako enpresetan **kalitateko enplegua** sarituko duen fiskalitatea ezartzea.
- **Ekonomia soziala** babestea eta sustatzea, ekintzailatza kolektiboaren bidez, enplegu-zentro berezien bidez eta lan-munduratzeko enpresen bidez.
- Lan-munduratzeko zailtasunik handienak dituzten pertsonen **lan-munduratzearen** aldeko konpromisoa hartzen duten enpresentzako babes fiskaleko neurriak ezartzea.
- Lurraldeko **enpresa txiki eta ertainen digitalizazioan laguntzeko plana** abian jartzea, enpleguaren gaineko inpaktua ebalua dezan eta langileen birkualifikazioa bultzatzea.
- Gipuzkoako enpresa-sarearen **trantsizio berdea** babestea, eta langileen kualifikazioa eta birkualifikazioa erraztea.
- **Zaintzaren profesionalizazioa** bultzatzea, eta, horretarako, lanbide-profil berriak garatzea eta zaintza-lanaren duintasunaren eta kalitatearen alde egitea, erakundeetan zein etxeetan.
- Gipuzkoako **elkarrizketa sozialaren mahaia** instituzionalizatzea, enpresa-eragileen eta sindikatuen parte hartzearekin.
- Gipuzkoan **Ekonomia Sozialeko Foroa** abian jartzea, gizarte zibilak lan, gizarte eta ekonomiako politiken gobernantzan parte hartzeko tresna gisa.
- Gipuzkoan **talentua** erakartzeko eta atxikitzeko jardunak sustatzea, eta berrikuntzaren eta ezagutzaren aldeko apustua egiten duten enpresa-ekimenak babestea.



- Euskal Enplegu Sarearekin lankidetzan, lurraldeko enpresen beharrei erantzungo dieten prestakuntza-ekintzak sustatzea, betiere sektore tradizionalekin eta, bereziki, industria-sektorearekin lotutako arloetan.
- Lurraldeko sare ekonomikoarekin batera, lan-baldintzak errespetatzen dituzten eta langileen lan-kontziliazioa ahalbidetzen duten telelaneko formula malguak sustatzea.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren kontratazio publikoko politikan gizarte-klausulen aplikazioa bultzatzea.
- Lan-munduratzeko zailtasunik handienak dituzten pertsonentzako —batik bat 45 urtetik gorako pertsonentzako, gazteentzako eta emakumeentzako— enplegu-programak abian jartzea, tokiko erakundeekin eta Eusko Jaurlaritzarekin elkarlanean.
- Kontratazioan sexuaren, adinaren, desgaitasunen edo jatorriaren ondoriozko diskriminazioa saihestuko duten neurriak bultzatzea.

3.2.2 Ekonomia

Gure konpromisoa da ingurumenaren, ekonomiaren eta gizartearen arloan jasangarriagoa izango den Gipuzkoa egonkorra, justua eta berdintasun handiagokoa eraikitzea.

Aldaketa oso biziak gertatzen ari dira, eta aldaketa horiek gizarte, ekonomia eta ingurumenaren arloko erronka globalak ziren eta dira, gizateria osoari eragiten diotenak. Benetako iraultza zientifikoan, digitalean, demografikoan eta ekologikoan murgilduta gaude.

Eta pandemiarekin, eta haren ondorioekin, arlo guztietan bizkortu ziren aldaketa horiek guztiak. Inoiz ezagutu gabeko egoera batean geunden.



Hala eta guztiz ere, hasiera-hasieratik, eta krisiaren inpaktuari buruzko aurreikuspen txarren aurrean, sozialistok konpromiso argia hartu genuen: krisiak gehien kaltetutako pertsonak babestea, inor atzean gera ez dadin.

Gure enpresa-sareari —batez ere enpresa txiki eta ertainez osatua— laguntza eta babesa emateko politikak jarri genituen abian. Eta hala egiten jarraituko dugu.

Haatik, dena bere onera itzultzen hasi zenean eta pandemiak eragindako krisiaren amaiera ikusten hasi ginenean, Putinek Ukraina inbaditu eta gerra hasi zuen Europar Batasunaren atean. Lehen ondorioak, eta ondoriorik txarrenak, jakina, Ukrainako herriarentzat izan ziren eta dira, baina Europar Batasuna osatzen dugun herrialdeetan ere nabaritu ziren: inflazioak eta, ondorioz, prezioek gora egin zuten. Oraindik ere, igoera hori nabaria da, bereziki elikaduran, energian eta erregaian, eta Gipuzkoako familiei eragiten die, batik bat familiarik zaugarrienei.

Hori guztia kontuan hartuta, apustu argia egiten dugu gure industriak berriro ere barne-produktu gordinaren % 30 lor dezan. Horretarako, gure enpresen esperientzia eta ekimena bultzatuko dugu eskulan kualifikatuaren bidez; izatez, eskulan kualifikatuak, industria-espezializazioarekin eta gero eta nazioartekotze handiagoarekin batera, zientzia, teknologia eta berrikuntzaren arloko sare garrantzitsua garatu du, eta sare hori indartu nahi dugu.

Horrez gain, turismoa gure lurraldean hedatzen ari den beste industria bat da, dagoeneko gure barne-produktu gordinaren % 7 hartzen duena, eta turismoa zentzuz eta modu jasangarrian sustatuko dugu. Gure merkataritza sustatuko dugun bezalaxe, erronka handiei egin beharko baitie aurre, hala nola digitalizazioari, online salmentei edo belaunaldi-txandaketari.

Datu ekonomiko positiboak ditugu, esate baterako egoera ekonomikoari buruzko inkestan jasotako datuak, metatutako diru-bilketaren hazkundearen datuak eta, guztien artean positiboena, enpleguaren datuak: Gizarte Segurantzaren afiliazioa inoizko mailarik handienera iritsi da. Izatez, zalantzak eta ziurgabetasunak gorabehera, Gipuzkoako lan-



merkatuak bere indarrari eusten dio, eta Gipuzkoako langabezia-tasak Euskadiko txikiena izaten jarraitzen du (% 7).

Horretan eragina du, halaber, lan-erreforma onartu eta abian jarri ondoren, kontratu mugagabea duten langileen afiliazioak.

Dena dela, datu horiek guztiak zuhurtzia osoz hartu behar ditugu eta, horregatik, Gipuzkoako ekonomia hobetzeko gure helburuak lortze aldera, zenbait proposamen egiten ditugu.

Gure proposamenak ↓

- Lurralde-eredu sozioekonomiko propio eta aintzatetsi baten aldeko apustua egitea, eta, horretarako, aberastasunaren sorrera eta gizarte-babesa uztartzea eta lurralde orekatua eta erkidego kohesionatua erraztea, betiere zenbait krisialdiren ondorioz agerian geratu den paradigma-aldaketaren aurrean —aldaketa handien beharra aintzat hartzea eskatzen du—.
- Klusterrekin eta eragile sozial eta ekonomikoekin etengabe harremanetan egoteko konpromisoa hartzea, haien beharrak eta lurraldearen egoera ekonomikoa aldian-aldian azter daitezen.
- Kalitateko enplegua eta aberastasuna modu jasangarrian sortzea, eta, bide horretatik, gure enpresa-egitura indartzea eta lurraldearen errealitateetara egokitzea, eskualdeko garapen-agentziekin, eragileekin eta elkarteekin elkarlanean.
- Punta-puntako ekonomia irekia, espezializatua eta askotarikoa mantentzea.
- Enpresa txiki eta ertainen artean enpresa-hazkundeko proiektuak sustatzea, baita haien arteko aliantzak ere, lehiakortasuna bultzatze aldera.
- Gipuzkoako industriaren pisuari eustea, eta industriak bertan ezar eta manten daitezzen erraztea.



- Gipuzkoako enpresa-sarearen berrikuntza bermatzea eta ekonomia berrien garapena babestea.
- Ekonomia soziala sustatzea.
- Europako edo munduko egoera politikoaren eraginpean dauden lehen sektoreko eta gizarte-ekonomiako enpresentzako laguntza-ildo berriak sortzea eta mantentzea.
- Suspertze eta eraldatze ekonomikorako plan estrategikoak bultzatzea eta gauzatzeari, baita Gipuzkoari eragiten dioten Europako funtsen aplikazioa ere.
- Neurri ekonomikoak, finantzarioak eta fiskalak garatzea, ekonomia dinamizatzeko, enpleguari eusteko eta Gipuzkoako pertsona eta familia zaurgarrienak babesteko.
- Lehengaien erosketari bateraturako nazioarteko zentral bat lortzea helburu izango duen erakundearen arteko lankidetzak eta lankidetzak publikoak eta pribatuak sustatzea.
- Gipuzkoako parke teknologikoetako eta industrialdeetako enpresek alokairuaren ordainketa atzeratzeko neurriak ezartzea.
- Enpresei laguntzeko neurriak eustea, baldin eta enpresa horiek enplegua sortzea, mantentzea eta bideragarri egitea bermatzen badute.
- Inflazio-tasa handien eraginpean dauden enpresa, pertsona eta kolektibo zaurgarrientzako laguntzak ezartzea.
- Gazteei etxebizitza alokatzeko ematen zaizkien laguntzei eustea, joera inflazionistak irauten duen artean.
- Nekazaritza, abeltzaintza eta arrantzaren sektoreetako pertsona autonomoak eta enpresei laguntzeko aldi baterako eta berariazko programak sustatzea, krisiaren (hala nola Ukrainako gerraren) ondorioei aurre egin diezaieten.
- 2022-2024 Euskadiko Inbertsio Estrategikoen Plana erabat gauzatzeko, kanpoko energia-mendekotasuna murriztu dadin, gure ekoizpen-sarea babestu dadin eta legealdi osorako xede horretako Gipuzkoa Plan berria sor dadin.



- Gure lurraldeko administrazio publikoak modu koordinatuan erabat digitalizatzea eta Euskadiko gainerako administrazio publikoekiko elkarreragingarritasuna sustatzea.
- Enpresen lehiakortasuna areagotuko duten politikak sustatzea, hala nola energia-efizientziarako laguntzak eta I+G+B publiko eta pribatuaren babesa.
- Enpresa-sarearen likidezia eta finantzaketa errazteko baliabide gehiago jartzea.
- Langileek enpresan parte-har dezaten sustatzea —kapitalean zein kudeaketan—.
- Enpresen erantzukizun soziala sustatzea, baita lurraldearekiko erantzukizuna ere, enpresak lurraldean mantentzeko erraztuz.
- Erakundeen arteko lankidetzaren indartzea, beste industria-espazio batzuk eskaintzeko —Gipuzkoako zenbait eremu handitzea eta garatzea bultzatuko da (Eibar [Eri-sono]; Galarreta-Hernani, Hondarribia-Irun; Pasaia...)—.
- Eremu kaltetuetan ezarritako enpresentzako eta autonomoentzako plan espezifikoak egitea.
- Gipuzkoako enpresen nazioartekotzea berariaz babestea.
- 2024ko erakunde arteko ekintzailtza-plana erabat gauzatzea, Gipuzkoari dagokionez, eta, horretarako plan horren ezarpena aztertzea eta ebaluatzea, eta 2024tik aurrera Plan berriari ekarpenak egitea.
- Gipuzkoako enpresa txikien eta ertainen berrikuntzaren aldeko apustu argia egitea eta ekintzailtza berritzailea babestea.
- Legealdi honetan, I+G+Baren arloko inbertsio progresiboa aintzat hartuko duen plana egitea.
- Talentua bultzatzea, eta, ildo horretan, prestakuntzarako laguntza-programak eskaintzea eta enpresa-sarean ikertzaileak sartzeko.

- Gipuzkoako enpresen espezializazio adimenduna bultzatzea eta Gipuzkoako Erakustazokaren (FICOBA) hedapena sustatzea. Ekipamendu horrek 20 urte betetzen ditu. Gaur egun, erakustazoken eta ekitaldien erreferentea da eta jardueraz jositako agenda du. 2022an, barrutiaren okupazioa 324 egunekoa izan da. Erakusketa-azalera estaliko 5.000 m²-ak ez dira nahikoa azoka-ekitaldien gero eta eskari handiagoa estaltzeko, ez dira nahikoa eragin-esparru osoari ekonomia- eta gizarte-sustapen ekonomiko handiagoa emango liokeen eskaria estaltzeko. Hasierako proiektuan jada planteatzen zen egungo diseinuan beste bi pabiloi txertatu ahal izatea. Orain, beste pabiloi bat txertatzearen alde egingo dugu. Ia 5.000 m²-ko laugarren pabiloi bat eraikitzeak aukera emango luke erakusketa-azalera estalia bikoizteko eta ekitaldi gehiago egiteko.

3.2.2.1 *Turismoa*

Gipuzkoan turismo-eredu jasangarri, adimentsu eta orekatuaren aldeko apustua egiten dugu, lurralde-aberastasuna eta lurralde-oreka sustatuko duena eta kalitateko enplegu egonkorra sortuko duena.

Gure proposamenak:

- Gipuzkoa bikaintasuneko turismo-helmuga adimentsu eta lehiakor gisa sustatzea.
- Lurraldeko turismo-sektorearen sustapena eta lehiakortasuna bermatzea.
- Sektorerearen gaikuntza eta profesionalizazioa sustatzea, batez ere digitalizazioaren, negozio-eredu berrien, berrikuntzaren eta turismo jasangarriaren arloetan, eta, horrez gain, turismoarekin lotutako lanbideak babestea.
- Ekintzailatza eta belaunaldien txandakatzea erraztuko duten neurriak sustatzea.
- Merkatu lehenetsietan Gipuzkoa turismo-helmuga seguru, jasangarri, arduratsu eta lehiakor gisa sustatzeko ekintzak mantentzea eta bultzatzea, eta erreferentziako gure turismo-produktuei protagonismoa ematea.
- Gipuzkoa eta bertako eskualdeak turismo-helmuga adimentsuen sarean barne har daitezzen bultzatzea.



- Turismoa urtaro jakin batzuetan ez metatzeko programak eta lurralde barruko turismo-orekarako programak sustatzea, Euroeskualdea integratzeko estrategiarekin.
- Lurraldean turismo-jardunbide egokien sistema lantzea, sektoreko enprekin elkarlanean.
- Turismo-eskaintzan bikaintasuna sustatzea, helmugan dibertsifikazioarekin eta berezitasunarekin lotuta.
- Gipuzkoako turismoan ingurumenarekiko errespetua bultzatzea.
- Lurraldean turismo-politiken analisi, ebaluazio, diagnostiko eta ezarpenerako teknologia berriak aplikatzea.
- Turismo-fluxuak kudeatzea eta Gipuzkoaren turismoa sustatzea, baina lurraldearen barne-oreka aintzat hartuz.
- Turismo-sektorea ingurumen-politiketan eta lurralde-antolamenduko politiketan txertatzea, baita klima-aldaketaren estrategietan ere.
- Oro har, mugikortasun jasangarriarekin lotutako azpiegituren erabilera bultzatuko duten eta ingurumenari begira jasangarriak diren turismo-jardueren eskaintza sustatzea.
- Turismo-esperientzia bereziak eta orekatuak sustatzea lurralde osoan.
- Gipuzkoan garraiobide publikoen erabilera turistikoa sustatzea.
- Lurraldeko turismo-baliabideetara erraz irits dadin bultzatzea.
- Kultura-, kirol- eta natura-baliabideak lehenetsiko dituen turismo-eskaintza orokorra planifikatzea, eta lurralde osoko herri eta hirien garrantzia nabarmentzea.
- Turismo-interesa eta kanpo-proiektzioa duten ekitaldiak bultzatzeko lan-ildo berriak garatzea.
- MICE turismoa suspertzea.
- Turismo-politikak sektore pribatuarekin aztertzea, ebaluatzea eta koordinatzea.
- Turismo-tasa onartzearen alde egitea, tasa hori ezarri nahi duten Euskadiko udalek ezarri ahal izan dezaten.

3.2.2.2 *Merkataritza*

Gipuzkoako merkataritza-sektoreak zenbait egiturazko arazo ditu duela urte batzuetatik hona, eta arazo horiek are larriagoak dira pandemiaren eta, azken aldian, Ukrainako gerraren ondorioz. Merkataritzaren moduko oinarritzko sektore bat lehengoratzeko erronkei aurre egitea ere Foru Erakundearen lana da, sektoreak ekonomian duen inpaktuagatik, gure herri eta hirietako bizitza egituratzeko duen gaitasunagatik eta gizartean duen garrantziagatik.

Gure proposamenak:

- Ukrainako gerrak eragin handiena izan duen Gipuzkoako txikizkako merkataritzako azpisektoreei laguntzeko programak eta aurrekontu-partidak prestatzea.
- Tokiko merkataritzan kontsumitzeko pizgarri instituzionalen programa bereziak sustatzea, familien gastatzeko ahalmena handitze aldera eta tokiko merkataritzaren lehiakortasuna hobetze aldera, betiere sektorearen globalizazioaren aurrean.
- Sektoreko enpresa txikien biziraupena sustatzen duten finantzaketa- eta laguntza-ildoak hobetzea, eta, horretarako, prestakuntza digitala eta negozio-eredu berritzaileak bultzatzea.
- Gipuzkoako merkataritza-sektorearen erronkei aurre egiteko neurriak ezartzea, eta ekonomia suspertzeko Europako politikekin bat egitea.
- Merkataritzaren sektoreko profesionalen prestakuntza bultzatzea eta erraztea, gure gizartearen errealitatera egokitutako negozio-ereduekin lehiatu ahal izateko.
- Erakundeak elkarlanean aritzea, sektoreko enpresen lehiakortasuna areagotuko duen kudeaketa-eredu aurreratua ezartze aldera.
- Lurraldeko merkataritzaren eraldaketa digitala bultzatzea.
- Nazioarteko joerak eta jardunbide berritzaile egokiak aztertu, identifikatu eta zabalduko dituen lehiaketa zaintzeko sistema baten garapenean parte hartzea Eusko Jaurlaritzarekin batera.

- Belaunaldien txandakatzea eta enpresen jarraitutasuna sustatzea, gazteen kontrataziorako laguntzen bidez.
- Hurbiltasuneko saltokiak nabarmentzeko eta horiek enpleguan eta ekonomian duten garrantzia azpimarratzeko sustapen-kanpaina instituzionalak egitea.
- Merkataritzaren arloko negozio-eredu berrien ekintzailatza eta sorrera bultzatzea.
- Tokiko merkataritza ezagutarazi eta bultzatzeko turismoa erabiltzen duten neurriak abian jartzea, hala nola tokiko denda berezietara bisitak egitea eta elementu identifikatzaileekin lotutako eskualde-ibilbideak egitea —bereziki kontuan hartuko dira tokiko produktuak, azoka tradizionalak eta gastronomia—.

3.2.2.3 *Landa- eta baso-politika*

Trantsizio ekologikoak eta biodibertsitatearen krisiari eta klima-krisiari eman beharreko erantzunak baso-politika indartzea eta hobetzea eskatzen du; izan ere, baso-politika egokirik gabe, ezin izango dugu bermatu berotegi-efektuko gasen emisioa gutxienez % 55era murriztea 2030era bitartean, eta neutraltasun klimatikoa lortzea 2050ean.

Basoak funtsezko aliatuak dira klima-aldaketaren aurkako eta biodibertsitatearen galeraren aurkako borrokan; planetaren birrikak dira, eta gure klimarako, gure biodibertsitaterako, gure lurzorurako eta gure airearen kalitaterako funtsezko elementuak dira. Halaber, baso horiek gure gizartearen eta ekonomiaren birrikak dira, eta presio ugariaren mende daude: baso abandonatua guztizko baso-masaren % 16 inguru da, eta horren ondorioz handiagoa da gure lurraldeko sute-arriskua. Basoaren % 92, berriz, jabetza pribatukoa da.

Horregatik, Gipuzkoako basoak babestu, lehengoratu eta modu jasangarrian kudeatuko dituen ekintza-plan baten garapenean lan egiteko konpromisoa hartzen dugu. Lan hori elkarte, kudeatzaile eta jabeekin koordinatuta egin beharko da.

Basoak eta baso-espazioak modu jasangarrian kudeatuko dituen ekintza-plan horrek ahalbidetu beharko du, besteak beste:



- **Gure basoen kontserbazio-egoera hobetzea**, batik bat balio ekologiko handiena dutenak.
- **Klima-aldaketaren eta baso-suteen aurrean gure basoen babes hobetzea.**
- **Sektorea eta gure basoak —lehengai naturalen eta berriztagarrien hornitzaile gisa— babestea eta horien garrantzia nabarmentzea.**
- Basogintza-sektoreari laguntzea energia-trantsizioko eta deskarbonizazioko politikan parte har dezan, **basoko biomasaren erabilera eta aprobetxamendu jasangarriaren** bidez, betiere energia berriztagarria lortzeko eta, ondorioz, material fosilak ordezkatzeko iturri gisa.
- Basogintza-sektorean bioekonomia zirkularra bultzatzea, eta, horretarako, **erosketa publikoa eta baso-produktu berrerabilgarrien edo birziklagarrien kontsumo arduratsua sustatzea.**
- Horrez gain, egur-biomasaren erabilera jasangarritasunaren mugen barruan mantentzearen alde egitea, eta zuraren, baliabide gisa, erabilera eraginkorra sustatzea.

Nekazaritza- eta landa-politikari dagokionez, sektorean gero eta profesional gehiago egotearen alde lan egiteko konpromisoa hartzen dugu, baita eguneroko arazoak konponduko dituen nekazaritza-politika bultzatzeko konpromisoa ere.

Gure konpromisoa ildo horretako politikak lantzerako bideratuko da, eta, horretarako, sektoreko elkarrekin eta adituekin akordioak egingo ditugu eta harreman hurbila izango dugu haiekin. Abiapuntua sektoreari zor zaion aintzatespena izango da, modu adostuan abian jartzen diren neurri guztiek indar eta laguntza paregabea izango baitute.

Apustu argia egingo dugu gero eta pertsona gehiagok, batik bat gazteek, baserrietan lan egiten jarrai dezaten. Gainera, landa-ingurune bizi-kalitatea hobetzen ahaleginduko gara, lurrarekin, animaliekin eta landareekin lan egiteko aukera ematen duten



neurrien bidez, hala nola inbertsio-programen bidez eta lana baldintza duinetan egiteko aukera emango duten neurri guztien bidez.

Besteak beste neurri hauek bultzatu nahi ditugu:

- Azpiegiturei eta bizi-kalitateari dagokienez, landa-eremuetako biztanleek hiri-eremuetako biztanleen aukera berak izateko neurriak bultzatzea, eta, horretarako, telekomunikazio-sare onak ezar eta gara daitezzen sustatzea, haien bizi-kalitatearen estandarrak hobetzea eta ekonomiaren, hezkuntzaren eta aisialdiaren arloko jarduerak garatzeko baldintzak sortzea.
- Nekazaritza-jarduerarako gaur egun dauden laguntzak handitzea.
- Berritzea, kontrastatzea eta beste leku batzuetan garatu diren esperientzia arrakastatsuak ezartzea.
- Gure landa-ingurunean lan egitera animatu eta erraztuko duten abeltzaintza, nekazaritza eta basogintza babesteko neurri fiskalak abian jartzearen komenigarritasuna aztertzea.
- Gure produktuen kontsumoa handituko duten politikak bultzatzea (0 km-ko politikak).
- Zenbait ekintzaren bidez —animalien erakusketak, feriak edo tokiko azokak— nekazaritzaren eta abeltzaintzaren errealitatea gizarteari, oro har, ikusaraztea.
- Sektoreari laguntza ematea, sektorea bultzatzen diren lege berrietara egoki dadin, eta, aldi berean, foru araudietan izan daitezkeen aldaketak elkarrekin aztertzea.
- Nekazaritzan zein basogintzan egin beharreko inbertsioetarako laguntzen deialdiak indartzea.

3.2.3 Ogasuna eta finantzak

Gure Oinarrizko Arauak dio botere publikoek ekitate- eta efizientzia-irizpideekin jardun behar dutela eta gastu publikoaren ekonomia zaindu behar dutela. Hori ez da kontu

hutsala. Gipuzkoako gizarteak gastu publikoei aurre egiteko betebeharrak egoki onartuko badu, herritarrek ordaintzen dituzten zergak behar bezala erabili beharko dira ondasun komunaren eta gure eredu sozialaren alde. Bildutako euro bakoitzak erkidegoaren ongizatea hobetzeko baliagarria izan beharko du. Dirua xahutu gabe, diru publikoa gaizki erabili gabe.

- Baliabide publikoak zorrotz eta zehurtiaz kudeatzeko konpromisoa indartzea, eta Europako tresnek aurrekontu-egonkortasunari eta finantza-jasangarritasunari buruz ematen dituzten ahalmenak erabiltzea.
- Erakundeen finantzaketa-eredua kudeatzea, gure ongizate-estatuko zerbitzu publikoei eusteko behar besteko finantzaketa bermatze aldera.
- Foru Ogasuna modernizatzea berrikuntza teknologikoaren bidez, bazterketarik gabe.
- Herri Kontuen Euskal Epaitegiari eskatzea Gipuzkoako Foru Aldundiaren gastu publikoaren eraginkortasuna eta efizientzia ebalua dezan, herritarrentzat garrantzi berezia duten aurrekontu programetan.

3.2.4 Fiskalitatea

Botere publikoek gizartearen premiei (premia sozialak, hezkuntza, osasuna, etxebizitza-politikak, ingurumena, ekonomiaren modernizazioa, azpiegiturak, nekazaritza, arrantza, eta abar) erantzuteko behar adina baliabide izan behar dituzte. Baliabide horiek berdintasunaren eta progresibitatearen printzipioetan oinarritutako **bidezko** zerga-sistema baten bidez lortu beharko dira. Ildo horretan, herritar guztiok dugu gastu publikoei gure ahalmen ekonomikoaren arabera eusten laguntzeko solidaritate-betebeharra.

Hurrengo legealdian, erreforma fiskalari ekiteko konpromisoa hartzen dugu; izatez, COVID-19aren krisiaren eta Ukrainaren inbasioaren ondorioz abian jarritako koiunturazko neurrietatik zein bihurtu behar diren egiturazko eta zein ez aztertu beharko da. Hori guztia, 2014ko eta 2018ko erreforma fiskalen emaitzak sakon aztertuko diren esparruan egingo da.

Gure politika fiskalak honako printzipio hauek ditu ardatz:

- Guztiok gure ahalmen ekonomikoaren arabera dagokiguna ordaintzea.
- Gehien duenak gehiago ordaintzea, zerga-sistemaren progresibitatearen printzipioaren arabera.
- Politika publikoak —batik bat gure ongizate-estaturua hobeto definitzen dutenak— berma ditzakeen zerga-bilketa ahalbidetuko duen fiskalitatea izatea.
- Gipuzkoako ekonomia indartu eta bultzatuko duen eta talentua eta enpresa-proiektu berriak erakarriko dituen fiskalitatea izatea.
- Gipuzkoan kalitateko enplegua bultzatuko duen fiskalitatea izatea.
- Euskal Autonomia Erkidegoaren osotasunean harmonizatutako fiskalitatea izatea.

Proposamenak ↓

- Zerga-sistema bidezkoagoa, progresiboagoa eta ekitatiboagoa lortzeko beharrezkoak diren araudi-aldaketak egitea.
- Fiskalitate justuagoa eta progresiboagoa lortzea, baliagarria izango dena talentua erakartzeko, enpresa-proiektu berriak bultzatzeko, enpresen deslokalizazioa saihesteko, ekintzailtza sustatzeko, eta familia-enpresako ondorengotza, berrikuntza, enpresa-jarraipena eta kalitatezko enpleguaren sorrera sustatzeko.
- Euskal administrazioekin elkarlanean etengabe eta koordinatuta borrokatzea iruzur fiskalaren eta saiheste fiskalaren aurka, ikuskaritzaren eta lurraldeko arau-ahalmenaren bidez.
- Teknologia berriak egokitzea iruzur eta saiheste fiskalaren aurka borrokatzeko.
- Turismoarekin lotutako jarduera ekonomikoetan iruzur fiskalaren jarraipenerako eta jazarpenerako sistemak ezartzea.



- Salaketa fiskala bultzatzeko neurriak ezartzea.
- Adin txikikoei zuzendutako zerga-hezkuntzako programa finkatzea eta programari jarraipena ematea, zerbitzuak egiteko kontratua eta hitzarmena berrituz.
- Eraginkortasuna hobetzeko eskura dauden aurrerapen teknologikoak aplikatzea, bai herritarrei zerga-betebeharrak betetzen laguntzeko, bai zerga-betebeharrak betetzen ez dituzten pertsonen iruzurra jazartzeko.
- Zerga-arloan eragina duten informazio-fluxuak hobetzen jarraitzea, batez ere nazioarteko jatorria duten informazio-fluxuak.
- Iruzur fiskala eragozten duten ekintza prebentiboei eustea eta helburu hori lortzeko beharrezkoak diren ekintza guztiak bultzatzea.
- Iruzur fiskalaren aurka borrokatzeko Euskadiko batzordearen urteko planak bultzatzea eta, hartara, egindako lan-ildoen jarraitutasuna bermatzea.
- Modu sotil eta ikusezinean emakumeei esparru pribatuan zuzendari-postuetara iristen uzten ez dieten kristalezko sabai bidegabeen aurka borrokatze aldera, proposatzen dugu zerga-pizgarri bereziak jartzea emakumeen eta gizonen ordezkaritza parekidea duten gobernu-organoak dituzten sozietateei. Beste pertsona juridiko batzuei (kooperatibei, fundazioei, elkarteei eta beste erakunde batzuei) ere aplikatu ahal izango zaie tratamendu fiskal onuragarriago hori.

Neurri fiskal berriak:

- Etxebizitzaren alokairuaren eskaintza handitzea politika fiskalen bidez, prezioen kontrola erraztuz eta birgaitzeko kenkariak optimizatuz.
- Errentarik txikienei arreta ematea, kenkari fiskalei dagokienez.



Herritar kopuru handi batek ezin du onura fiskalik eskuratu Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergan, haien errentak ez baitira nahikoak. Egoera horiek saiheste aldera, itun fiskala lortzea eta onura fiskal itzulgarriak ezartzea proposatzen dugu.

- Langileek enpresan parte hartu ahal izateko aukera bultzatzea, arlo fiskaletik.

Europako Batzordeak, 2002an, erabaki zuen langileen finantza-partaidetza dela Europako gizarte-eredua gauzatzeko funtsezko oinarrietako bat. Enpresa-eredu inklusiboagoa eta parte-hartzaileagoa da. Langileek enpresan parte hartzeak onura asko ditu: langileen eta enpresaburuen arteko konpromisoari laguntzea, lan-harremanen malgutasun eta demokratizazio handiagoa, langileen finantza-partaidetza duten enpresen biziraupen handiagoa, eta enpresak lurraldean gehiago errotzea.

- Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergan eta Sozietateen gaineko Zergan progresibitate handiagoa ezartzea.

2014tik, Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergaren tasa maximoa % 49koa da Euskal Autonomia Erkidegoan. Gure ustez, errentarik altuenek, hau da, ahalmen ekonomiko handiena dutenek, gehiago lagundu behar dute gastu publikoei eusten. Horretarako, proposatzen dugu Euskal Autonomia Erkidegoan tasa maximoa % 51raino handitzea modu harmonizatuan.

Sozietateen gaineko Zergari dagokionez, eta Nazioarteko Diru Funtzaren gomen-dioei jarraikiz, proposatzen dugu onura handiak lortzen dituzten enpresei aldi baterako handitzea zerga; horrela, zerga-sistemaren progresibitatea eta justizia enpresen ahalmen ekonomikoaren arabera handitzea bultzatuko dugu.

- Tokiko tributazioa aztertzea eta errealitate instituzional, sozial eta ekonomiko berriara egokitzea, tokiko erakundeekin elkarlanean.

Gipuzkoako tokiko zergak antzinakoak dira, horietako hiru 1989koak eta Ekonomia Jardueren gaineko Zerga 1993koa. Hortaz, urte asko daramatzate indarrean.



Euskal Autonomia Erkidegoan, Euskadiko Toki Erakundeei buruzko Legea onartu da, Euskal Autonomia Erkidegoko esparru juridiko instituzionala osatze aldera. Gure iritziz une egokia da tokiko gure zerga-sistemari buruzko gogoeta eta analisisa egiteko eta errealitate instituzional, sozial eta ekonomiko berrira egokitzeko.

- Nazioarteko erakundeek egiten dituzten planteamenduak aztertze eta ebaluatze konpromisoa hartzea, betiere zergak berrikusteko edo zerga-politika zehazteko edozein prozesutan, Zerga Koordinaziorako Organoaren barruan.
- Fortuna Handien gaineko Solidaritate Zerga egokitzea, Euskadin aplikatze aldera (Ekonomia Itunaren Batzorde Mistoan onartu zen hura ituntzea).
- Fiskalitate berdea edo ingurumen-fiskalitatea

Sozialistok uste dugu ingurumen-fiskalitatea funtsezko elementua dela karbonoan neutroa den ekonomia baterantz aurrera egiteko eta trantsizio ekologikoa bultzatzeko.

Gure proposamenak ↓

Energia-efizientzia eta energia berriztagarriak.

- 1/2022 Foru Arauan aurreikusitako autokontsumo-araubideko erkidegoen eta kooperatiben ereduatan parte hartzen duten herritarrei egiten zaizkien kenkarien ehunekoa handitzea, baita modu indibidualean beren etxebizitzetan % 15 eta % 30 bitartean inbertitzen duten herritarrei ere. Horrela, enpresek duten kenkariekin berdinduko da, enpresei % 30eko kenkaria onartzen baitzaie teknologia garbien euskal zerrendan dauden panelengatik.
- Udalekin lan egitea beren ordenantza fiskaletan energia-efizientiaren eta energia berriztagarrien arloko pizgarriak sar ditzaten, Ondasun Higiezinaren gaineko Zergari buruzko **12/1989 Foru Arauan** aurreikusitako % 50era arte.
- Arau hori eguneratzea, autokontsumo partekatuko araubidea txerta dadin.

- Udalekin lan egitea, beren ordenantza fiskaletan aintzat har dezaten energia-efizientziako eta energia berriztagarrietako jardunak kontuan hartzen dituzten obretarako aurreikusitako % 95eko gehieneko hobaria.

Berrerabilera eta birmanufaktura.

Sozietateen gaineko Zergari buruzko Foru Arauak ezartzen duenez, Foru Arau Fiskal horretan bertan zehaztutako mikroenpresek beren zerga-oinarriaren % 20aren zenbateko baliokidea duen kenkaria egin ahal izango dute beren zerga-oinarrian, betiere beren dimentsioari datxezkion zailtasunen ondoriozko zerga-konpentsazio gisa.

Gipuzkoan badira beren jarduera udal jatorriko hondakinen birmanufakturan eta berrerabileran oinarritzen duten eta, gainera, funtzio soziala betetzen duten eta gizarteratze-enplegua sustatzen duten elkarte, sozietate eta kooperatibak. Hori dela eta, aztertuko dugu xede soziala birmanufakturan eta berrerabileran lan egitea duten enpresetara —horien tamaina edozein izanik ere— zabaltzea mikroenpresen kenkari hori, baldin eta Ingurumen Departamentuaren txosten/ziurtagiri kalifikatzailea badute eta lana ematen dieten pertsonen % 50 edo gehiago bazterketa-arriskuan dauden pertsonak badira.

Ingurumena babesteko inbertsioak egiteagatiko kenkariak

Gaur egun, Gipuzkoak, Sozietateen gaineko Zergari buruzko 2/2014 Foru Arauaren bidez, % 15eko kenkaria du honetarako inbertsioak eta gastuak egiten dituzten gure lurraldeko industria, enpresa eta sozietateentzat: garapen jasangarrirako, ingurumena zaindu eta hobetzeko eta energia aurrezteko inbertsioak eta gastuak egiten dituztenentzat.

Foru Araua eguneratuko dugu egungo egoerara egokitutako kenkariak jasotzeko eta zabaltzeko; izatez, Foru Arauan ez daude jasota deskarbonizazioari, klima-aldaketaren aurkako borrokari edo ekonomia zirkularrari lotutako inbertsioak (aurretiazko faseetan, ekodiseinua, esaterako).



CO₂ emisioen borondatezko konpentsazioagatiko kenkariak.

Gipuzkoako sozialistok, 2022an, **Borondatezko Karbono Funtza** proiektua jarri dugu abian, klima-finantzaketarako tresna gisa jardun dezan eta beren emisioak Naturklima Fundazioaren bidez konpentsatzen dituzten enpresek mezenasgoari buruzko Foru Arauan aurreikusitako onura fiskalak jaso ditzaten.

Egindako dohaintzaren zerga-oinarrian kenkaria % 15etik % 100eraino handitzeko konpromisoa hartzen dugu, baita kuota likidoaren % 18 ere, Naturklima Fundazioaren lehentasunezko jardueraren adierazpenaren bidez.

Fiskalitate berdeari edo ingurumenari buruzko proposamen horiek guztiak aztertze aldera, Foru Aldundiaren barruan hausnarketa-talde bat sortzeko konpromisoa hartzen dugu sozialistok.

3.3 JASANGARRITASUNA ETA MUGIKORTASUNA

3.3.1 Jasangarritasuna

Gobernatuko ditugun erakundeak ereduzko erakundeak izango dira jasangarritasunari dagokionez: *“jasangarritasuna bizi”*.

Jasangarritasuna bizitzeak, gure ongizateari eusteak eta kudeaketa eraginkorra ziurtatzeak gure konpromisoa eskatzen du, lehenik eta behin. Hori dela eta, sozialistok gobernuan zein erakundeetan eredugarriak izateko konpromisoa hartzen dugu, ezarri ditugun helburuak betetzeari begira:

- Gure energia-kontsumoa % 30 murriztea.
- Eraikinetan energia berriztagarrien erabilera bultzatzea, energiaren sorkuntzaren % 50 izan dadin.
- 2030erako, karbono-aztarna % 55 murriztea.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren eta haren Sozietate Publikoen eraikin guztietan energia berriztagarria kontratatzea 2027rako.
- Foru Aldundiaren parke mugikorra pixkanaka ordeztzea, 2027an ibilgailu hibridoak eta elektrikoak soilik izan daitezen.
- Politika-kultura berria ezartzea erabaki-maila guztietan, barne-sentsibilizazioaren eta -prestakuntzaren bidez, eta erakundeetako pertsona guztiak politika horren partaide egitea.

3.3.1.1 *Hazkunde jasangarri, berde eta justurako estrategia berria*

Lurralde gisa dugun mendekotasun handiak eta beste normaltasun bat eraiki beharrak — Europako itun berdearekin bat etorriko den etorkizuneko gizartearen beste hazkunde-eredu bat— behartzen gaitu ohiturak aldatzera eta kontsumitzeko moduak, mugitzeko moduak eta lan egiteko moduak, besteak beste, aldatzera. Gipuzkoako sozialisten iritziz, funtsezkoa da etorkizuneko belaunaldiekin dugun konpromisoa ziurtatuko duen eta Gipuzkoaren trantsizio ekologikoa ziurtatuko duen hazkunde ekonomiko jasangarriko estrategia batean lan egitea, jasangarritasunari, justizia sozialari eta justizia klimatikoari dagokienez.



Horretarako, sozialistak ingurumen-politikak gidatzen ari gara Espainiako Gobernuan zein Gipuzkoako Gobernuan: klima-aldaketaren aurkako borroka, trantsizio ekologikoa, ekonomia zirkularra, erosketa publiko berdea, biodibertsitatearen babesa, eta jasangarritasuna politika guztien zeharkako gaitzat hartzen duten politikak. Izatez, etorkizuneko ongizatea haren hiru alderdien (ingurumena, gizartea eta ekonomia) garapen orekatuaren mende egongo da.

Guztion artean (erakundeak, gizarte zibila eta sektore ekonomikoa) eraiki behar dugu etorkizuneko gizartea, eta gure konpromisoa da Gipuzkoa erresiliente eta deskarbonizatuaren alde lan egitea, 2050. urtean Gipuzkoa lurralde klimatiko neutroa izan dadin.

Eta gure helburuak lortze aldera, honako politika hauek bultzatuko ditugu ↓

Ekonomia zirkularra txertatzea funtsezko elementua da trantsizio ekologikorako. Materien kontsumoarekin eta emisioekin loturarik ez duen garapen eta hazkunde ekonomikorako eredu baterako trantsizioa egin behar da. Eredu horrek berritzaileagoa, lehiakorragoa eta jasangarriagoa izan beharko du, eta eskura dauden baliabideak maximizatzea ahalbidetu beharko du, baliabide horiek ahalik eta denbora gehien iraun dezaten ekoizpen-zikloan eta hondakinen sorrera murriztu dadin.

Sozialisten kudeaketari esker, Gipuzkoa, gaur egun, erreferentea da Espainian eta European hondakinen kudeaketari eta ekonomia zirkularrari dagokionez. Izan ere, Ingurumen Gunea du, non hondakinak balorizatzen diren eta, ondorioz, hondakinak lurraldeko industriarako gai eta energia berriztagarri bihurtzen diren, aberastasuna eta enplegua sortuz.

Aintzat hartu behar da lurraldeko industrien, elkarteen, gobernuz kanpoko erakundeen, unibertsitateen eta zentro teknologikoen lehen klusterra (Gk recycling) bultzatu dugula, eta ehunak, tamaina handiko hondakinak eta aparatu elektronikoen eta elektrikoek hondakinak berrerabiltzeko eta birziklatzeko prestatze-zentroa eraikitzen hasi garela.

Haatik, eraldaketa hori bizkortzen jarraitu behar dugu.



Eta horretarako, arlo publikoaren eta pribatuaren arteko lankidetzaproiektuak garatuko ditugu. Proiektu horiei esker, gure industriei beste hazkunde-aukera batzuk eskainiko zaizkie, gure ekintzaileei beste produktu eta lan-ildo batzuk garatzea eskainiko zaie eta gure herritarrei ingurumen-politikak errespetatuko dituzten hurbileko produktuak eskainiko zaizkie.

Horren lekuko dugu Plastikoaren Ekonomia Zirkularraren Berrikuntza Poloa.

Proiektu hori garatzearen aldeko apustu garbia egiten dugu, Gipuzkoako Foru Aldundiko Ingurumen Departamentuak hondakinak murrizteko eta birziklatzeko aukera emango duten proiektuak abian jartzeko egindako apustuaren ildotik —Zumarragaren kasuan, plastikoa—.

Plastikoaren birziklapenean oinarritutako punta-puntako proiektua da hori, eta, Zumarragan motor ekonomikoa izateaz gain eta enpleguari bultzada emateaz gain, akuilu gehigarria ere bada udalerrientzat, ACELOR MITTALen lursailean berriz ere jarduera ikusteagatik —eremu hori udalerrientzat ikur izan baita denboran luzez—.

Gk Recycling klusterra eta Naturklima fundazioaren HUB zirkularra bultzatzen jarraitzeko konpromisoa hartzen dugu.

Produktuen, zerbitzuen eta negozio-ereduen jasangarritasuna lantzen jarraituko dugu, eta kontsumo-jarraibideak eraldatzen jarraituko dugu, hondakinik sor ez dadin.

Produktu jasagarrien erosketak bultzatuko dugu, kontratazio publiko berde eta jasagarriko irizpideen arabera.

Badakigu mentalitate-aldaketa soilik posible izango dela lanbide-profil egokiak ere baldin badaude. Hori dela eta, elkarlanean jarraituko dugu eta Ekonomia Zirkularreko Ikasgelak bultzatuko ditugu diziplina guztietan. Gure gazteen enplegarritasuna hobetzea ahalbidetuko duen talentua sortzea bultzatuko dugu, unibertsitateentzako eta lanbide-prestakuntza aurreratuarentzako laguntza-ildoen bidez.

Ekonomia Zirkularreko Ekintza Plana finkatzearen alde ere lan egingo dugu, **lehenetasuna duten 6 jarduera-sektoreekin: eraikuntza; nekazaritzako elikagaiak, arrantza eta basogintza; industria; kontsumo-ondasunak; turismoa; eta ehungintza eta jantzigintza.**

Era berean, zentro teknologikoak babestuko ditugu, I+G+B bizkortu dadin.

“Bio” jatorriko hondakinetan oinarritutako **Bioeconomy Circular Lab-HUB** bultzatuko dugu eta lurraldean lehen biobirfindegia instalatzeko beharrezkoak diren urratsak egingo ditugu, jatorri biologikoko hondakinen balorizazio materialari begira. Funtsezkoa izango da “Circular Lab” horren garapena, oinarri bioteknologikoko start-upak sustatzea ahalbidetuko duten prozesu biologikoetan oinarritutako teknologiak aztertuko dituen erreferentziazko zentro gisa.

Gainera, behin betiko bultzatuko dugu elikadura **zirkular jasangarria eta hurbilekoa**, 0 km, eta elikagaien erabileraren efizientzia eta murrizketa. Segur aski, hurrengo krisi handia elikagaien krisia izango da, eta gure lurraldean kanpoko elikagaiekiko mendekotasuna murriztu nahi dugu, baliabide ekonomiko gutxien dituzten pertsonen nabaritzen baitute gehien horren inpaktua.

Eta lanean jarraituko dugu Gipuzkoan elikagai-xahuketa murrizteko helburu garbiarekin. Horretarako, elkarlanean arituko gara gure lurraldean dauden organismo, gobernuz kanpoko erakunde eta irabazi-asmorik gabeko elkarte guztiekin, eragiten duen desberdintasunagatik moralki onartezina den ingurumen-arazo horri aurre egin dakion.

3.3.1.2 Industria berdea eta digitala: gure ekonomiaren deskarbonizazioa

Sozialistek klima-aldaketaren aurkako lehen estrategia onartu dugu Gipuzkoan, klima-aldaketaren arloko Naturklima Fundazioa sortu dugu, ekonomiaren deskarbonizaziorako kudeaketa estrategikoko programa berria abiarazi dugu eta borondatezko karbono funts publikoa sortu dugu.

Gainera, Gipuzkoaren deskarbonizaziorako ekintza-plan batean lan egingo dugu. Plan horretan, **gutziko emisioen % 55 murriztuko lirateke energia-sorkuntzaren deskarbonizazioan eta efizientziaren sustapenean, eta gainerako % 45 ekonomia zirkularren arloan.**

Gure industriekin elkarlanean, mendearen erdialderako energiaren azken kontsumoa energia guztiz berriztagarriarena izatea ahalbidetuko duen ibilbide-orria finkatuko dugu.

Industriak lagundu eta babestuko ditugu sektore estrategikoen garapenean, hala nola energia berriztagarrietan, hidrogeno berdean eta energia-metaketan, haien balio-kate osoan.

Gure industriei, enpresa txiki eta ertainei, merkataritzari, zerbitzuei, ostalaritzari eta autonomoei lagunduko diegu eraldaketa horretan, eta, horretarako, teknologia berrien ahalmena erabiliko dugu, hala nola adimen artifizialarena, industria berderantz joateko.

3.3.1.3 Energia-trantsizio justua

Gipuzkoak % 92ko energia-mendekotasuna du, eta, energiaren prezioaren gorabeherak ikusita, herritar batzuek arazo larriak dituzte beren oinarrizko energia-beharrak asetzeko (62.5000 pertsona daude energia-zaurgarritasuneko arriskuan).

Horregatik, sozialistok uste dugu Administrazioek lurraldeko eragileei pizgarriak eman behar dizkietela, inbertitu behar dutela eta lagundu behar diela, beharrezkoa zaigun energia-trantsizio justua bizkortze aldera. 0 km-ko energia berdeak gure lurraldean garrantzi berezia izango duen energia-eredu berri baten aldeko apustu irmoan eta argian sinesten dugu.

Gure lurraldean behar dugun energia-trantsizioko eredua definitzen duen **Gipuzkoa 2050 Jasangarritasun Energetikoaren Estrategia** onartu dugu. Hidrogenoaren (berdea) aldeko apustu garbia egiten dugu, erregai fosilen elektrifikazioa eta desakoplamendua konplexuagoak diren sektoreetarako energia-bektore gisa.

Gure lehentasunen artean energiaren eskuragarritasunaren demokratizazioa dago, eta, hartara, kontsumitzaileak ekoizle izan daitezkeen energia-sistema deszentralizatuaren aldeko apustua egiten dugu: **energia-erkidegoak**. Energiaren Eraldaketa Komunitariorako Bulego Publikoa bultzatuko dugu, erkidego horien funtzionamendu zuzena bermatuko duen tresna publiko gisa.

Gipuzkoako sozialistentzat lehentasuna du, halaber, kontsumitzaileak zaugarrienak babestea, eta hala izaten jarraituko du. **Gipuzkoa Argitu** gisako proiektuetan lan egiten jarraituko dugu, energia-erkidego bakoitzean plaka kopuru jakin bat erreserbatzearen alde lan egingo dugu —egoera zaugarrienean dauden familien beharrei erantzuteko—, eta familia zaugarrienei zuzendutako proiektu berrietarako aurrekontu-partiden sorrera bultzatuko dugu.

Gure merkataritza txikiak, ostalaritzak, autonomoek eta gure enpresa txiki eta ertainek bizi duten egoera ezagutzen dugu eta kezkatzen gaitu, eta, horregatik, proiektu berezi zehatzak bultzatuko ditugu, hala nola **kontsumoaren eta industriaren arloko energia-erkidegoak**.

Ezkuzaitzetan (erreferentzia-poligonoa) industriaren arloko energia-erkidegoaren aldeko apustua egingo dugu, bertan finkatuta baitaude MUBIL, NATURKLIMA, Gipuzkoako Ingurumen Gunea fundazio publikoak eta, etorkizunean, FIDETEC eta CEIT ere bai. Euskadiko industriaren arloko energia-erkidegorik handiena izango da.

Industriaren arloko hondar-beroaren **district heating-a** sortzearen aldeko apustua egingo dugu, industrien eta udalen arteko lankidetzak publiko eta pribatuko proiektuen bidez, herritarren gas-kostua murriztu dadin.

Lanbide Heziketako ikastetxeekin eta gure Unibertsitateekin (Usurbil, Eibar, Donostia) lanean jarraituko dugu, etorkizunean **lanpostu berdeen hobi** izango diren profil berriak sortze aldera.

Sozialistok Gipuzkoa eraldatu nahi dugu, energiaren arloan lurralde justua, jasangarria eta desberdintasunik gabea izan dadin.

3.3.1.4 Azpiegitura berdeak eta biodibertsitatea

Europar eta gure lurraldean funtsezko lehentasunetako bat da Biodibertsitatearen galera leheneratzea. Biodibertsitatearen krisiak lotura estua du klima-krisiarekin eta gure ongizatea ziurtatuko diguten zerbitzu ekosistemiko askoren hausturarekin.

Horretarako, Gipuzkoako sozialistok arlo hauek jorratuko ditugu:

- Elkarre eta zentro teknologikoekin elkarlanean aritzea, natura-ondareari eta biodibertsitateari buruzko ezagutza hobetzerren.
- Natura-ondarearen eta biodibertsitatearen jarraipenerako eta kudeaketarako adierazle-sistemaren sorrera bultzatzea.
- Egoera txarrean dauden habitat eta espezieen kontserbazio-egoera hobetzeko eta egoera kritikoan dauden espezieen egoera aldatzeko ekintzak sustatzea.
- Azpiegitura berdeen ekintza-plana bultzatzea.
- Biodibertsitatea eta azpiegitura berdeak babesteko lurralde-mahaia bultzatzea.
- Lurzoru-bankuaren sorrera eta lurraldearen zaintza-sistemaren sorrera bultzatzea.
- Zeharkako eta alboetako oztopoak ezabatzeko lanei jarraipena ematea, ibai-ibilguak eta-korridoreak eta hezeguneak lehengora daitezen.
- Erauzpen-jardueren eraginpean dauden espazioen leheneratze ekologikoa sustatzea, baita lurzoru kutsatu eta degradatuak eta industria-instalazio zaharrak lehennera daitezen ere.

3.3.1.5 Klima-aldaketa: osasuna eta ongizatea

Gizarteak aurrean duen etorkizuneko erronkarik handiena klima-aldaketa da. Mehatxu argia da ondare naturalerako eta biodibertsitaterako, eskura dauden baliabide hidrikoak gutxitzeko, desertifikazioa handitzeko eta lurzoruaren erabileran aldaketak gertatzeko. Gainera, itsas inguruneari eta kostaldeari kalteak eragiteko arriskua dakar.

Horrek guztiak eragina du gure segurtasunean, gure osasunean eta gure ekonomian.

Klima-aldaketaren aurkako borroka aukera gisa jorratuko dugu; izatez, beharrezko eraldaketa baliatuko dugu berrikuntzarako, modernizaziorako, enplegua sortzeko, ekonomiaren lehiakortasuna hobetzeko eta desberdintasun sozialak murrizteko.

Ilido horretatik, hiru ardatz izango ditugu oinarri:

- Emisioak arintzea, 2050erako karbonoan neutroak izateko helburuarekin.
- Mehatxuen eta inpaktuen ezagutza hobetzeko egokitzea eta klima-aldaketaren arriskuei aurrea hartzeko planak egitea.
- Udalerrien erresilientzia.

Klima-aldaketaren aurkako 2030eko ekintza-plana idatziko dugu. Plan hori gure lurraldeko epe ertain eta laburreko klima-arriskueta eta -zaurgarritasunetara egokituko da, eta etorkizuneko belaunaldien osasuna eta bizi-kalitatea bermatzea izango du kontuan. Planari arauzko lerrunik handiena eman nahi diogu, Foru Arauarena.

Klima-aldaketari buruzko **Herritarren Batzarra** sortuko dugu, gure herritarren ahotsa irits dadin Aldundiaren politiketara eta eguneroko kudeaketara eta erabakiak hartzeko prozesura.

Naturklima Fundazioaren Klima Aldaketaren Behatokia indartuko dugu, **hondamendi-arriskuen ebaluazio prospektiboa** bultzatzearen eta indartzearen bidez.

Klimaren behaketa sistematikorako sare zabalak eta eraginkorrak ziurtatuko ditugu klimaren hiru arloetan: atmosfera, ozeanoak eta lurra.

Erabakimenez indartuko dugu gure bereizgarri den Ekonomia Jasangarrirako Borondatezko Karbono Funtsa.

3.3.1.6 Kostaldea eta itsasoa. Gure ozeanoek CO₂-ko sarbegi gisa duten balioa

Itsasoko uraren tenperaturak gora egin du XX. mendearen hasieratik, eta gure itsasoa kontserbatzeko, leheneratzeko eta egokitzeko ekintza-plan espezifiko bati ekingo diogu, klima-erregulatuzaile den heinean eta aberastasun-iturri gisa eta ongizate-hornitzaile gisa duen balioa kontuan izanik.

Prebentzio- eta leheneratze-ekintzak egingo ditugu, gure eskumenen esparruan; horretarako, Gipuzkoan lehendik dauden itsas ekosistema hori zaintzeko eragileen arteko itun handia egingo dugu.

GK Kantauri Itsasoa klusterra sortzeko konpromisoa hartzen dugu, kluster horretan eragile guztiek elkarlanean jardun dezaten (Surfrider, Azti, Matter Museoa, Itsas Planet, eta gure ozeanoaren kontserbazioan oinarritzen diren elkarte ugari).

Getarian Euskal Autonomia Erkidegoko ekonomia urdinaren erreferentziazko poloa sustatuko dugu, **Blue Institute**.

3.3.1.7 Gure ibaien saneamendua, hornidura eta iragazkortzea: oreka eta ekosistemak leheneratzea

Gipuzkoa aberastasun hidriko handiko lurraldea da; gure ibaiek, urtegiak eta akuiferoek kalitate ona dute, eta lurraldeak saneamendu-sarea, araztegiak eta hornidura-sarea ditu.

Gipuzkoaren sistema % 100ean gauzatuta dago, eta herritar guztiek dute modu seguruan kudeatutako edateko uraren hornidura-zerbitzua. Saneamenduari dagokionez, adar nagusien eta bigarren mailako adarren % 100 gauzatuta dago, eta 11 dira hondakin-uren tratamendu egokirik ez duten 500 biztanletik gorako hiriguneak.

Hori dela eta, legealdi honetan konpromisoa hartzen dugu 11 hirigune sakabanatu horietan saneamendu-sarearen % 100 gauzatzeko, eta, horrela, araztu gabeko isurketarik ez dagoela ziurtatzeko.

Gure lurraldean klima-aldaketaren ondorio handienetako bat muturreko prezipitazioekin lotzen diren inpaktuak dira, uholdeak. Inpaktu horren ondorioak arintze aldera, historikoki muturreko gertaera horiek eragin handia izan duten Gipuzkoako udalerriekin batera lan egingo dugu. Kanpoko ekaitz-tanga gisako plazetan oinarritutako egokitze-planak diseinatuko ditugu —herritarrek gozatzeko gune publikoak sortuko dituzte, Europako beste hiri batzuetan lanean ari diren moduan—.

Horrez gain, arlo hauetan lan egingo dugu:

- Klima-aldaketak baliabide hidrikoetan duen eraginari buruzko ebaluazio-azterketa egingo dugu.
- Gure ibai-ibilguen leheneratze morfologikoa bizkortuko dugu.

- Gipuzkoako ur partzuergoekin batera, udalerrri txiki eta ertainetan hornidura hobetzeko eta galerak murrizteko plana bultzatuko dugu.
- Lurraldeko zentro teknologikoekin eta uraren sektoreko industriekin batera lan egingo dugu, berrikuntza, ikerketa eta teknologia berriak bultzatzeko.
- Gure ibaietan dauden aforaleku eta laginketa-estazioen sarearen modernizazioa bultzatu eta finkatuko dugu.
- Azpiegitura hidraulikoen kudeaketaren eta segurtasunaren digitalizazioan aurrera egingo dugu.

3.3.2 Mugikortasuna eta garraio publiko jasangarria

Mugikortasuna funtsezkoa da pertsonak **lanera eta oinarrizko zerbitzu publikoetara** (hezkuntza eta osasuna, adibidez) irits daitezen, eta lotura estua du zirkulazio librearekin eta **joan-etorrien erraztasunarekin**; beraz, eragin nabarmena du pertsonen bizi-kalitatean.

Azken urteotan, Foru Gobernuko sozialisten kudeaketak eta politikek hobekuntza nabarmena ekarri dute mugikortasunean eta, ondorioz, Gipuzkoako garraio publikoan: RENFEren aldiriak 2019an sartu ziren MUGI tarifa-sisteman, tarifa eta deskontu progresibo berdinekin; gazteentzako eta baliabide urriko pertsonentzako tarifa ezarri da; eta Lurraldebusen hiriarteko autobus-zerbitzua modernizatu da, besteak beste.

Sozialistok Gipuzkoako garraio publikoa herritarren-zerbitzurako kalitatezko garraio bihurtzearen alde lan egiten dugu. Eta konpromiso hori egindako lanarekin egiazta daiteke —hala nola garraio publikoa blindatu zenean eta 10.000.000 euroko gailuz berezia bere gain hartu zenean, garraio publikoko zerbitzuak mantentzearekin eta Lurraldebusen langileen enplegua babestearekin—.

2023an hasiko den legegaldi honetarako, Gipuzkoako PSE-EEK honako sei ardatz hauetan planteatzen ditu mugikortasunaren arloko ekimenak ↓

3.3.2.1 1. ardatza: MUGI, mugikortasuna funtsezko eskubide gisa

MUGI txartela, Patxi López lehendakariaren Gobernuak eta Foru Aldundiak sustatua, Gipuzkoako sistema berritzailea propioa da; mugikortasuna funtsezko eskubidetzat hartzen duen ereduako sistema da Euskadin eta Espainian. Erabilera kopuruaren eta erabiltzailearen errentaren arabera bidaia-politikak direla eta, Europan parekorik ez duen politika sozialdemokraten tresnatzat jotzen da.

Garraio publikoa gehien erabiltzen duten kolektiboentzat eta pertsonentzat onuragarriagoak izango diren eta pizgarri izango diren tarifa-politika progresiboan aplikazioa defendatzen jarraitzen dugu, aplikatutako deskontuetan hobekuntzak sartuz eta sistemaren bideragarritasun ekonomikoa bermatuz.

Legealdi honetan, garraio publikoa aurrekontu bidez blindatuta dagoen funtsezko zerbitzu publiko gisa finkatu da. Eta sozialistok egin dugu. Orain, MUGI sisteman sakontzen jarraitzea planteatzen dugu, sozialiston DNAn baitago eskubide horiek hedatzea.

Gure proposamenak

- **MUGI tarifa-sistemaren progresibitatea areagotzea**, eta, horretarako, egungo tar-teak handitzea, eta erabiltzaileak erabilera bakoitzean sistemaren onura progresi-boak nabaritutuko dituen sistema izatea. MUGIren tarifa-politika progresiboak ga-rraio publikoa gehien erabiltzen duenari mesede egiten jarraitu behar du, eta, aldi berean, sistemaren jasangarritasuna bermatu behar du.
- Beste kolektibo batzuk **MUGI sistemari atxikitzea**, hala nola familia-eredu berriak. Sozialistentzat MUGI sistema birbanaketa-politikak aplikatzeko tresna da, berriro ere.
- **MUGI sisteman gazte-profila 30 urtera arte luzatzea**, Euskal Autonomia Erkidegoko Gazteriaren Legeak egiten duen definizioaren arabera. Nolanahi ere, MUGI siste-man gazte-profil hori ere errenta-mailarekin lotzen jarraituko da, MUGIren sis-tema sozialaren funtsezko elementua den heinean.

- Donostia eta Bilboko aireportuaren arteko ibilbidearen salbuespenarekin amaitzea, eta MUGI eskubide-txartela bi puntu horiek lotzen dituen lineako autobusetan erabiltzeko aukera ematea.
- MUGI txartela beste mugikortasun-zerbitzu batzuetara zabaltzea, hala nola bizikleten udal-alokairura, zerbitzu hori duten udalekin elkarlanean.
- MUGIren presentzia areagotzea, lurraldeko sistema asko oraindik ez baita sisteman sartu. MUGIk lurraldeko garraio bide guztietarako bidaia-txartel bakar izan behar du, garraio bidea edozein izanik ere.

3.3.2.2 2. ardatza: Trenbide bidezko mugikortasunari bultzada ematea

Sozialistak dira trena, mugikortasun jasangarria errazteko modu gisa, sustatzearen protagonista. Gipuzkoako PSE-EE Euskadiko trenbide-proiektu handien buru izan da, Donostialdeko Metroaren eta Euskal Y-aren hedapenaren buru esate baterako, eta trenbide-mugikortasunari eman beharreko bultzadaren buru izaten jarraitu behar du.

Hauek dira legealdi honetarako trenbidearen arloko proposamenak:

- **Loiolako Erriberetako aldageltokia bultzatzea eta gauza dadin arintzea**, Gipuzkoako bi trenbide-ardatzak (Renferen aldirikoak eta Euskotren) lotzeko funtsezko egitura den heinean. Aldageltoki horrek bi tren-zerbitzu horiek erabiltzen dituzten lurraldeko herritarren % 80ri egingo lieke zerbitzu.
- **Donostialdeko/Gipuzkoaldeko metroaren (Lasarte-Oriatik Irun-Hondarribiraino) eraikuntza erabakimenez bultzatzea**, Eusko Jaurlaritzarekin batera finantzatzea negoziatuz. Hendaiaraino iristen den antzinako Topoaren (Euskotren) zerbitzua modernizatu behar da, Donostiako metropolian eta mugaz gaindiko ingurunean bizi eta lan egiten duten gipuzkoarren % 60 baino gehiago lotuko dituen komunikazio-ardatz azkarra eta eraginkorra izan dadin. Donostiako lurpeko aldez aldeko obrak egiten ari direnez gero, Altza- Pasai Antxo- Galtzaraborda tartea bikoizteari ekin behar zaio. Horrek, gainera, Euskotrenek Pasai Antxon eragiten duen hirigintza-oztopoa konponduko luke. Metro-linea horrek Hendaiarekin duen konexioak eta

instalazio horien hobekuntzak indartu egingo luke Baiona-Donostia Eurohiriaren mugaz gaindiko konektagarritasun-estrategia.

- **AHTa Gipuzkoara iristeko obrak bizkor daitezen eta Donostiako, Irungo eta Ezkio-Itxasoko geltoki berriak eraiki daitezen aldarrikatzea.** Euskal Y-aren eraikuntzak atzerapen handia darama, eta Abiadura Handiko Trenak lehenbailehen iritsi behar du gure lurraldera. Gipuzkoak ezin du isolatuta jarraitu, Espainia eta Europako gainerako lurraldeekin trenbide-lotura modernorik eta azkarrik gabe. Izan ere, lotura horiek ezinbestekoak dira ekonomia, gizartea eta turismoa garatu eta hazteko eta herritarren mugikortasun jasangarrirako. Abiadura Handiko Trena Nafarroarekin Ezkio-Itsasotik lotzea babesten dugu, baita Donostiako eta Irungo Renferen geltokietan beharrezko berrikuntza-lanak lehenbailehen egitea ere, Abiadura Handiko Trenaren iritsierara egoki daitezen.
- **Gipuzkoako geltokien egokitzapena aztertzea, trukagailu intermodal izan daitezen,** hau da, garraio bide batetik besterako aldaketa modu arin, erraz eta irisgarrian egin ahal izan dadin, trenbidearen ardatz nagusiak erabiliz. Erabiltzaileentzat eta langileentzat ondo ekipatutako azpiegitura egokiak izan behar ditu lurraldeak, ibilgailuek ibilbideetan aparkatu ahal izan dezaten eta erabiltzaileek garraio bide batetik bestera aldatu ahal izan dezaten.

3.3.2.3 3. ardatza: autobusa, Gipuzkoako garraioari kapilaritatea ematen dion ibilgailua

Lurraldebus, errepidean zeharreko garraioaren hiriarteko zerbitzua, Gipuzkoako Foru Aldundiaren eskumen zuzena da, eta ezin da atzean geratu gipuzkoarrei eskaintzen zaizkien garraio-zerbitzuak modernizatzearen eta teknologikoki egokitzearen apustuan. Azken legegaldi honetan, sozialistok lortu dugu lurraldean hiriarteko autobus-garraioaren antolamendua ixtea eta garraio-sareari arrazionalizazioa eta plangintza ematea. Etengabeko berrikuntzako eta hobekuntzako bide hori sozialisten DNA n dago eta, hartara, norabide horretan jarraituko dugu.

Azken batean, Lurraldebusi baliabide egokiak eman behar dizkiogu hiriarteko autobus-zerbitzu publikoak gipuzkoarren benetako mugikortasun-beharrei erantzun diezaien eta

lurralde-oreka eta konektagarritasuna bermatu ditzan, ibilgailu pribatuaren erabileraren benetako alternatiba izanik.

Hauek dira legezaldi honetarako autobus bidezko garraioaren arloko proposamenak:

- **Lurraldebus zerbitzuko autobus-flota berritzea ibilgailu hibridoekin eta energia berdea erabiltzen duten ibilgailuekin.** Gipuzkoa Klima 2050 strategiaren ildotik, proposatzen dugu Lurraldebusen emakidetako autobusak pixkanaka aldatzea eta ibilgailu hibridoak sartzeari, 2030ean % 68 izan daitezela. Garraio publikoaren erabilera hobetzeko neurriek aldundiaren eta udalen garraio publikoetako ibilgailuen deskarbonizazioan sakonduko dute, ibilgailu publiko elektrikoak edo hidrogenoz bultzatutako ibilgailuei esker. Hibridazioaz gain, sozialistek 0 emisioetako ibilgailuak erostea bultzatuko dute, teknologiak ibilgailu horiek sartzeari ahalbidetzen duen heinean, betiere zerbitzugintzan eraginik izan gabe.
- **Lurraldean geralekuak segurtatzeko eta doitzeko plana egitea.** Plan horren bidez, udalerriei azpiegitura horiek hobetzen lagunduko zaie, erabiltzaileari informazio hobea emango dieten seinaleak eta panel elektronikoak jarriko dira, erabiltzaileak eguraldi txarretik babestuko dituzten markesinak instalatuko dira, eta behar bezala maniobratzeko aukera emango duten geralekuak sortuko dira.
- **Landa-eremuetan teknologia berrien bidez egindako eskarrieko zerbitzuak sustatzea.** Teknologia berri horiek beste ikuspegi bat irekitzen dute ohiko garraio publikorik ezarri ezin den biztanle gutxi eremuetako mugikortasunerako. Izan ere, landa-inguruneetan bizi diren herritarrek eta hirietako herritarrek eskubide bera dute kostu gehigarririk gabe eta inolako oztoporik gabe mugitzeko.
- **Udalerrietan hiri-garraio sistemak ezar daitezela bultzatzea,** udalen eta Aldundiaren arteko lankidetzaren bidez. Hitzarmen horien helburua da sistema horiek MUGI sisteman sartzeari eta lurraldeko mugikortasun jasangarriaren baterako plangintza egitea. Hartara, Gipuzkoako Foru Aldundia lurraldeko garraio publikoa bultzatuko duen eragile nagusi bihurtuko da.

3.3.2.4 4. ardatza: bizikleta bidezko mugikortasuna, sozialistak protagonista diren erreferentziazko ardatza

Azken urteotan, gizarte aurreratuetan izaten ari den joan-etorrien hazkunde esponentziala dela eta, sozialistek motorrik gabeko —bizikleta bidezko eta oinezko— mugikortasuna sustatu dute. Bereziki, oinezkoen mugikortasunak eta bizikletaren erabilerak lekua eta protagonismoa hartu dute beste garraio-bide mota batzuen aldean, garraio-bide bigunak, ingurumenari dagokionez jasagarriak, energiari dagokionez efizienteak eta maila sozialean osasungarriak eta ekitatiboak diren heinean. Ildo horretan, ezinbestekotzat jotzen da bizikletentzako eta oinezkoentzako sare egokia antolatzea, eta hiri barruko zein hiriarteko sare hori behar bezala planifikatuta, eraikita, kontserbatuta eta babestuta egotea.

Hala, azken urteetan, bizikleta bidezko mugikortasuna gutxiengoaren mugikortasun-bidea izatetik, eta, funtsean, aisialdiko izatetik, garraio-bide aktibo eta beste garraio-bide batzuen garraio-bide alternatibo izatera pasa da. Gaur egun, bizikleta bidezko mugikortasunak bere atala eta bere agenda berezia eta espezifiko du Gobernuan, eta baliabideak ditu.

Sozialistok ez ditugu bidegorriak edo bizikletentzako eta oinezkoentzako bideak aisiarako bide gisa soilik planteatzen, komunikaziorako funtsezko elementu gisa ere planteatzen ditugu, “azken miliako” mugikortasuna izenekoan.

Hauek dira legealdi honetarako bizikleta bidezko mugikortasunaren arloko proposamenak:

- **Lurralde Plan Sektoriala berrikustea.** Hurrengo legealdian Lurralde Plan Sektorialaren balantzea egin behar da eta hura berrikusi behar da, dokumentuak berak ezartzen duen bezalaxe. Nolanahi ere, bizikleta-bideen egitura orokorrari eutsiko zaio.
- Bizikletaren politika bultzatzea eta Lurralde Plan Sektorialean aintzat hartzen diren bidegorri-azpiegiturak amaitzea.
- **Giza baliabideak eta baliabide ekonomikoak gehitzea.** Bizikleta bidezko mugikortasuna bultzatzeak garrantzi handia hartu du gaur egun, eta, hartara, haren aldeko

apustua egiteak baliabide osagarriak ere baditu. Hortaz, legealdi berrian, sozialistok bizikleta bidezko mugikortasunari buruzko berariazko atala ezarriko dugu.

- **Bizikleta bidezko elkarreragingarritasuna sustatzea**, eta, ildo horretan, geltoki intermodaletatik hurbil bizikletentzako aparkalekuak jartzea eta garraibideetan bizikletak garraiatzeko modua aztertzea.
- **Bizikleta bidezko mugikortasuna sustatzeko programak**, lurraldeko herritarrengan kultura-aldaketa eragin dezan; esate baterako, bizikleta nork berak konpontzeko irakaskuntza-programak edo lurraldean bizikletaz ibiltzeko ikastaroak.

3.3.2.5 5. ardatza: mugikortasun aktiboa eta oinezkoak

Gipuzkoan, Euskadiren osotasunean bezalaxe, mugikortasunak oso lurralde gutxik duten berezitasuna du: oinez egiten dira joan-etorri gehienak, eta, beraz, mugikortasun jasangarriagoa eta osasungarriagoa da. Gipuzkoarrek joan-etorriak oinez egiten jarrai dezaten zaindu, bultzatu eta bermatu behar dugu, bai gure kale eta hiri-inguruneetan, bai foru-mailako nahiz udal-mailako oinezkoen eta bizikleta-bideen sarean. Kontzientziazio, hezkuntza eta sentsibilizazioko kanpainak egin behar dira oinezkoen mugikortasuna sustatze aldera eta oinezkoen, txirrindularien, patinatzaileen eta gidarien arteko bizikidetza zibilizatu eta errespetuzkoa sustatze aldera. Horretarako, behar bezala seinaleztatu beharko dira zirkuituak, eta horien segurtasuna hobetu beharko da.

Hauek dira legealdi honetarako oinezkoen mugikortasunaren arloko proposamenak:

- **Gure udalerrietan mugikortasun bertikala ahalbidetuko duten azpiegiturak sustatzea**, Gipuzkoako orografiaren ondorioz dauden altuera-desberdintasun handiak saihesteko. Horretarako, udalerriei igogailuak edo eskailera mekanikoak jartzen lagunduko diegu, herritarrek joan-etorriak oinez modu autonomoan egin ditzaten.
- **Oinezkoen mugikortasunerako jarduerak sustatzea**, hala nola, Nordic Walking gisako jarduera berriak sustatzea edo lurraldeko bide berdeak oinezkoentzako eremu gisa nabarmentzea.

- **Car sharing** edo mugikortasun elektriko partekatua bultzatzea, baita salgaien banaketa bultzatzeko eta lanerako mugikortasun jasagarria bultzatzeko neurriak ere.
- Gipuzkoako lurralde osoan **kargatze elektrikoko sare** baten ezarpena osatzeko neurriak abian jartzea.

3.3.2.6 6. ardatza: lurralderako bide-azpiegiturak

Gipuzkoako biribilgunea amaitzearekin, Gipuzkoako bide-azpiegituren eskema finkatuta geratu da. Azken urteotan, bidesariak errepide-sare osora zabaldu dira eta “erabiltzeagatik ordaintzearen” filosofiak gidatzen ditu lurraldeko bide-azpiegiturak. Hori dela eta, gipuzkoarrek autobideak albo batera utzi dituzte eta lehengo errepide nagusietara itzuli dira, Deskargako autobidean bidesaria sartzearekin gertatu den moduan.

Horrek gogoeta egitera behartzen gaitu, baliabide ekonomiko gutxien dituzten erabiltzaileek autobideen segurtasuna uzten baitute errepide nagusiak erabiltzeko, hau da, istripu-arrisku handiena duten errepideak erabiltzeko. Foru Aldundiak bultzatutako “erabiltzeagatik ordaintzearen” filosofia alde batera utzi gabe, sozialiston iritziz “erabiltzeagatik ordaintze” hori bere gain hartu beharko lukete ordaintzeko ahalmen handiena dutenek, guztiok zirkula dezagun Gipuzkoako dentsitate handiko errepideetan.

Hauek dira legealdi honetarako bide-azpiegituren arloko proposamenak:

- **MUGI profilak ABIATU sistemari barne hartzea**, Gipuzkoako Garraioaren Lurralde Agintaritzaren eta BIDEGLren arteko lankidetzaren bidez. Horretarako, erabiltzeagatik ordaintzeko sistema berritzailea gaituko litzateke, eta MUGI gipuzkoarron mugikortasunaren arloko eskubideen txartel gisa bultzatuko litzateke, berriro ere. Horrela, bidesariei egiten zaien ekarpena progresiboagoa izango da, eta baliabide ekonomiko gutxiago duten pertsonak ez dira bultzatuko dentsitate handiagoko azpiegiturak erabiltzera.

- **N1 errepidea hobetzeko inbertsio-plana.** Asfaltatzea hobetzeko eta argiztapena handitzeko jardunak egingo dira, eta, trazadura egokiagoen bidez, N-I errepidea hobetzeko aukera aztertuko da.
- **Garraio jasangarriaren finantzaketa-kanona.** Gure ustez, salgaiak garraiatzen dituzten ibilgailu astunei Gipuzkoako Lurralde Historikoko bide-azpiegiturak erabiltzeagatik aplikatzen zaizkien bidesariatatik eta tasetatik lortutako diru-sarreen ehuneko bat jarri beharko da —helburu finalista gisa— hiriarteko garraio publikoaren zati bat ordaintzeko eta lurraldeko mugikortasun jasangarriko eta osasungarriko azpiegituren zati bat ordaintzeko, lagungarriak baitira sistema-
ren jasangarritasunerako eta ingurumenaren gaineko inpaktu txikiagorako—
1/2011 Foru Arauaren bigarren xedapen gehigarriak jasotzen duen bezalaxe—

Horrela, kanon horren bidez lortutako diru-sarrerak mugikortasun jasangarriko politika publikoak finantzatzeko jarri beharko dira, hala nola, Lurraldebus zerbitzurako, bizikleta bideen eta oinezkoentzako bideen Lurralde Plan Sektorialaren barruan azpiegitura berriak garatzeko edo garraio publikoen ustiapenean gertatzen diren defizitak finantzatzeko, hau da, Gipuzkoako herritarrei eskaintzen zaizkien zerbitzuak hobetzeko.

3.3.3 Azpiegiturak

3.3.3.1 Andoain: N-I errepidearen eta A-15 autobiaaren arteko lotunearen trazadura-proiektua

Sozialistek eremu horretan trafikoak dituen eraginak hobetu nahi ditugu, eta, hartara, ahalik eta proiekturik onena garatuko dugu. Proiektu horretan, Andoaingo hirigintza- eta barne-mugikortasuna bateragarri egiteko aukera emango duten hobekuntza guztiak barne hartzeaz gain, trafiko-arazoei eta ingurumen-zaratari ahalik eta erantzunik egokiena emango dieten hobekuntzak ere barne hartuko dira.

3.3.3.2 Irun: Hegoaldeko Saihesbidearen bigarren fasea.

Legealdi honetan Irungo Hegoaldeko Saihesbidearen lehen fasea gauzatu da. Bide berriari esker, konpontzen hasi dira GI-636 errepidetik datozen ibilgailuen sarbidea hobetzeko

premiak eta Hiriaren hegoaldean dauden auzoak lotzeko premiak, betiere Iparraldeko Saihesbideko trafikoak (egungo GI-636 errepidean bitan banatu gabeko tarte bakarra) eta Hiriaren erdiguneko trafikoak saihestuz. Lapitze eta Larreaundi artean gauzatuta dagoen tarteak aurrera egin beharko du hurrengo fasean, auzo horren amaierainoko konexiora iritsi arte eta Alde Zaharrera iristeko aukera eman arte.

3.3.3.3 Irun: GI-636 errepidea bitan banatzea eta sarbideak hobetzea Kostorbe inguruaren eta Mendelurekiko lotunearen artean.

Trafikoak tarte horretan dentsitate handia du. Egoera are larriagoa da Hendaiarako pasabidearen hurbiltasunaren ondorioz eta FICOBAn antolatzen diren azoka eta ekitaldi ugarien ondorioz. Era berean, puntu horretan, Hondarribirako konexioa behealdeko pasabide baten bidez egiten da, behar besteko galiborik eta sekziorik gabe.

3.3.4 Lurraldearen antolamendua

Gipuzkoako sozialisten ikuspegitik, Gipuzkoako Foru Aldundiak, bere eskumenen barruan, sustatu behar dituen lurralde-antolamenduko politikek lurraldearen errealitate ukaezina hartu behar dute kontuan: Gipuzkoako lurzorua % 90 inguru lurzoru urbanizaezin gisa sailkatuta dago; % 2,5 bizitegi-lurzorua da; % 1,9 jarduera ekonomikoetarako lurzorua da; eta, azkenik, % 4,9, azpiegituretarako lurzorua da.

Historian zehar Gipuzkoako lurraldea egituratu duten ibai-haranetan barrena metatzen dira biztanleguneak. Aldapa handiak okupatzeko zailtasunak direla eta, haranen hondoak hiri-continuum dira, eta mendialdean baserriez osatutako bizigune sakabanatuak daude.

Gaur egun, hiri-lurzoru gisa kalifikatutako lurzoru zati txiki batean metatzen da biztanleria, eta, batez ere, kostaldeko eskualdeetan, non Gipuzkoako biztanleen % 65 inguru bizi den. Azken urteotan udalerririk horietan nabarmen hazi da biztanle kopurua eta, gainera, udalerririk horiek turismoak ekarritako biztanleria flotatzaile handia erakartzen dute.

Gipuzkoako biztanleria hiriburuaren, Donostiaren, eta ingurune metropolitarraren inguruan bizi da nagusiki. Hiri-lurzoru urria dagoenez gero, hiri-korridore horrek du



lurraldeko biztanle-dentsitaterik handiena. Beraz, Gipuzkoa ez da lurralde demografikoki orekatua.

Aberastasunaren banaketan ere desberdintasunak ikus daitezke. Donostiak 114,8 puntuko familia-errentako ratioa du. 14,8 puntu batezbestekoaren gainetik, betiere baremo gisa 100 hartzen badugu. Horren aldean, hiriburuarekin muga egiten duen Oarsoaldeak 81,4 puntuko ratioa du, eta Bidaso beheareak 87,1 puntukoa. Trakzio-entresa indartsuak dituzten industria-eskualdeek, aldiz, 100 puntutik gorako ratioa dute, hala nola Debagoienak edo Goierrik.

Hiri-lurzoruaren okupazio intentsiboak, bestalde, kontuan hartu beharreko beste errealitate bat dakar berarekin: industria-jardueretarako edo jarduera ekonomikoetarako lurzoru-erreserba urria, gure herri eta hirietan fabrika-instalazio berriak ezartzea baldintzatu dezakeena. Bestalde, azken urteotan Gipuzkoako industria (siderurgia, papergintza, eta abar) kolpatu duten krisiak tarteko, garai batean industria-eremu zirenak industria-aurriko paisaia degradatu bihurtu dira, eta eremu horiek lehengoratzea zaila da, ekonomiaren, hirigintzaren eta ingurumenaren aldetik zein maila sozialean.

Sozialiston iritziz, hau da lurralde-politikaren oinarritzko ideia: hiria espazio bat ez ezik, errealitate sozial bat ere bada. Hiri -politikaren erdigunean herritarrek egon behar dute, emakumeek zein gizonek. Hiriak herritarren gaitasun guztiak garatu ahal izango dituen katalizatzailea izan behar du. Soilik horrela lortuko dugu *hiri jakintsua* izatea, hau da, herritar adimendunak eta aktiboak izango dituen hiria izatea.

Helburu horrekin lan egin dugu Gipuzkoako sozialistok azken legegaldi honetan. Gipuzkoako udalekin ekonomikoki zein teknikoki elkarlanean jardun dugu, batez ere udalik txikienekin, haien hiri-plangintzak egoki daitezen premia demografiko berrietara, hirigintza-beharretara, garapen ekonomikora, mugikortasun jasangarrira, landa-inguruaren zaintzara, ondare paisajistiko eta kulturalera, klima-aldaketaren borrokara, lurralde-orekara eta lurraldearen osotasunaren gizarte-kohesiora.

Hori dela eta, Gipuzkoako PSE-EEK defendatzen duen lurralde-politikak hiru elementu hauek ditu ardatz: **jasangarritasuna; berdintasuna eta inklusioa; eta gizarte-kohesioa eta lurralde-oreka.**

3.3.4.1 Jasangarritasuna

Gipuzkoa Klima 2050 estrategiaren barruan, ingurumen-jasangarritasunera eta klima-aldaketaren aurkako borrokara bideratutako Hiri Plangintza Orokorraren berrikuspenak eta **lanak babestu eta sustatuko dira**, legealdi honetan egindako lanari jarraipena emanez. Lehenetsiko da lurzoru hutsak berrerabiltzea, erabiltzen ez diren industria-lurzoruak ingurumenaren aldetik berreskuratzea eta hiri-mugikortasun jasangarriaren aldeko apustua egitea —oinezkoen mugikortasunaren edo bidegorriak eraikitzearen aldeko apustuaren bidez—.

Espazio publikoak birgaitzea eta hiri-berroneratzea. Herritarren bizikidetzat funtsezkoa da hiriaren garapenerako. Herritarrek espazio publikoa okupatzeak lehentasuna izan behar du, erabilera pribatuaren gainetik, eta, helburu hori lortzera begira, hirigintza-jarduerak babestu eta sustatuko ditugu. Horretarako, lehendik eraikita dauden eremuetako erabileren nahasketa eta espazioen berroneratzea babestuko ditugu, lurzoru berrien okupazioa eta kolonizazioa murriztu dadin eta hirigintza-politika jasangarriagoak bultzatuz. Aldi berean, gure herrietako ondare arkitektonikoa eta urbanistikoa errespetatzearen alde lan egingo dugu.

Etxebizitzak birgaitzea eta etxebizitzaren bizigarritasuna egokitzea. Eusko Jaurlaritzarekin elkarlanean, etxebizitzetako energia-aurrezpena eta mugikortasuna ahalbidetuko duten neurriak bultzatuko dira.

Udal-plangintzan turismorako ahalmena antolatzea. Gipuzkoako lurraldean, batik bat kostaldean, turismoak izan duen gero eta garapen handiagoa udal-plangintzan ere islatu behar da. Kontuan hartu behar da, halaber, turismoak lurraldearen antolamenduan eta plangintzan duen eragina, eta bateragarri egin behar dira lurraldearen turismo-ahalmena eta

harrera-ahalmena egoiliarren bizi-kalitatearekin. Horretarako, udalerrri bakoitzeko turismo-azpiegituren kuantifikazioa zehaztu behar da, eta konektagarritasun eta mugikortasun jasangarriko eta osasungarriko beharrak aurreikusi behar dira.

3.3.4.2 Berdintasuna eta lurralde-inklusioa

Hirigintza inklusibo eta berdinzalearen eta zaintzakoaren aldeko apustu argia. Hiriak bizikidetzarako eta bizi-garapenerako espazioa izan behar du pertsona guztientzat: gizonentzat eta emakumeentzat; gazteentzat; eta adinekoentzat. Generoaren ikuspegiak eta emakumeen begirada eta premiak txertatu beharko dira hiri-plangintza inklusiboan. Proposatzen dugu sozialisten ekimenez abian jarri diren hiri-plangintzarako foru-laguntzek genero-ikuspegia aintzat har eta isla dezatela, laguntza horiek eskuratzeko baldintza gisa. Emakumeen gainbegiradapean eraikitako hiria guztiontzako hiria da; haatik, gizonen gainbegiradapean eraikitako hiria, ez da emakumeentzako hiria. Hirigintza inklusiboaren ikuspegi horretatik, Gipuzkoako udalekin batera elkarlanean aritu nahi dugu —batez ere tamaina txikieneko udalekin, horiek baitira baliabide ekonomiko eta tekniko gutxien dituztenak— jendea bizi den eta hurbileko merkataritza-sarea duten hurbileko hiri-espazioen diseinuan, funtsezko elementu guztiak oinarri baitira biztanleria osoarentzat eta, zehazki, adinekoentzat ingurune biziak, integratzaileak eta seguruagoak sortzeko. Ez dugu ahaztu behar Gipuzkoa dela Europar biztanleriarik zahartuena duen lurraldeetako bat.

3.3.4.3 Gizarte-kohesioa eta lurralde-oreka

Eskualdeko lana sustatzea eta eremu funtzionaleko azpiburuak indartzea, Gipuzkoako lurraldearen egitura plurinuklearrari eusteko eta biztanleria eskualdeko buru diren hirietara ez lekualdatzeko.

Erakundeen arteko lankidetzaren sustatzea, eskumen-esparruak eta araudi sektorialak errespetatuta, tamaina txiki eta ertaineko landa- eta hiri-inguruneak mantentzearen alde lan egin dadin eta, horretarako, ekonomiaren, kulturaren eta turismoaren arloko jarduerak jasangarriak gara daitezzen eta biztanleriari euts diezaioten, betiere gizarte-kohesioa hobetuz eta tokiko nortasunaren zentzu sendoagoa garatuz.

Lurralde-gogoeta burutzea, legealdi honetan abian jarri diren Lurralde Plan Partzialen berrikuspenaren bidez.

Lurralde-orekaren arloko jardunak metatzea lurralde-antolamenduko eskumena duen foru-departamentuan. Jardun horiekin batera Gipuzkoarako estrategikotzat jo daitezkeen lurzoruetan egin beharreko inbertsioen politika garatu beharko da.

3.3.4.4 *Beste neurri batzuk*

Pasaiako badia berroneratzea

- **Pasaialdeko berroneratze integraleko proiektuak amaitzea.** Behin Portuko Plan Bereziaren berrikuspena behin betiko onartu eta Ospitaletxoko eta Adinberriko proiektu enblematikoak abian jarri ondoren, honako obra hauei ekin behar zaie:
 - **Herrera iparraldean sortzen diren espazio ekonomiko berriak** zehaztea eta bultzatzea. Espazio horiek enpresa-jarduera berriak ezartzea eta lanpostuak sortzea ahalbidetuko dute.
 - **Pasealeku eta espazio publiko berriak Trintxerpen eta San Pedron**, Ospitaletxetik Lonjaraino eta Ondartxoko pasealekuaren hasieraraino, portu-hiri inguruan.
 - **Badiaren ondare historikoaren balioa handitzea.** Arlo horretan egiten ari diren lanak amaitzea.
- **Pasaiako portuaren lehiakortasuna hobetzen laguntzea.** Gipuzkoako sozialistok apustu sendoa egiten jarraitzen dugu Pasaiako portuaren orainaren eta etorkizunaren alde, eta apustu horrek eskatzen du, nahitaez, Portu Agintaritzak portuaren lehiakortasuna hobetzeko ezinbesteko inbertsioei aurre egitea, egungo trafikoak indartu eta bermatuta eta berriak lortuta, eta maniobragarritasuna, sakonera eta portu-espazioak handituta. Gainera, portuko azpiegitura eta zerbitzuen modernizazio teknologikoari ere ekin beharra dago.

Irungo trenbide-espazio eraberritzea

- **Via Irun proiektua babestea**, Irunen erdi-erdian dauden eta erabiltzen ez diren trenbide-zabaltzen trenbide-espazioa leheneratzeko. Pasaikoarekin batera, Gipuzkoako hiri-berroneratzeko proiektu erakargarri eta beharrezkoenetakoa bat da. Gipuzkoa osoaren lurralde oreka eta gizarte-kohesioa bultzatzeko ikuspegi integral batetik, Irunen hiri-parke zientifiko bat sortzeko proiektu hau erabakitasunez babesten dugu. Parke horrek uztartu egingo ditu horrelako espazio batek Gipuzkoako bigarren hirirako eta Bidasoako eskualderako behar dituen etxebizitza, ekonomia, hezkuntza, zientzia eta aisialdiko erabilerak.

Industrialde degradatuak

- **Industrialde degradatuak dituzten udalentsako dirulaguntzen lerroarekin jarraitzea**, espazio horiek hirigintzaren, ekonomiaren eta gizartearen aldetik sor ditzaketen leheneratze-aukerak analizatu eta horiei ekin ahal izateko. Krisi industrialek eta ekonomikoek Gipuzkoa osoan zehar sortu duten lurzoru abandonatua eta, kasu askotan, degradatua aprobeixatu behar dugu, berriro ere garapen ekonomikoaren eta herritarren ongizatearen zerbitzura jartzeko, egungo EAEko Lurzoruaren Legeak foru-aldundiei ezartzen dizkien mugak gaindituta.

Lurralde-planak berrikustea

- Udalaz gaindiko lurralde-antolamenduko LPP – lurralde-plan partzialen berrikuspena Eusko Jaurlaritzak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak elkarrekin lantzen amaitzea. Horrela, Gipuzkoa osoaren lurralde-oreka bermatuko litzateke, udalaz gaindiko ikuspegi integratzaile batetik.

Merkataritza-ekipamenduak

- **Merkataritza-jarduera bizitegitarako hiri-bilbeen antolamenduan integratzea**, ahal den neurrian haiek hirigune nagusien periferian ezartzea saihestuta. Tokiko eta hurbileko merkataritzaren lehiakortasuna hobetzea defendatzen dugu, gizarte-kohesioa eta herritarren komunitateen dinamizazio ekonomiko eta soziala egituratzen duten elementu gisa.

Mugaz gaindiko lankidetzak



- **Frantziako AUDAPekiko eta Nafarroako Gobernuarekiko harremanetan sakontzea.** Azken horiekin lanean ari gara dagoeneko hainbat lurralde-arlotan, dagoen mugaz gaindiko lankidetzatik abiatuta. Gure ustez, “Baiona-Donostia Euskal Eurohiria”k aztertu eta berrikusi egin behar du bere estrategia, Akitania-Euskadi-Nafarroa Euroeskualdea gero eta garrantzi handiagoa hartzen ari baita.

Donostiako aireportua

Gipuzkoako konektibitateak, Renferen eta Euskotrenen trenbide-sareaz eta errepideko garraio-zerbitzu publikoez gain, beste ardatz garrantzitsu bat du Donostia-Hondarribiko aireportuan, Gipuzkoako lurraldeko sarrera eta irteerako ate gisa eta bere lehiakortasunerako.

PSE-EEK hegaldi berriak lortzeko lan egin du azken legegintzaldi honetan, eta Londreserako, Kanarietarako, Andaluziarako eta Balearretarako hegaldiak izan dira. COVID-19aren pandemiak geldialdi izugarria ekarri zuen arren, bidaiariei buruzko azken datuek trafikoa berreskuratu dela erakusten digute. Gipuzkoako sozialistok, Gipuzkoako Foru Aldundiaren, Eusko Jaurlaritzaren eta Donostiako eta Irungo udalen bitartez Ortzibia aireportua sustatzeko sozietatean izan dugun partaidetzatik abiatuta, defendatu egin dugu aireportuaren eta instalazio horren mendeko lanpostuen benetako eraginkortasunari eustea.

- **Aireportu-azpiegitura horren baldintzak eta mugak gorabehera, Gipuzkoako PSE-EEK jarraitu egingo du Donostiako aireportuaren eraginkortasuna babesten eta eskaintzen diren zerbitzuak eta hegaldiak hobetzen eta zabaltzen.** Lurralde lehiakorraren eta enpleguaren defentsaren ikuspegiarekin.

AENari eskatzea Donostiako aireportuari babes irmoa eman diezaion.

3.4 KULTURA

3.4.1 Kultura

Kultura ulertzen dugu bizikidetzaren positiboa eta inklusiboa eraikitzeko tresnatzat, esperientzia kolektibotzat eta gizarte eraldatzeko plataformatzat.

Aldaketa sozial handiko garai batean gaude, Gipuzkoan ere eragina duena, eta aldaketek ziurgabetasun handiak sortzen dituzte beti, baina baita aukera handiak ere. Testuinguru horretan, gure programak eraldaketarako, bizikidetzarako, inklusiorako, eleaniztasunerako eta kulturartekotasunerako lan-ildoak proposatzen ditu, eztabaida demokratikoan sakontzeko, herritarren balioetan hezteko eta industria kulturalak sustatzeko.

Esan dugun bezala, aro digitala deritzon garai honetan, gizarte-erlaketak eta horiek kulturaren esparruan duten eragina abiadura handian gertatzen ari dira. Kultura-ondasunen sorkuntza, hedapena eta gozamina errotik aldatu da, eta, alde batetik, kulturarako sarbidearen demokratizazioa gertatu da, baina, bestetik, kultura hutsaltzeko arriskua dago. Horren aurrean, ezinbestekoa da Gipuzkoako foru-gobernuak proposatutako ideiak eta proiektuak sektore kultural guztiekin kontrastatzea eta herritarrek oro har parte hartzeko bideak ahalbidetzea. Ezinbestekoa da testuinguru berri honetan modu gardenean eta elkarlanean lan jardutea, proposamen kultural esanguratsua eta, aldi berean, kalitatezkoa izatea nahi badugu.

Kultura ulertzeko modu aktibo horretatik ondorioztatzen da partekatzen dugun kultura eta hizkuntza propioak ondare hutsetik haratago doan zeregina bete behar duela eta, horrela, bere berezitasunetik abiatuta, berrasmatu eta kultura bizi bihurtu ahal izan behar duela.

Gipuzkoako hurrengo foru-gobernuak prozesuen bitartekari, bideratzaile eta sortzaile izan behar du, kultura ardatz nagusitzat hartzen duen politika publiko bat gizartearen mesederako izango delakoan.

Europako Batzordearen politika kulturekin bat etorriz, honako esparru hauek landuko dira:

- ✓ Kultura-ondarea eta haren babesa.
- ✓ Kulturaren balio sozioekonomikoa.
- ✓ Kultura inklusiboa: genero-berdintasuna eta aniztasuna sustatzea.
- ✓ Europa-mailan artistei eta haien mugikortasunari laguntzeko ekosistema.

3.4.1.1 Kultura-ondarea eta haren babesa

- Gure lurraldeko ondare industrialari balioa emateko lan egitea.
- Gipuzkoako ondare artistikoa birgaitzeko eta zaharberritzeko laguntza-lerroak areagotzea.
- Ondarea kudeatzea enplegu-aukera bihur dadin.
- Gure lurraldean errotuta dauden balio eta egitate kultural tradizionalen belau-naldi arteko transmisioa sustatzea.
- Gogoetarako eta lankidetzarako gune bat sortzea beste sektore ekonomiko batiarekin, kultura finantzatzeko modu berriak imajinatu eta sustatzeko.

3.4.1.2 *Kulturaren balio soziala eta ekonomikoa*

- Kultura Eskolari zuzendutako balia bideak indartzea.
- Eskolan alfabetatze zientifikorako lerro berri bat gaitzea.
- Kultura eta Memoria programa sortzea, sorkuntza artistikoaren bidez terrorismoak Gipuzkoako gizartean izandako inpaktua analizatzeko.
- Lankidetzako organo iraunkor bat ezartzea Kulturako, Ogasuneko eta Ekonomia-ren Sustapen eta Enpleguko departamentuen artean, Lurraldeko sektore kultural eta artistikoetako enpresen eta profesionalen premia eta eskaerei erantzuteko eta horiek kudeatzeko.
- Atzerapenik gabe eta gutxienez, beste lurralde batzuetan fiskalitatearen arloan indarrean dauden baldintzak lortzea, kultura- eta sormen-industrien sektoreko profesionalen eta enpresen talentuari eta aberastasuna eta enplegua sortzeko gaitasunari eusteko.
- KM Gipuzkoako liburutegien sareko nodo nagusi bihurtzea, udalekin elkarlanean.
- Herritarrek, oro har, adierazpen kultural eta artistikoekiko jakin-mina eta irekitasuna izan dezaten sustatzea, horrela bizialdi osoko ikaskuntzaren ideian laguntzeko.
- Sektoreko enpresa eta profesionali beren proiektuak garatzeko balia bideak eta tresnak ematea, garapen jasangarrirako helburuak errespetatu eta sustatzea oinarri hartuta.

3.4.1.3 *Kultura inklusiboa: genero-berdintasuna eta aniztasuna sustatzea*

- Gipuzkoako artisten eta kulturako profesionalen egoeraren mapa bat egitea.
- Adituen talde bati deia egitea, esperientziak eta jardunbide egokiak trukatzeko eta gomendioak emateko, bai berdintasunaren arloan, bai aniztasunaren arloan.
- Foru-gobernuak jarraitutako kultura-politikek genero-berdintasuna sustatzen dutela zaintzea, baita aniztasunak alderdi guztietan duen presentzia ere.
- Kulturarteko ikuspegiak, aniztasunarekin eta genero-berdintasunaren ikuspegiarekin bat datozenak, islatzen dituzten artista eta eragile kulturei laguntzeko il-doak areagotzea.

3.4.1.4 *Europa-mailan artistei eta haien mugikortasunari laguntzeko ekosistema*

- Gipuzkoako kulturako profesionalen arteko informazio-trukea eta baterako sorkuntza erraztea.
- Kulturaren arloko profesionali, beren berezitasunei eta lan-baldintzei arreta ematea.
- Kulturaren arloko artista eta profesionalen mugikortasuna sustatzea, horretarako sortutako Europako programetan parte hartuz: gazte-ekintzaileentzako Erasmus programa, STARTS Residency programak eta kultura, arte, zientzia eta teknologiarako STARTS ekimena.
- Instituzioen eta eragile pribatuen arteko lankidetzak indartzea, Lurraldeko artistei beren lan-prozesuak erabat garatzeko espazioak eskaintzeko.

3.4.2 XXI. mendeko euskara, testuinguru eleaniztun bat

Eleaniztasuna eta hizkuntza-aniztasuna besteen hizkuntzen onarpenaren eta hizkuntza eta kultura horiek sortzen duten jakin-minaren mende daude. Oinarrizko jarrera horrek bermatzen du hizkuntza gutxituek bizirik irautea eta beste kultura eta pentsamolde batzuetara irekitzea. Hizkuntza-politika egoki batek hizkuntza ofizialen erabilera bultzatu behar du, eta kontuan izan behar du, halaber, testuinguru globalizatu batean beste hizkuntza batzuekin batera bizi direla, eta gero eta etorkin gehiago daudela.

Europar Batasunak horrelaxe deskribatzen du Gipuzkoako lurraldera erabat estrapola daitekeen Europako egoera orokor gero eta eleaniztunagoa. Baina, gainera, hizkuntza gutxituek Europan bizi duten egoeraren jakitun, hizkuntza gutxituei eusteko eta garatzeko tresna bat diseinatu da: Hizkuntza Gutxituen Europako Gutuna. Euskara hizkuntza gutxitua da, eta hedapen desberdina du, baita Gipuzkoan ere. Oso presentzia handia du hirigune txikienetan, eta presentzia txikiagoa lurraldeko eremu urbanizatuenetan.

PSE-EE beti egon da euskararen normalizaziora eraman duten adostasun guztietan, eta beti izan da euskararen erabileraren eragile, bai Administrazioan, bai komunikabide publikoetan, bai hezkuntza-sisteman, eta aitorten zentzuduna eta zintzoa egin nahi diegu euskara zabaltzen, ezagutzen eta erabiltzen lagundu duten profesional, elkarte, erakunde, eragile eta pertsona partikular guztiei.

Aldaketa sozialak bizi ditugun une hauetan euskararen erronkak oso garrantzitsuak dira, baina funtsean bitan laburbildu genitzake:

3.4.2.1 *Euskara herritar guztientzako kohesioko eta gizarteratzeko tresna gisa ulertzea, proposamen identitarioetatik aldentuta, baztertzailak eta xenofoboak izateagatik*

- Enplegu-deialdi publikoen hizkuntza-egokitzapena sustatzea, udalekin lan eginez eta Lurraldeko errealitate soziolinguistikoekin bat etorritik.
- Atzeritarrentzako gizarteratze-programa bat diseinatzea eta bultzatzea, euskara ikastea aintzat hartuko duena eta, gainera, euskal hitzuneekin euskara modu naturalean erabiltzea erraztuko duena.

3.4.2.2 *Euskararen erabilera naturala eta familia-transmisioa sustatzea, behin ofiziala denean eta instantzia publikoetan presente dagoenean haren biziraupenerako modurik seguruena diren aldetik*

- Belaunaldiz belaunaldiko interakziorako euskarazko guneak sor daitezen sustatzea. Horrela, euskararen hitzun berriek, beren familia-testuinguruan beste hizkuntza bat dutenek, hizkuntza testuinguru naturalagoan erabili ahal izango dute, eta, horrela, hurrengo belaunaldi bateko hitzunei transmitituko zaiela ziurtatu ahal izango dute.

Euskararen etorkizunak eskatzen du ulertzea XXI. mendeko testuinguru eleaniztun berri honetan hizkuntza gutxituaren mugak gainditu behar direla, eta, dituen bitarteko instituzionalak baliatuz, errealitate sozial berri batera modu inklusiboan zabaltzearen alde egin behar dela, guztiok nahi dugun hizkuntza izan dadin: zirrargarria, bizia eta sendoa.

3.5 GOBERNANTZA ETA FUNTZIO PUBLIKOA

Administrazioa Gipuzkoako gizartearen eta herritarren zerbitzura dagoen tresna da. Ildo horretatik, Administrazioak ezin du ikuspegi partzial edo sektariorik izan, eta ezin du interes orokorrarenak ez diren helburu eta interesik bere egin. Horregatik, Administrazioaren funtzionamenduak eta garatzen dituen zerbitzuek oinarri hartu behar dituzte gardentasunaren, zintzotasunaren, inpartzialtasunaren, etengabeko elkarrizketaren eta herritarrekiko arretaren kalitatearen printzipioak.

Gipuzkoako Foru Aldundia administrazio efizientearen adibide izan da, kalitatezko zerbitzuak ematen baititu, eta, oro har, herritarrek haiek estimatzen baitituzte, nota onarekin. Hala ere, ezin gara konformismoan geratu. Alde batetik, gaur egun, Administrazioan hobetu daitezkeen funtzionamendu-esparruak daude, eta, bestetik, komenigarria da Aldundiak herritarrentzako eta Lurraldearentzako zerbitzu publikoa eguneratu eta hobetu ahal izateko praktika, sistema edo arau berriak ezartzea.

Era berean, sakon aztertuko ditugu foru-administrazioetako langileei eragiten dieten elementu bereizgarriak, eta lan-baldintzak harmonizatzeko neurriak proposatuko ditugu, egokitzat jotzen denean. Era berean, beste administrazio publikoekin enplegu publikora iristeko baliabideetan eta giza baliabideak kudeatzeko sistemetan izan daitezkeen lankidetzaz aztertuko da.

2013ko Legetik aurrerako gardentasun-arauei jarraituz, Gipuzkoako Foru Aldundiak bere funtzionamenduaren eta bere erabakien gardentasuna areagotzen duten bideak eta mekanismoak ezarri ditu. Ildo horretatik, Administrazioaren funtzionamenduaren gardentasuna funtsezkoa da gure sistema politiko eta publikoaren funtzionamendu demokratikoagoa lortzeko.

Hain zuzen ere, gardentasunak lagundu egiten du herritarrekin elkarrizketa bat ezartzen. Izan ere, horrela herritarrak askoz ere kontzienteagoak dira Administrazioak egiten duenaz, eta tresnak dituzte hark behar bezala funtzionatzen duela kontrolatzeko eta haren jarduna baloratzeko. Horrek guztiak sistemaren kalitate demokratiko handiagoa dakar. Ildo beretik, bereziki garrantzitsutzat jotzen da herritarren eskura izatea gastuen



eta diru-sarrereren gardentasuna. Intimitatea eta datu pertsonalen babesa errespetatuz, eta, horretarako, datu bereizirik erabiliz, proposatzen da diru-sarrereren gaineko zerga-informazioa jendearen eskura jartzea posta-kodeen, eskualdeen, generoaren, adinaren eta diru-sarrera ekonomikoen arabera.

Era berean, konpromisoa hartzen dugu foru-administrazioan sartzeko gauzatzeke dauden prozesu guztiak abian jartzeko, plantilla finkatzeko eta hari egonkortasuna emateko, Espainiako Gobernuak lanpostuak egonkortzeko eta administrazio publikoan prekaritatearen aurka borrokatzeko hitzemandako helburuak betetzearren.